

Årsredovisning 2023

Innehåll

PETER OLOFSSON HAR ORDET	4
INLEDNING	6
Västerbotten och dess invånare	7
Nedslag i verksamheten	8
En vanlig dag i regionen	10
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	12
Verksamhetens utveckling i översikt	13
Styrning och uppföljning av den regionala verksamheten	14
Händelser av väsentlig betydelse	16
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	19
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	24
Balanskravsresultat	35
Väsentliga personalförhållanden	36
Förväntad utveckling	39
Den regionala koncernen	41
FINANSIELLT BOKSLUT	46
Resultaträkning	47
Kassaflödesanalys	47
Balansräkning	48
Noter	49
Redovisningsprinciper	55
DRIFTREDOVISNING	58
Uppföljning per nämnd	60
Analys av större budgetavvikelser	62
Produktion	65
INVESTERINGSREDOVISNING	68
Investeringar inom fastighet	69
Övriga materiella och immateriella investeringar	72
REVISIONSBERÄTTELSE	74
Ansvarsprovning	78
BILAGOR	79
Bilaga 1: Budgetomfördelningar 2023	79
Bilaga 2: Medelsförvaltning	79

Peter Olofsson har ordet

2023 har varit ett år präglat av både framtidstro och utmaningar. Den gröna omställningen och samhällsomvandlingen i norra Sverige med Skellefteå som motor skapar stor optimism i länet. Samtidigt ser vi utmaningar med ekonomin och kompetensförsörjningen som inte löser sig i en handvändning. Men vi fortsätter ihärdigt att arbeta för ett jämlikt, tryggt och hållbart Västerbotten från fjäll till kust.

Det har varit ett år där vi har försökt återgå till ett normalt läge efter den exceptionella tiden med covid-19-pandemin. Trots att den är över ser vi fortfarande dess konsekvenser i hälso- och sjukvården. Många invånare sökte inte vård under pandemin och det har lett till ett ökat vårdbehov. När fler har större behov av vård är det svårt att klara en god tillgänglighet.

Hälso- och sjukvården har de senaste åren stått inför stora påfrestningar. I Västerbotten är utmaningarna många men trots dessa är medborgarna fortsatt positiva till den vård som ges i länet. Det är ett gott betyg till regionens medarbetare som varje dag jobbar för att invånarna ska få en god och jämlik vård.

Det ekonomiska läget för regionen är ansträngt. Blickar vi utanför länets gränser går alla landets 21 regioner med ett underskott på nästan 19 miljarder kronor. Den ökade inflationen och kostnadsökningarna har stor påverkan på regionens ekonomi. Avsättningen till framtida pensioner har ökat kraftigt till följd av den ökade inflationen. Det exceptionella ekonomiska läget gör att vi 2023 kommer att åberopa synnerliga skäl för att endast återställa en del av det negativa balanskravsresultatet.

Vi kan konstatera att den gröna omställningen i Västerbotten går framåt och att vi är ledande i landet. Det medför också utmaningar där regionen behöver vara en aktiv part för att länets utveckling ska vara hållbar. Med den samhällsomvandling som sker ser vi också brister med ett alldeles för lågt bostadsbyggande. Bostäder är nödvändiga om regionen, länets kommuner och näringslivet ska klara kompetensförsörjningen i framtiden. För att öka bo-

stadsbyggandet krävs gemensamma resurser och att vi på olika nivåer i samhället arbetar tillsammans.

2023 var ett år då vi fortsatte investera och bygga för framtidens vård. Ett ordentligt kliv har tagits i utvecklingen av Skellefteå lasarett. Vid slutet av året lämnade den sista verksamheten de äldsta lokalerna. De har gjort sitt och rivs nu för att ge plats för framtidens vårdbyggnader.

Med 2023 lämnar vi även bakom oss den regionplan och de mål som har lagt grunden för det senaste fyra åren. Vi kan konstatera att den plan som togs fram till 2019 utgick från en helt annan värld. Fyra år senare har vi sett både en världsomspännande pandemi och ett krig i vårt närområde. Lärdomarna är många men framför allt visar de att vi aldrig vet vad som väntar härnäst i en föränderlig omvärld. Det innebär att vårt arbete med god beredskap och en robust verksamhet blir allt viktigare.

Avslutningsvis vill jag tacka medarbetarna som gör ett enormt bra arbete. Under årets alla dagar arbetar ni för länets utveckling och levererar en otroligt bra vård som befolkningen är nöjd med.

Peter Olofsson (S)
Regionstyrelsens ordförande

FOTO: JAN LINDMARK

*Hälsa, vård
och utveckling.
Hållbara ihop.*

Inledning

FOTO: JONAS WESTLING

Västerbotten är Sveriges näst största län och består till största delen av skogsmark, berg och fjäll. Det är ett mångfacetterat län med många styrkor och både stora och små samhällen.

Västerbotten och dess invånare

Västerbotten är något större än en åttondel av Sveriges totala landyta. Här bor knappt 279 000 personer i 15 kommuner. Fyra av dem hör till landets fem minsta. Med 40 mil från fjäll till kust och i genomsnitt fem invånare per kvadratkilometer, präglas länet av glesbygd och långa avstånd. Då en stor del av befolkning och verksamheter finns vid kusten och i länets två största städer, skiljer sig kapacitet och utvecklingsbehov åt inom länet. I Umeå, Skellefteå och i fjällkommunerna är andelen tjänsteföretag hög, medan industri, jordbruk och skogsbruk är vanligare i städernas kranskommuner. Bruttoregionprodukten är något lägre än genomsnittet för landet men en högre utbildningsnivå och lägre arbetslöshet än genomsnittet utmärker länet.

Gott om jobb och låg arbetslöshet

Som i resten av riket är näringsliv och arbetsmarknad könssegregerad vilket försvårar kompetensförsörjningen i länet. Kvinnor är främst verksamma i vård- och omsorgsyren medan män arbetar i fler branscher. Män driver företag i större utsträckning än kvinnor och tar som grupp emot mer stöd från system som främjar företagande. Arbetsmarknaden i norra Sverige är starkt knuten till den stora, gröna omställningen. Samtidigt som det utmanar kompetensförsörjningen i länet ytterligare bidrar den till ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv och ökad attraktivitet. Västerbotten har en relativt väl utbyggd digital infrastruktur. Tillgång till och hantering av data, såväl offentlig som kommersiell, är viktigt för att använda ny teknologi och digitala tjänster. I jämförelser är Västerbotten en av de regioner med högst innovationskraft i Europa.

En ung befolkning

Medelåldern bland kvinnor är 43 år och bland män 41 år, vilket är åttonde lägst i landet. Åldersstrukturen i länet varierar. I Umeå med många studenter är den 39 år, men över 47 år i Storuman, Sorsele, Dorotea och Åsele. Andelen personer i arbetsför ålder (20–64 år) kommer i stort sett att vara oförändrad och ökningen av äldre bromsas in. En hög andel äldre i befolkningen är utmanande för välfärdssystemen.

Utbildningslängden varierar stort. Endast i Umeå kommun har en högre andel av invånarna eftergymnasial utbildning än rikssnittet. I alla kommuner har fler kvinnor än män lång utbildning. Flickor och pojkar väljer ofta olika gymnasieprogram och skillnaderna är störst i yrkesförberedande program.

Trots högre utbildningsnivå har kvinnor generellt lägre lön än män. Männerna tar ut mer föräldradighet jämfört med riket, men betydligt mindre än kvinnorna. Arbetsrelaterad ohälsa är vanligare i kvinnodominerade yrken.

Hälsan i länet är i stort sett god

Vid jämförelser nationellt är hälsan god inom många områden. Ojämlighet påverkas av bland annat geografi, socioekonomi, ålder och kön. Det kan till stor del förklara varför hälsan är bättre hos befolkningen längs kusten än i inlandet. Levnadsvanor, en stor andel äldre i befolkningen och psykisk ohälsa kräver förebyggande och främjande arbete för att förbättra hälsan.

En god folkhälsa innebär ett gott hälsoläge i hela befolkningen och små skillnader mellan de som har det sämst och de som har det bäst.

Länets kvinnor skattar sin hälsa något lägre än kvinnor i riket och länets män.

Den psykiska hälsan är förhållandevis god med både hög andel gott psykiskt välbefinnande och låg andel med allvarlig psykisk påfrestande. Länet har också bland de lägsta suicidtalerna i Sverige.

Fetma och övervikt ökar generellt i befolkningen och andelen kariesfria 19-åringar är bland de lägsta i landet, medan andelen kariesfria 3-åringar är hög.

Kvinnor och män har jämfört med riket något lägre riskbruk av alkohol. Kvinnors konsumtion av alkohol ökar något medan männens minskar.

Medellivslängden är relativt oförändrad för både kvinnor och män. Den ökar för både kvinnor och män med lång utbildning men minskar för personer med kortare utbildning.

Västerbottningar har ett högre förtroende för hälso- och sjukvården in sin helhet jämfört med riket.

Västerbottningarna har högt förtroende för hälso- och sjukvården.

Nedslag i verksamheten

Livskraft tillsammans

Under våren har samtliga tolv hälso-centraler i Skellefteå och Norsjö dragit i gång en långsiktig utvecklingsresa tillsammans. Medarbetarna har lyft sina egna tankar och idéer kring primärvårdens framtid.

Det är ett långsiktigt arbete där de kommande tre åren är planerade. Målet med processen är bland annat att klara patientsäkerheten och hålla god kvalitet, bidra till ökad arbetsglädje och att ledning och medarbetare ska orka över tid.

Avancerad cancerbehandling på universitetssjukhuset

Nu kan vuxna patienter i norra sjukvårdsregionen få CAR-T-behandling på Norrlands universitetssjukhus. Den avancerade behandlingen har revolutionerat cancervården och innebär att patienter med vissa lymfom, där annan behandling inte har effekt, kan botas.

Behandlingen har varit godkänd i Sverige sedan 2019, men vid Norrlands universitetssjukhus har man avvaktat då patientunderlaget här är litet. CAR-T-behandling går ut på att patientens egna T-celler, vita blodkroppar, skickas till ett laboratorium där de omvandlas för att kunna identifiera och förgöra cancerceller. Forskning som pågår talar för att CAR-T också kommer att kunna användas på fler diagnoser inom en snar framtid.

FOTO: KLAS SJÖBERG

Västerbottningarna uppskattar 1177

Utvecklingen av digitala tjänster för invånarna har tagit stora steg framåt de senaste åren. I tjänsten 1177 direkt kan du få bedömning av dina symtom, chatta med vårdpersonal eller bli hjälpt vidare i vården. Tjänsten finns numera även som app. Men även intresset för e-tjänsterna på 1177.se går stadigt framåt. 1177 har ökat som det spontana valet när länets invånare väljer väg in till hälso- och sjukvård. Över 99 procent av västerbottningarna känner till 1177 och ger tjänsten högt betyg.

Att införa ett basutbud av e-tjänster är ett sätt att öka tillgängligheten till vården. Fler än 200 mottagningar erbjuder nu basutbudet och många har fler tjänster. Det innebär att invånarna kan starta sitt ärende när det passar och utbudet är jämnt i hela länet. Regionens medarbetare har gjort ett enormt jobb med att införa basutbudet.

Fler har visat intresse och hoppas kunna börja jobba för regionen nu när den här lösningen finns. Även patienterna uppskattar konceptet då distansbesök sparar mycket tid. De uppskattar även att de får träffa samma läkare i stället för olika hyrläkare.

Krafttag mot osteoporos

Personer över 50 år som drabbas av en fraktur löper stor risk att få nya skelettskador. Det är plågsamt och resurskrävande. Men det går att förebygga. Som en del av ett nationellt arbete förbättrar regionen nu behandlingen av osteoporos, även känt som benskörhet.

Målgrupp är patienter med fraktur, i första hand i höft, kota, bäcken, överarm eller handled. I Västerbotten är det uppskattningsvis 1 500–2 000 fall per år och för att lokalisera dem har osteoporoskoordinatorer tillsatts i Skellefteå och Umeå.

Med åtgärder för att minska fallolyckor, och billiga effektiva läkemedel kan risken för ny fraktur halveras.

FOTO: MOSTPHOTOS

E-frikort har införts

Tjänsten innebär att högkostnads-skydd och frikort i öppenvården och viss tandvård har digitaliserats. Det sparar tid för medarbetare som slipper den manuella hanteringen.

När gränsen för högkostnads-skydd är uppnådd får patienten sitt frikort automatiskt i sin digitala brevlåda eller hemskickat med post. Det är endast vid besök hos privata vårdgivare och andra regioner som inte är anslutna till e-frikortstjänsten som patienten behöver visa upp sitt frikort.

Fejkpatient – en dramaserie i vården

En stor del av handlingen kretsar kring Norrlands universitetssjukhus. Serien blandar drama och humor och hade premiär den 1 juni. Einar Bredefeldt spelar huvudrollen Albin, en aspirerande skådespelare med stora drömmar som jobbar extra som simulerad patient på sjukhuset.

En rad kända skådespelare medverkar. Men för att skildra vården så realistiskt som möjligt agerar även helt okända talanger som till vardags jobbar på sjukhuset. Filminspelningen tog ingen tid från vare sig planerade eller akuta behandlingar och inga patienter, anhöriga eller besökare förekommer på bild.

FOTO: FILMPOOL NORD

Stipendium till Västerbotten utan gränser

Vitalis är en stor konferens och mässa kring e-hälsa och framtidens vård och omsorg. Varje år delas ett stipendium ut till personal inom vård och omsorg för att uppmärksamma initiativ som genom digitalisering och nytänkande skapar nytta för individ, verksamhet eller samhälle. Vinnare 2023 är projektet Västerbotten utan gränser.

När Virginia Zazo arbetade som verksamhetschef och läkare i Västerbotten från Australien 2018 fick hon och Manuel Gonzalez idén till projektet.

Innovationen har medfört att regionen lyckats rekrytera personal från andra länder som exempelvis Portugal, Spanien och Finland. Dessa medarbetare hade inte jobbat för regionen om de inte kunnat jobba på distans.

FOTO: KLAS SJÖBERG

Invigning med öppet hus och filmpremiär i Lycksele

Onsdag den 13 december invigdes en ny och efterlängtd byggnad vid Lycksele lasarett med trumpetfanfar, tal och bandklippning. Byggnaden är över 3000 kvadratmeter stor och kommer att bidra till ett bättre flöde för hela sjukhuset.

Under invigningen var det även premiär för en film som regionen tagit fram om hur det är att bo, jobba och leva i södra Lappland. Filmen är en del i ett större samarbete mellan verksamheter i hela södra Lappland med målet att tillsammans behålla befintliga medarbetare, men även attrahera nya.

Vi är bäst på donation!

Västerbotten toppar listorna över donationer per miljon invånare. Under 2022 hade Sverige 206 organdonatorer, vilket är rekord enligt statistik från Socialstyrelsen. Norra sjukvårdsregionen, där Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland Härjedalen ingår, hade 18 donatorer. 11 fanns i Västerbotten som toppar listorna med flest donationer per miljon invånare.

Höga betyg till specialistsjukvården i länet

Majoriteten av patienter som varit i kontakt med den specialiserade sjukhusvården har haft en bra helhetsupplevelse av vården, det visar 2023 års nationella patientenkät.

Region Västerbottens patienter är till och med något mer nöjda än riksnittet.

Högst poäng har områdena tillgänglighet, emotionellt stöd, och respekt och bemötande. Nästan nio av tio tillfrågade upplever att vårdpersonalen är tillgänglig för patienter och anhöriga, att de är lyhörda inför patientens oro och rädslor, och att bemötandet de får är anpassat till individuella behov.

Enkäten visar att män och äldre personer har en bättre upplevelse än kvinnor och yngre. Skillnaderna är dock små.

FOTO: LINN JOHANSSON

En vanlig dag i regionen

2 676

personer besöker läkare eller distriktssköterska i primärvården, kvinnor 55 procent och män 45.

2 350

personer besöker läkare eller sjuksköterska vid något av regionens sjukhus (inom specialiserad sjukhusvård), kvinnor 52 procent och män 48.

762

personer besöker psykiatri, kvinnor 61 procent och män 39.

83

personer transporteras med ambulans.

644

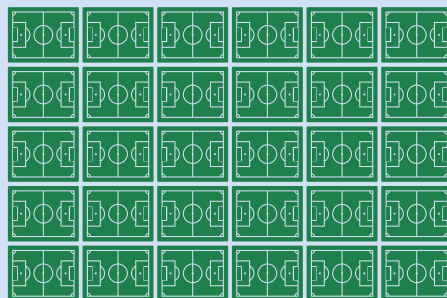
personer åker sjukresa.

17

personer som är 40, 50 eller 60 år får en hälsoundersökning (VHU), kvinnor 49 procent och män 51.

214 200

kvadratmeter städas dagligen vid de tre sjukhusen. Det motsvarar cirka 30 fotbollsplaner per dag.

portioner varm mat serveras till patienter.

55

verksamheter arbetar utifrån hbtq-diplomering.

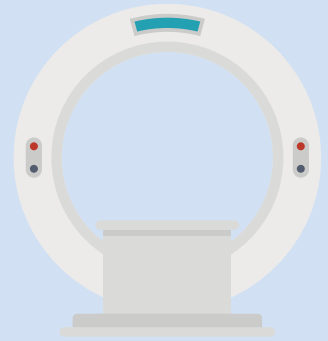
655

personer är inlagda på sjukhus eller sjukstuga, kvinnor 51 procent och män 49.

1 027

personer i alla åldrar besöker folktandvården, kvinnor 51 procent och män 49.

800

personer undersöks med röntgen, kvinnor 52 procent och män 48.

8 784

personer åker med regiontrafiken.

44

personer får stöd vid ohälsosamma levnadsvanor, kvinnor 43 procent och män 57.

37 336

laboratorieanalyser görs.

390

personer besöker ett regionalt kultur-evenemang.

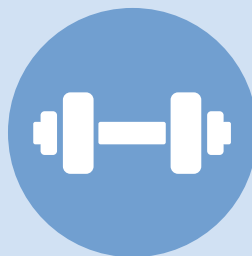

196 000

kilowattimmar fjärrvärme förbrukas i regionens lokaler per dygn.

490

personer besöker arbetsterapeut eller sjukgymnast i primärvården, kvinnor 63 procent och män 37.

336

personer besöker arbetsterapeut eller sjukgymnast vid något av regionens sjukhus, kvinnor 59 procent och män 41.

10 365

besök görs på 1177.se.

158

personer opereras i öppenvård eller slutenvård, kvinnor 52 procent och män 48.

71

personer ger blod, kvinnor 42 procent och män 57.

Förvaltningsberättelse

FOTO: JOHAN GUNSEUS

Förvaltningsberättelsen beskriver regionens ekonomiska resultat och ställning och klargör om regionen har god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv.

Verksamhetens utveckling i översikt

Tabellen nedan visar en översikt över verksamhetens utveckling de senaste fem åren.

Region Västerbottens folkmängd fortsätter att växa och skattenivån är oförändrad sen flera år tillbaka. Antalet anställda minskar efter flera år av stadig ökning och landar på en liknande nivå som 2021.

Personalkostnaderna ökar mellan åren, liksom kostnaderna för den digitala transformationen men än så länge utan motsvarande minskning av antalet medarbetare. Detta i kombination med lägre intäkter ger ett minusresultat

på 668 miljoner kronor för året. Nettokostnadsutvecklingen är högre än på många år och är till stor del inflationsdriven.

Efter tre år av positiva resultat är årets balanskravsresultat minus 753 miljoner kronor. Soliditeten är fortsatt positiv med 18,9 procent. Då hanteringen av leasing förändrats är soliditeten för 2022 justerad och har ett lägre värde (25,5 till 24,7 procent). Upplåningen ökar igen liksom investeringstakten.

Fem år i sammandrag	Enhet	2023	2022	2021	2020	2019
Folkmängd	Antal	278 729	276 295	273 220	273 061	271 736
Utdebitering	Kr	11,35	11,35	11,35	11,35	11,30
Verksamhetens intäkter	Mkr	3 700	3 891	4 261	3 650	3 311
Verksamhetens kostnader	Mkr	14 063	12 823	12 671	11 750	11 531
Årets resultat	Mkr	-668	-202	1 398	98	225
Nettokostnadsutveckling	%	15,9	6,2	4,4	1,0	5,6
Balanskravsresultat	Mkr	-753	870	476	376	-333
Soliditet	%	18,9	24,7	26,1	19,1	19,1
Soliditet inklusive totala pensionsåtagandet	%	-13,0	-8,6	-8,2	-21,3	-22,1
Pensionsåtagandet	Mkr	11 668	10 646	10 509	9 835	9 436
Investeringar	Mkr	941	752	787	1 182	1 478
Långfristig låneskuld	Mkr	2 220	1 800	2 400	2 600	2 600
Antal anställda	Antal	10 861	10 907	10 855	10 737	10 729

Styrning och uppföljning av den regionala verksamheten

Regionplanen visar Region Västerbottens övergripande inriktning och utveckling och är det högsta styrande dokumentet för planeringsperiodens fyra år. Den utgår från politiska prioriteringar, statliga uppdrag, befolkningens behov, förutsättningarna i länet och landet samt lagar och förordningar.

Den beslutas av regionfullmäktige och innehåller vision, mål och strategier, ekonomiska förutsättningar och budgetramar.

Vision och mål

Region Västerbottens vision uttrycker vad regionen som organisation strävar efter att uppnå. Visionen är ett län där framtiden byggs tillsammans med invånare, kommuner, organisationer och näringsliv. Ett Västerbotten där möjligheter kan realiseras och alla får plats. En region där hälsa, vård och utveckling hänger ihop och stärker varandra.

Vi drivs av att hela länet ska vara en trygg och stark region som människor vill leva i, flytta till, besöka och samarbeta med. Region Västerbotten tar ansvar för att det finns en uthållig och jämlik välfärd och att arbetet med innovation ger resultat. Genom att samla krafter och dela kunskap utvecklar vi Västerbotten och bygger

en hållbar framtid tillsammans. En framtid med goda livsvillkor för alla.

Vi gör skillnad för dem vi finns till för och får fler att välja Västerbotten.

Mål

Målen ger uttryck för vad politiken vill uppnå med verksamheten och är indelade i tre målområden:

- Hållbart samhälle
- God och jämlik hälso- och sjukvård
- Jämlik och attraktiv region.

Nämnderna får i uppdrag att styra utifrån målen.

Styrning

Regionfullmäktige fastställer en regionplan med vision och tolv mål inom tre målområden. Regionmålen är långsiktiga och gäller för hela mandatperioden. Fullmäktige kan också ge uppdrag till styrelser, nämnder och fullmäktigeberedningar.

Regionfullmäktige beslutar om ekonomiska anslagsramar för varje styrelse och nämnd. Styrelse och nämnd ansvarar för att verksamheten bedrivs med anvisade medel och att de används så effektivt som möjligt.

Utifrån regionplanen konkretiserar styrelser

REGION VÄSTERBOTTENS VISION:

Från fjäll till kust skapar vi gemensamt en attraktiv region med goda livsvillkor för alla.

- Hela regionen
- Samarbete
- Mångfald
- Social samhörighet
- Samlande kraft
- Tillsammans
- Kommunikationer

- Dialog
- Samverkan
- Inkluderande
- Nätverk
- Gemenskap
- Länets kommuner
- Organisationer och näringsliv

- Arbetsmarknad
- Hållbar utveckling
- Integration
- Välfärd
- Tillgänglighet
- Kultur
- Föreningsliv
- Tillväxt
- Upplevelser
- Utvecklingsmöjligheter
- Utbildning

- Folkhälsa
- Miljö
- Livsmiljö
- Hälso- och sjukvård
- Arbetsmiljö
- Aktivitet
- Jämlik och jämställd

och nämnder sitt uppdrag i nämndplanerna. De utgår från fullmäktiges mål och bryter ned vad de ska styra på och följa upp för att nå målen. Nämnderna kan också ge uppdrag till förvaltningarna.

I verksamheten omsätts politiska beslut i handling. Där avgörs hur arbetet ska organiseras och bedrivs för att nå målen.

Uppföljning

Uppföljning handlar om att mäta och se hur väl verksamheten genomför det som var planerat. Det handlar också om att se om resultatet blev som det var tänkt eller om justeringar behövs för att nå målen.

Uppföljning av fullmäktiges mål riktade till styrelser och nämnder sker i samband med delårsrapporterna i april och augusti samt i årsredovisningen. I årsredovisningen bedömer nämnden om respektive mål har uppfyllts, delvis uppfyllts eller inte uppfyllts. I delårsrapporten görs i stället en prognos för utfallet vid årets slut. Det är en helhetsbedömning med utgångspunkt i de delmål eller indikatorer som nämnden har beslutat om för respektive mål. När individbaserade mätetal följs upp ska könsuppdelad statistik redovisas. Nämnden analyserar resultaten och beslutar vid behov om åtgärder.

Andra styrande dokument

Utöver regionplanen finns andra styrande dokument beslutade av fullmäktige och olika nämnder.

Fullmäktiges beslutade policys beskriver regionens gemensamma förhållningssätt. De omfattar samtliga ansvarsområden för fullmäktige, samtliga nämnder och alla hel- eller majoritetsägda bolag och stiftelser.

Strategier är generella aktiviteter och åtgärder på längre sikt. De beskriver hur arbetet ska bedrivs för att nå uppsatta mål eller tillstånd.

Intern kontroll

Intern kontroll är både ett tillstånd och ett arbetssätt. Intern kontroll innebär att verksamheterna, med rimlig säkerhet, gör rätt saker på rätt sätt vid rätt tillfälle.

Det kräver ett systematiskt arbetssätt och ett fungerande kontrollsystem med riskanalyser, kontroller och tillsyn.

Det krävs även en fungerande kontrollmiljö som bygger på rätt kompetens, tydlig ansvarsfördelning och att regionen motarbetar oegentligheter.

Enligt kommunallagen har varje nämnd ett särskilt ansvar att se till att den interna kontrollen är tillräcklig. Därför tar varje nämnd fram en årlig tillsynsplan för intern kontroll som följs upp med tillsynsrapporter.

REGION VÄSTERBOTTENS MÅL:

Hållbart samhälle

Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa.

Västerbotten är det barnvänligaste länet.

Västerbotten har trygga invånare med inflytande och delaktighet och ett rikt samt aktivt kultur- och föreningsliv.

Västerbotten är en ledande miljöregion.

God och jämlik hälso- och sjukvård

Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet.

Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet.

Vi är en attraktiv arbetsgivare med personal som trivs och utvecklas hos oss.

Vi har en långsiktigt hållbar ekonomi.

Jämlik och attraktiv region

Vi är en inkluderande, attraktiv och innovativ samverkanspartner.

Vi är ledande inom forskning, innovation och digitalisering.

Västerbotten är en attraktiv och jämställd region att leva och verka i samt flytta till.

Västerbotten har ett klimat för ökad tillväxt av jobb och företag.

Händelser av väsentlig betydelse

Medicinsk utveckling innebär stor patientnytta men också höga kostnader.

Under de senaste åren har Region Västerbotten påverkats av en föränderlig omvärld med faktorer som varit svåra att förutse. Det har inneburit stora påfrestningar på sjukvården även nationellt och i stora delar av världen. Verksamheterna inom hälso- och sjukvårdsnämnden har under hela 2023 beskrivit ett ansträngt läge som präglats av brist på omvårdnadspersonal och specialistsköterskor i operationsverksamheten. En följeffekt är färre vårdplatser, ständiga överbeläggningar och utlokaliserade patienter.

Det ansträngda läget har kraftigt påverkat ekonomin negativt. Det har resulterat i kostsamma kortsiktiga lösningar med övertid, sommaravtal och fler hyrpersonal. Förändrad produktion har för många verksamheter gett minskade intäkter. Begränsade vårdplatser och operationsresurser tillsammans med ökad efterfrågan på vård har medfört att fler patienter skickats för utomlänsvård.

I regionen har ökade priser för exempelvis transporter, energi, livsmedel, byggande och räntor påverkat de ekonomiska förutsättningarna. Även pensionskostnaderna, som påverkas av den höga inflationen, har ökat kraftigt under 2023 och beräknas öka ytterligare 2024.

Förlossningskliniken i Lycksele har hållit stängt under hela 2023 då det varit svårt att rekrytera framför allt barnmorskor. Det har varit stort fokus på att starta verksamheten igen i egen regi eller via upphandlad drift. Kvinnor från inlandet har fått plats i Umeå eller i Skellefteå för planerad förlossning men kontroller före och efter har kunnat göras i Lycksele.

Införandet av det nya journalsystemet Cosmic försenades och i slutet av året fick majoriteten av medarbetarna i projektet återgå till sina ordinarie tjänster i väntan på besked om fortsatt införande. Sannolikt startar driften hösten 2024. Förseningen har inneburit högre kostnader än budgeterat. Den är en utmaning men ger visst utrymme för andra utvecklingsarbeten.

Den snabba medicinska utvecklingen ger en stor patientnytta men också ökade kostnader. Dessutom har den höga inflationen påverkat med stigande priser för produktionsmateriel.

Avancerad medicinsk utveckling

Inom vården fortsätter den snabba medicinska utvecklingen med alltmer avancerad medicinteknisk utrustning, nya effektiva metoder och nya läkemedel.

På Hjärtcentrum har en teknik för att avbilda kärl med infrarött ljus tagits i bruk. Alkoholablation är införd och är ett beprövat behandlingsalternativ för att förbättra hjärtfunktionen för patienter med hjärtmuskelsjukdomen hypertrofisk obstruktiv kardiomyopati. Inom thoraxkirurgin har man börjat använda operationsrobot för lungkirurgi och minimalinvasiv kirurgi där patientens mitralisklaff ersätts med en rekonstruerad klaffprotes.

Ballongsprängning med avbildningsteknik används bland annat vid akut hjärtinfarkt. Tekniken har ökat i användning då den förbättrar prognosen. Det medför i det korta perspektivet ökade kostnader, men på sikt stor patientnytta genom lägre risk för ny hjärtinfarkt och för ny intervention samt minskad mortalitet.

En annan ny metod inom hälso- och sjukvården är transkraniell doppler, där man med hjälp av lågfrekvent ultraljud undersöker blodflödesthastigheter, riktningar och flödesprofiler i basala intrakraniella kärl. Utökning av verksamheten för att undersöka hjärtan med magnetkamera är också påbörjad.

Kirurgcentrum i södra Lappland har infört en ny behandlingsform, grön laser mot prostataförstoring, och kunnat minska kön och vårdplatsbehovet för denna patientgrupp avsevärt.

CAR-T-ackrediteringen blev klar under året vilket innebär att regionen nu kan erbjuda behandling i stället för att skicka patienterna till ett annat universitetssjukhus. CAR-T-behandling är en ny typ av immunterapi som har revolutionerat cancervården och i december 2023 behandlade regionen den första patienten.

Nya arbetssätt och flöden utvecklas

Nya arbetssätt för nära vård fortsätter att utvecklas. I Umeå finns mobilt öppenvårdsteam i samarbete mellan specialistvården och kommunerna. Storuman och Vilhelmina har skapat förutsättningar för samlokalisering av primärvård, psykiatri och tandvård.

Primärvårdens treåriga utvecklingsinsats Livskraft tillsammans ska bidra till god och nära hälsa, vård, omsorg och stöd för invånarna i Skellefteå och Norsjö.

Produktions- och kapacitetsstyrning tillämpas på allt fler sjukhuskliniker och mottagningar och fortsätter att införas i primärvården. Effektivisering av komplexa flöden pågår bland annat i endoskopiverksamheten och i flödet med äldre

patienter med oklar diagnos på akutmottagningen i Umeå.

Ett intensivt arbete pågår för att försöka lösa resursbristen i folkandvården. Det görs genom ett långsiktigt omställningsarbete. Specialisttandvård närmare länsborna och behovsstyrd tandvård till vuxna sjuka patienter är två exempel på omställningen.

Vuxen- och barnpsykiatri har fortsatt långa väntetider och ett stort och ständigt ökande inflöde av remisser. Barn- och ungdomspsykiatri i Umeå har omorganiserats. Ett specialpsykiatriskt omvårdnadsteam inom vuxenpsykiatri har permanentats efter en lyckad testperiod. Även Skellefteå ska starta ett sådant team.

Arbetet med att utveckla, erbjuda och etablera fler stöd för självservice för invånaren har gett bra resultat men det finns fortsatt en stor förbättringspotential.

En förändrad omvärld har också lett till ökat behov av cybersäkerhet och robusthet.

Inköp och upphandling har utmaningar

En långvarig brist på inköpare ger ökade kostnader för hälso- och sjukvården. Processen för inköp och upphandling håller på att förbättras. Avtal som inte förnyas i tid innebär att produkter och hyrpersonal köps in utan avtal och till betydligt högre priser. För att undvika avtalslösa perioder har verksamheterna fått hjälp att starta upphandlingsprocesser och under senhösten har chefer erbjudits utbildning i upphandling.

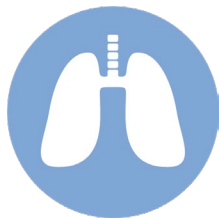
Ny nationell högspecialiserad vård

Nationell högspecialiserad vård definieras som offentligt finansierad hälso- och sjukvård som koncentreras till en eller flera enheter, men inte till varje sjukvårdsregion. Region Västerbotten

”
Tandvården
ställer om.

FOTO: KLAS SJÖBERG

har under året fått nationell högspecialiserad vård för förvärvad ryggmärgsskada och för svåra kroniska lungsjukdomar. Regionen har också fått tillstånd att under 2024 starta nationell högspecialiserad vård för viss vård vid systemisk amyloidos.

Investeringar i lokaler

Fastighetsfrågorna i Skellefteåområdet är många och stora och påverkar verksamheten. En förstudie för ny vårdbyggnad på sjukhusområdet har startat. Berörda verksamheter är med i arbetsgrupper för att definiera behov och krav på de nya lokalerna. Nästa steg blir projektering.

Planering för ny laboratoriebyggnad på Norrlands universitetssjukhus fortgår. Dessutom har Kliniskt forskningscentrum och Kliniskt träningscentrum under året officiellt invigt sina nya ändamålsenliga lokaler.

Brist på lokaler, för små lokaler eller lokaler som medför byggnadsrelaterad ohälsa är något som flera verksamheter inom sjukvården upplever. Ofta innebär det flytt till evakueringslokaler, extra arbetsbelastning och schematekniska utmaningar och får ibland även negativ påverkan på intäkter och kostnader. Vid Norrlands universitetssjukhus finns även brist på stora operationssalar lämpade för mycket avancerad kirurgi samtidigt som den ökande robotverksamheten behöver prioriteras i befintliga lokaler.

Fortsatt hög kostnadsutveckling för kollektivtrafiken

Kollektivtrafikbolagen har det senaste året haft en hög kostnadsutveckling då drivmedel, arbetskraft, lån och inflation gett ökade kostnader. Ökat distansarbete och förändrade resmönster påverkar också det kollektiva resandet och därmed intäkterna.

Regionfullmäktige har inför 2023 justerat taxan för regionbusstrafiken för att stärka intäkterna. I slutet av 2023 beslutades om en ytterligare höjning, som gäller från den 1 januari 2024. Regionfullmäktige har även beslutat om en möjlighet att frånga krav på förnybar diesel i den regionfinansierade trafiken. Region Västerbotten har avvaktat med att byta drivmedel i den trafik man finansierar, efter rekommendation från Länstrafiken i Västerbotten AB:s styrelse då ekonomi och resultatprognos för helåret förbättrats.

Krav på stärkt infrastruktur.

Löpande dialog förs även med bolagen om möjligheter att hitta besparingar i verksamheten.

Hög konkurrens om regionala projektmedel när framtiden formas

EU:s budget för sammanhållningspolitik har på grund av kriser och krig i stor utsträckning använts till krispaket de senaste åren. Nu diskuteras EU:s nästa budget med struktur- och investeringsfonder för programperioden 2028 och framåt.

I norra Sverige, som räknas till en utvecklad ekonomi, finansieras politiken främst genom de så kallade strukturfonderna som Regionalfonden och Socialfonden men även Landsbygdsutvecklingsfonden som är en del av EU:s jordbrukspolitik. Detta påverkar i förlängningen regionens förutsättningar att stödja länets aktörer genom exempelvis statliga 1:1-anslag. Region Västerbotten behöver därmed vara aktiv och närvarande där framtiden formas. Behovet att matcha EU-finansiering med annan finansiering har ökat då Europeiska regionalfonden övre Norrland sänkt sin medfinansieringsgrad från 50 till 40 procent. Anspråken hos Region Västerbotten har fortsatt varit höga, vilket inneburit hög konkurrens om regionala projektmedel. Region Västerbottens prioriteringar blir alltmer avgörande för att genomföra de EU-program som Västerbotten omfattas av. En ökad medfinansiering från andra källor än 1:1-anslag är därför nödvändig framåt.

Norra Sverige befinner sig i en omställning som ställer krav på stärkt infrastruktur. Omställningen kommer att behöva stora mängder energi, väl fungerande elnät och ett transportsystem i länet som klarar kraftigt ökade transporter på väg- och järnväg. Den positiva utvecklingen märks i form av större etableringar, men även nya och expanderande företag runt om i hela länet. Planeringsprocesserna för infrastruktur tar tid, de nya etableringarna sker nu.

Ett försämrat geopolitiskt läge påverkar länets infrastruktur i allra högsta grad då kriget i Europa förändrar den europeiska säkerhetsordningen i grunden. Det har visat på behovet att rusta transportsystemet för att klara höga belastningar orsakade av oväntade händelser. De öst-västliga stråken som binder samman Finland, Sverige och Norge ökar i betydelse.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Regionens finansiella rapporter visar resultat och ekonomisk ställning. Men det finns även andra faktorer som påverkar koncernen och som man behöver känna till för att bedöma resultat och ställning. Händelser i omvärlden kan påverka regionens verksamheter. Genom att analysera väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer kan negativ påverkan förebyggas eller åtgärdas.

Risker och riskhantering ur flera perspektiv

Samhällsekonomi och ekonomiska förutsättningar

Region Västerbottens verksamhet finansieras till största del av skatteintäkter. En försämrad konjunktur riskerar att påverka skatteunderlaget negativt vilket får stor betydelse för regionens ekonomi. De senaste årens inflation och räntepågång har lett till en ekonomisk inbromsning både globalt och i Sverige.

Men trots lågkonjunkturen har arbetsmarknaden visats sig vara oväntat stark. Tillsammans med en stark utveckling av lönerna har det inneburit att skatteunderlaget, i nominella tal, utvecklats relativt väl under 2023. För 2024 väntas konjunkturen ge ett tydligare avtryck på arbetsmarknaden med stigande arbetslöshet och svagare utveckling av skatteunderlaget. För 2025–2027 bedöms skatteunderlaget ligga i linje med det historiska genomsnittet vilket förklaras av att konjunkturen återhämtar sig med stigande löner och fler arbetade timmar.

Trots att skatteunderlaget i nominella tal utvecklas relativt väl urholkas köpkraften av de kraftiga kostnadsökningarna. Förutom att priser och löner stiger, fördubblas också pensionskostnaderna mellan 2022 och 2024. Förklaringen är främst den höga inflationen och hur den påverkar värderingen av sektorns pensionsskuld.

Sammantaget har de ekonomiska förutsättningar försämrats dramatiskt under 2023. Regionens ekonomiska långtidsprognos visar att en snabb och kraftfull inbromsning av nettokostnaderna krävs för att nå positiva resultat och klara finansieringen av kommande års investeringsbehov.

Investeringsbehov

Region Västerbottens har stora investeringsbehov och långsiktiga prognoser visar på ett fort-

satt stort behov minst tio år framåt. Det drivs av ökad digitalisering och medicinteknisk utveckling men framför allt av om- och nybyggnation av fastigheter. Merparten av regionens lokaler byggdes på 50-, 60- och 70-talet och är i stort behov av renovering och anpassning för att möta kraven från framtidens hälso- och sjukvård.

I kombination med svaga ekonomiska resultat riskerar investeringsbehoven att försätta regionen i en ansträngd likviditetssituation kommande år. Det ekonomiska resultatet i verksamheten genererar inte ett kassaflöde som täcker investeringsutgifterna. Därför krävs extern upplåning för att klara finansieringen. Det medför risk för en ökad låneskuld, ökade räntekostnader och i förlängningen en försämrad ekonomisk ställning.

Det krävs långsiktig planering för att säkerställa att de ekonomiska förutsättningarna är tillräckliga för att hantera kommande års investeringsbehov. Samtidigt behöver också planeringen av investeringar vara långsiktig och ta hänsyn till verksamhetens utveckling och framtida behov. Detta samtidigt som nödvändiga prioriteringar görs för att anpassa investeringsutgifterna till de ekonomiska förutsättningarna.

Demografisk utveckling och kompetensförsörjning

En stor utmaning de kommande åren är den demografiska utvecklingen. Antalet personer i yrkesverksam ålder kommer att öka långsamt, samtidigt som ökningen av äldre bromsas in. En äldre befolkning ställer också krav på ett effektivt förebyggande hälsoarbete med bland annat satsningar på livsstilsförändringar och egenvård för att minska framtida vårdkonsumtion. Kompetensförsörjning är en av våra största samhällsutmaningar, inte minst i den samhällsomvandling som sker i Västerbotten. Konkurrensen om arbetskraften är hård på hela arbetsmarknaden och hälso- och sjukvården har svårt att rekrytera olika specialistkompetenser.

En åldrande befolkning, stora pensionsavgångar och begränsat tillskott av ny arbetskraft innebär ökande utmaningar för välfärdssystemen i regioner och kommuner. Västerbotten har en arbetsmarknad i obalans med rekordlåg arbetslöshet. När andelen personer i arbetsför ålder minskar innebär det stora svårigheter att få arbetskraften att räcka till och särskilt

Stora behov av renovering och anpassning.

Ny strategi för folkhälsa och funktionsrätt.

utmanande är det att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Det kan leda till brister i kvalitet och patientsäkerhet samt att regionen får en högre arbetsbelastning, sämre arbetsmiljö och ökad personalomsättning inom hälso- och sjukvården.

Den demografiska utvecklingen ställer krav på stora förändringar i både arbetsformer och arbetssätt. Regionen behöver ta tillvara befintliga medarbetares kompetens och erbjuda bra arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter för att behålla viktig kompetens. Då den tillgängliga arbetskraften ibland saknar grundutbildning och tillräckliga kunskaper i svenska behövs ökade satsningar på introduktion och kompetensutveckling. Regionens kompetensförsörjningsstrategi för 2023–2024 och prioriterade åtgärder i regionplan och nämndplaner är viktiga i detta arbete. Trots dessa åtgärder kommer inte antalet personer i arbetsför ålder att räcka till för att bemanna regionens verksamheter i samma utsträckning som idag. Det kommer att krävas prioriteringar i utbudet. Risken är annars att befintliga medarbetare får en alltför tuff arbetsmiljö och väljer att gå till andra arbetsgivare.

Prioritera satsningar som bidrar till jämställdhet och minskad ojämlikhet

I ekonomiskt svåra tider finns det en risk att de nedskärningar som görs drabbar de mest utsatta i samhället i hög utsträckning. Det kan innebära att socioekonomiska och kulturella skillnader ökar och med dessa även skillnader i livsvillkor och hälsa.

Skillnader i medellivslängd mellan grupper med olika utbildningsnivå ökar, och för kvinnor med enbart förgymnasial utbildning har medellivslängden sjunkit. Västerbotten är också bland de län i Sverige med högst ohälsotal bland kvinnor. Det kan huvudsakligen förklaras av skillnader i arbetsmiljö mellan kvinnodominerade och mansdominerade arbetsplatser där länet har en starkt könssegregerad arbetsmarknad. Kvinnors höga ohälsotal påverkas även av obetalt hem- och omsorgsarbete och utsatthet för våld i nära relationer.

I svåra ekonomiska tider är det ännu viktigare att säkerställa att satsningarna når de grupper som behöver dem bäst. Regionen behöver väga in analyser av jämställdhet och jämlikhet i de beslut som tas.

I samhällsomställningen där antalet industrijobb i länet ökar ställs vi inför en ny konkurrens om arbetskraften. Nya industrier med traditionellt mansdominerade arbetaryrken riskerar att förstärka begränsande normer kopplat till kön, klass och etnicitet om inte utvecklingen genom-

syras av jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv.

En ny strategi för jämställdhet och jämlikhet tas fram under 2024. Den innehåller bland annat prioriteringar kopplade till genusmedvetet och normbreddande arbete med kompetensförsörjning. Att minska kvinnors sjukskrivningar genom systematiskt arbete med friskfaktorer i arbetsvillkor och arbetsmiljö för både medarbetare och chefer ingår också.

En ny strategi för folkhälsa och funktionsrätt togs fram under 2023 med särskilt fokus på ökad jämställdhet och jämlikhet i hälsa.

Regionen har undertecknat en avsiktsförklaring för jämställd industri som tagits fram av Länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten. Regionen deltar i arbetet utifrån avsiktsförklaringen och landsstrategin för Ett jämställt Västerbotten.

Universitetsjukvårdsenheternas status

En universitetsjukvårdsenhet är en vårdgivare som bedriver forskning, utbildning, utveckling och innovation som en del av sin kärnverksamhet och väl integrerat i vården. Universitetssjukvården är ett gemensamt åtagande för regioner och universitet och definieras i det centrala avtalet om läkarutbildning och forskning. Vart fjärde år utvärderar Socialstyrelsen universitetssjukvården på uppdrag av regeringen. Den baseras på kriterier uppdelad i fyra huvudsakliga områden: forskning, utbildning, sjukvårdsutveckling och infrastruktur. Universitetssjukvårdsenhet är en nationell kvalitetsstämpel som borgar för högkvalitativa forsknings- och utbildningsmiljöer.

I samband med senaste utvärderingen framkom att ingen av Region Västerbottens universitetssjukvårdsenheter uppfyller samtliga Socialstyrelsens krav för universitetssjukvård.

Om dessa enheter inte når full måluppfyllelse i augusti 2024 riskerar Norrlands universitetssjukhus att förlora sin status som universitetssjukhus. Det skulle vara förödande för läkarutbildningen vid Umeå universitet och för den högspecialiserade vården i norra sjukvårdsregionen.

I arbetet med att uppfylla alla kraven har universitetssjukvårdsenheterna fått stöd. Nu måste handlingsplaner tas fram och åtgärder vidtas.

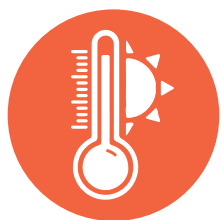
Säkerhet och beredskap

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i världen och i vårt närområde visar på vikten av krisberedskap. Förmågan att kunna hantera olika hot och allvarliga händelser behöver stärkas utifrån ett riskperspektiv. Regionen behöver vara robust och flexibel för att kunna hantera kända hot

*Regionen
behöver vara
robust och
flexibel.*

och risker samt händelser som inte kan förutses. Informationssäkerhet är viktigt för att skydda regionens informationstillgångar.

Etablerade strukturer, förebyggande och förberedande arbete påverkar hur väl organisationen klarar sig när en risk faktiskt inträffar. Men resultatet är också beroende av medarbetarnas förmåga att agera. Om regionen inte har ett proaktivt arbete för säkerhet och beredskap kan det leda till stora ekonomiska konsekvenser.

Regionen har arbetssätt för att hantera risker och hot som kan påverka verksamheten samt rapporterar incidenter och hur de har hanterats. Exempel på pågående och planerade åtgärder är stöd i kontinuitetsplanering för verksamheterna, öka säkerhetsmedvetenheten i organisationen, utveckla krigsorganisation och krigsplacering samt intern revision som en del av den systematiska uppföljningen av genomförda säkerhetsåtgärder.

Klimat och miljö

Utsläpp av växthusgaser innebär en fortsatt stigande temperatur och ökande risker ju större uppvärmningen blir. Att minska utsläppen är nödvändigt för att mildra allvarliga störningar för människa och natur.

Hälso- och sjukvården står för omkring en femtedel av alla offentliga klimatpåverkande utsläpp i Sverige. Region Västerbotten orsakar störst påverkan genom inköp av varor och tjänster, transporter och fastigheter.

Klimatförändringarna leder till att extremväder som värmeböljor och skyfall kan förekomma oftare, något som påverkar befolkningens hälsa och som ställer höga krav på hur vården hantear både patienter och läkemedel. Regionen behöver därför en god beredskap för att anpassa sig till ett förändrat klimat.

Samarbete med andra aktörer, både på lokal och nationell nivå, är viktigt för att hitta lösningar för minskad klimatpåverkan och i det förebyggande beredskapsarbetet.

Behov att stärka länets infrastruktur

Norra Sverige befinner sig i en samhällsomställning som ställer krav på stärkt infrastruktur. Omställningen kommer att behöva stora mängder energi och ett väl fungerande elnät. För att Västerbotten ska kunna fortsätta vara en föregångare i omställningen behöver energisystemet utvecklas. Det kommer att behövas mer förnybar produktion samtidigt som den energi som finns måste användas effektivare.

Omställningen skapar även stora utmaningar i transportsystemet när transporterna på väg,

järnväg och i hamnar ökar kraftigt. Den positiva utvecklingen märks i form av större etableringar, men även med nya och expanderande företag runt om i hela Västerbotten. Att planera för infrastruktur tar tid och de nya etableringarna är något som sker nu. Näringslivets satsningar innebär också att Västerbotten behöver fler innevånare för att klara kompetensförsörjningen i de nya företagen. Detta medför i sin tur behov av investeringar i kommunal, regional och statlig infrastruktur och samhällsservice, där bostäder, skolor med mera behöver byggas.

Det försämrade geopolitiska klimatet med ökande instabilitet påverkar behovet av infrastruktur i allra högsta grad. Rysslands invasion av Ukraina förändrar den europeiska säkerhetsordningen i grunden och har med all tydlighet visat att transportsystemet är sårbart och måste bli bättre rustat för att klara höga belastningar orsakade av oväntade händelser. De öst-västliga stråken som binder samman Finland, Sverige och Norge ökar i betydelse då de ger tillgång till de norska hamnarna för in- och utförsel av varor och förnödenheter.

Region Västerbotten har som regionalt utvecklingsansvarigt ett tydligt uppdrag att bidra till länets förutsättningar att möta behovet av en stärkt och robust infrastruktur. Den samhällsomställning som pågår i norra Sverige innebär att regionens stöd för att genomföra olika insatser och kapacitetsstärkande åtgärder är än mer efterfrågat. Om inte behovet möts är det sannolikt att omställningen i norra Sverige påverkas negativt när den istället behöver öka i fart.

En agenda för energi har tagits fram under 2023 som stöd för Västerbottens möjligheter att gå före i omställningen.

För att utveckla länets infrastruktur och transportsystem är länstransportplanen ett verktyg för att identifiera framtida behov inför kommande revidering.

Norra Sverige får ett allt mer betydande geopolitiskt läge. Därför blir ett stödande påverkansarbete som stärker infrastrukturen i Västerbotten allt viktigare.

Finansiella risker och riskhantering

Ränterisker

Ett förändrat ränteläge kan påverka räntekostnaderna för nuvarande och framtida finansiering negativt. Det kallas ränterisk. Den 31 december 2023 uppgick regionens totala lån till 2 220 miljoner kronor vilket är en ökning med 420 miljoner kronor jämfört med föregående år. Ökningen förklaras av ett svagare ekonomiskt resultat i kombination med ökade utgifter för investering-

ar. Kassaflödet från den löpande verksamheten är alltså inte tillräckligt för att finansiera investeringarna fullt ut.

Vid utgången av 2023 var den genomsnittliga räntebindningstiden för regionens lån 1,39 år och den genomsnittliga räntan 2,3 procent. I takt med att befintliga lån förfaller och behöver refinansieras stiger den genomsnittliga räntan på grund av det ökade ränteläget. Jämfört med föregående år har den genomsnittliga räntan på regionens lån stigit med 1,82 procent. För att begränsa ränterisken har lånens förfall spridits i tid. Regionens samtliga lån är upptagna hos Kommuninvest och löper till fast ränta.

Finansieringsrisk

Med finansieringsrisk menas risken att inte få ny finansiering, att befintliga lån inte kan ersättas med nya, eller att lånen bara kan lånas upp till kraftigt ökade kostnader.

Region Västerbotten har begränsat den risken främst genom att lånens förfall har spridits över tid. Regionen är dessutom sedan flera år tillbaka medlem i Kommuninvest i Sverige AB och kan låna där. Regionen har också en beviljad checkkredit på 300 miljoner kronor för att hantera tillfälliga likviditetsbehov.

Kredit- och likviditetsrisk

Kreditrisk definieras som risken att inte få tillbaka placerat belopp och ränta av låntagaren. Med likviditetsrisk menas risken att placeringen inte går att sälja.

Region Västerbotten placerar medel enligt beslutad finanspolicy. Kreditrisken minskas genom att begränsa hur mycket som får placeras i olika typer av räntebärande värdepapper. Likviditetsrisken minskas genom att köpa värdepapper från flera olika motparter och på så sätt minska risken för förlust och begränsa handeln med icke börsnoterade värdepapper.

Marknadsvärdesrisk i finansiella placeringar

Enligt finanspolicyn ska placeringar i pensionsmedelsportföljen över tid fördelas på 60 procent aktier, 20 procent räntor och 20 procent alternativa placeringar. Den fördelningen är Region Västerbottens normalportfölj och bedöms nödvändig för att regionen ska nå målet om full finansiering av pensionsåtagandet till 2040. Att investera i riskfyllda tillgångar som exempelvis aktiefonder innebär en marknadsvärdesrisk eftersom värdet på pensionsportföljen kan falla. För att hantera risken kan taktiska avvikelser från normalportföljen göras. Exempelvis kan, inom givna ramar, aktiefonder säljas till förmån för räntefonder under turbulenta perioder.

Placeringar görs i fonder och värdepapper som står under Finansinspektionens tillsyn eller motsvarande tillsyn i annat land. Den 31 december 2023 bestod Region Västerbottens finansiella placeringar i pensionsmedelsportföljen av 65,1 procent aktiefonder, 34,6 procent räntefonder, 0 procent alternativa placeringar och 0,2 procent var inte placerade. Det sammanlagda värdet var 5 591 miljoner kronor.

Valutarisk

Att handla med värdepapper i en annan valuta innebär att regionen tar en valutarisk. Valutakursernas svängningar påverkar värdet av regionens värdepapper. Med valutarisk menas risken att resultat- och balansräkning eller kassaflöde påverkas negativt på grund av förändrade valutakurser. Region Västerbotten har inga lån i utländsk valuta men en valutarisk finns inom pensionsmedelsportföljen. För aktier är valutarisk en naturlig del av placeringen i annat land och valutasäkras inte. Ränteplaceringar ska alltid valutasäkras. Om alternativa placeringar ska valutasäkras avgörs från fall till fall beroende på syftet med placeringen.

5 591
miljoner kronor
i pensions-
medelsportföljen.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Uppföljning av fullmäktiges mål

I regionplanen har fullmäktige riktat regionmål till nämnderna som de i sin tur omsatt till delmål och indikatorer. Årsredovisningen är en uppföljning av resultat efter december månad och en bedömning av måluppfyllelse vid året slut.

Måluppfyllelsen för hela regionen är en helhetsbedömning som bygger på nämndernas egna bedömningar av delmål och indikatorer.

Sammanfattning

Av de tolv regionmål som fullmäktige antagit för verksamheten är bedömningen att sex mål helt uppfylls, tre mål delvis uppfylls och tre mål inte uppfylls. Den sammantagna bedömningen är att uppfyllelsen av målen till största delen är god.

Regionmål för verksamheten	Bedömning
Mål 1. Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa	■ Målet uppfylls inte
Mål 2. Västerbotten är det barnvänligaste länet	▲ Målet uppfylls delvis
Mål 3. Västerbotten har trygga invånare med inflytande och delaktighet och ett rikt samt aktivt kultur- och föreningsliv	● Målet uppfylls helt
Mål 4. Västerbotten är en ledande miljöregion	● Målet uppfylls helt
Mål 5. Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet	▲ Målet uppfylls delvis
Mål 6. Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet	■ Målet uppfylls inte
Mål 7. Vi är en attraktiv arbetsgivare med personal som trivs och utvecklas hos oss	▲ Målet uppfylls delvis
Mål 8. Vi har en långsiktigt hållbar ekonomi	■ Målet uppfylls inte
Mål 9. Vi är en inkluderande, attraktiv och innovativ samverkanspartner	● Målet uppfylls helt
Mål 10. Vi är ledande inom forskning, innovation och digitalisering	● Målet uppfylls helt
Mål 11. Västerbotten är en attraktiv och jämställd region att leva och verka i samt flytta till	● Målet uppfylls helt
Mål 12. Västerbotten har ett klimat för ökad tillväxt av jobb och företag	● Målet uppfylls helt

Bedömning av regionmål	
●	Målet uppfylls helt
▲	Målet uppfylls delvis
■	Målet uppfylls inte

Kriterier för bedömning av indikatorer		
●	Målvärdet för indikatorn uppfylls helt	100 procent av målvärde
▲	Målvärdet för indikatorn uppfylls delvis	80–99 procent av målvärde
■	Målvärdet för indikatorn uppfylls inte	Under 80 procent av målvärde

Målområde: Hållbart samhälle

Mål 1. Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa

■ Målet uppfylls inte

- Nämnderna har tillsammans antagit sju delmål mot mål 1. Bedömningen är att två uppfylls, två delvis uppfylls och tre inte uppfylls.
- Nämnderna har som underlag för bedömning av delmålen antagit tio indikatorer. Av dessa är det fyra målvärden som uppnås, ett som delvis uppnås och fem som inte uppnås. Primärvårdens beställning ska utvecklas 2024 för att stärka nära vård. Fakturering av medicinsk tandvård kontrolleras bättre och sparar tid. Enheter från hälso- och sjukvården har inte kunnat prioritera arbetet med jämlikhetsanalyser av vårddata. Få basenheter uppger att de frågar om våldsutsatthet och dokumenterar enligt riktlinjer men uppföljningen visar att många enheter aktualiserar frågan men dokumenterar på annat sätt. Under 2023 har 28 procent av 40-, 50- och 60-åringar fått hälsoundersökningar enligt Västerbottens hälsoundersökningar. Fyra hälsocentraler har nått målet på 70 procent, medan fem inte har inte gjort någon. Skellefteå, södra Lappland och Umeå har haft olika utmaningar och lösningar för att öka antalet hälsoundersökningar.

Mål 2. Västerbotten är det barnvänligaste länet

▲ Målet uppfylls delvis

- Nämnderna har tillsammans antagit sex delmål mot mål 2. Bedömningen är att två uppfylls, två delvis uppfylls och två inte uppfylls.
- Nämnderna har som underlag till bedömning av delmålen antagit tio indikatorer. Av dessa är det fem målvärden som uppnås, ett som delvis uppnås och tre som inte uppnås. Ett utkast på åtgärdsplan har tagits fram för att utveckla strukturerade arbetssätt utifrån ett

barnrättsperspektiv i regionstyrelsens verksamheter. Barnrättsombud har erbjudits utbildning i bedömning av barnets bästa och en mall har tagits fram för att stödja verksamheterna. Nätverksträffar har hållits för att följa upp och diskutera metoden. En pilotutbildning i metoden Föra barnen på tal har getts till barnrättsombud som arbetar med barn som anhöriga. Utbildningen bygger på forskning om hur vården kan stödja barnets hälsa.

Regionala utvecklingsnämnden har reviderat riktlinjerna för stimulansmedel till ungdomsverksamhet för att öka målgruppens inflytande och delaktighet och en ny digital lösning för ansökning och handläggning har utvecklats. Film i Västerbotten har nått många barn och unga med filmaktiviteter. Skapande skola-bidraget har förändrats och det påverkar kvaliteten och omfattningen av aktiviteterna. Regionbiblioteket har utbildat folkbibliotek i tjänstedesign för barn och unga där många, men inte alla, kommuner deltagit.

Mål 3. Västerbotten har trygga invånare med inflytande och delaktighet och ett rikt samt aktivt kultur- och föreningsliv

● Målet uppfylls

- Nämnderna har tillsammans antagit sju delmål mot mål 3. Bedömningen är att fyra uppfylls, två delvis uppfylls och ett inte uppfylls.
- Nämnderna har som underlag till bedömning av delmålen antagit 18 indikatorer. Av dessa är det nio målvärden som uppnås, fem som delvis uppnås och fyra som inte uppnås.

Självservice har ökat sedan 2022, men vaccinationsbokningar har minskat. Digitala vårdmöten behöver utökas och jämföras i regionen. Vissa vårdgivare är bättre än andra på att erbjuda självservice. Tandvården har infört ett basutbud av självservice-tjänster, men behöver utveckla och kommunicera egenvård för munhålan mer. Målet är att fler ska använda sig av egenvård på recept. Utbildningar i klarspråk har genomförts för att öka användningen. En plan för att öka förståelse till civil beredskap är klar.

Kommunerna i Västerbotten har svårt att finansiera kultur för alla, men samarbetar med Region Västerbotten som stödjer och sprider kulturprojekt. Den regionala kulturverksamheten ska nå ut till hela länet, trots de stora avstånden. Region Västerbotten ska följa upp och analysera kulturinstitutionernas närvaro i kommunerna. Regionens kulturverksamheter har ökat sina aktiviteter och besökare under 2022 jämfört med 2021, men inte nått upp till nivån före pandemin.

Målsättningen för regional spridning är uppfylld. De mindre kommunerna har haft störst procentuell ökning, men de större kommunerna har haft flest aktiviteter och besökare.

Mål 4. Västerbotten är en ledande miljöregion

● Målet uppfylls

- Nämnderna har tillsammans antagit tio delmål mot mål 4. Bedömningen är att fyra uppfylls, fem delvis uppfylls och ett inte uppfylls.
- Nämnderna har som underlag till bedömning av delmålen antagit 18 indikatorer. Av dessa är det elva målvärden som uppnås och fyra som inte uppnås. Tre målvärden saknar värden.

Regionen samarbetar för att minska trafikens klimatpåverkan genom att ställa krav på transporttjänster och effektivisera patienttransporter. Delning av energi sker via en marknadsplats med Umeå Energi och målet om lägre energianvändning nås trots svårigheter. Avfallsmängden har minskat men andelen återvunnet avfall är oförändrad vilket kanske förklaras av att mängden farligt avfall har ökat. Avfallsprojektet har gett bättre sortering av förpackningar. Under 2023 har utökade miljökrav ställts på upphandlingar som bedömts som prioriterade.

Andelen förnybart drivmedel i kollektivtrafiken bedöms nå målet för 2023. Marknadsandelen för kollektivtrafiken är oförändrad och når inte målet för 2023. I december fastställde regionala utvecklingsnämnden Agenda för energi, den första av sitt slag i Västerbotten. Samarbetet med Länsstyrelsen Västerbotten och LRF Västerbotten för implementering samt uppföljning av den antagna livsmedelsstrategin fortlöper och är en starkt bidragande faktor för att påverka andelen närproducerad mat.

God och jämlik hälso- och sjukvård

Mål 5. Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet

▲ Målet uppfylls delvis

- Nämnderna har tillsammans antagit sex delmål mot mål 5. Bedömningen är att ett uppfylls och fem delvis uppfylls.
- Nämnderna har som underlag till bedömning av delmålen antagit tolv indikatorer. Av dessa är det tre målvärden som uppnås, tre som delvis uppnås och sex som inte uppnås.

Verksamheterna har arbetat med patientkontrakt och fast vårdkontakt som i dagsläget är svårt att följa upp. Utformning av rutiner för

28%

av Västerbottens
hälsoundersökningar
genomförs.

Tandvården har basutbud på 1177.se.

samordnad individuell plan, dokumenterad överenskommelse (patientkontrakt) och fast vårdkontakt har varit prioriterat och använt inom samtliga basenheter om än med stor variation. Antalet samordnade individuella planer har ökat under 2021–2023 men inte nått målet.

Regionens förmåga att verka för att så få utskrivningsklara patienter som möjligt är kvar på länets sjukhus handlar i hög grad om god samverkan med länets kommuner samt deras möjlighet att skapa förutsättningar för patienterna att återvända till sina hem. Kommunernas förutsättningar varierar och den gemensamt största utmaningen för både regionen och kommunerna är kompetensförsörjningen, framför allt i den norra länsdelen. För närvarande pågår pilotverksamheter och implementering av mobila arbetsätt inom primärvården i samverkan med den specialiserade vården och länets kommuner.

Tandvården har nu basutbud på 1177.se. I södra Lappland testas verktyg för distans- och egenmonitorering för personcentrerad vård. I dagsläget har Region Västerbotten inte några upphandlade lösningar för egenmonitorering men en förstudie har gjorts.

En rapport om primärvårdens status har lett

till nya uppdrag från regionen. Under början av 2024 ska primärvårdens uppdrag och ersättning diskuteras med experter för att främja nära vård.

Mål 6. Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

■ Målet uppfylls inte

- Nämnderna har tillsammans antagit sex delmål mot mål 6. Bedömningen är att ett uppfylls, ett delvis uppfylls och fyra inte uppfylls.
- Nämnderna har som underlag för bedömning av delmålen antagit sex indikatorer. Av dessa är det ett målvärde som uppnås, ett som delvis uppnås och tre som inte uppnås. Ett målvärde saknas.

Regionen har ett mål att identifiera och genomlys komplexa vårdflöden för att effektivisera men framför allt för att göra vägen genom flödet så smidigt som möjligt för patienten. De komplexa vårdflöden som genomlysts så här långt är endoskopi och ryggsmärta.

Antalet universitetssjukvårdsenheter är fortsatt 21 i Region Västerbotten. I Socialstyrelsens senaste granskning når ingen av enheterna de 27 miniminivåerna och fokus under året har där-

FOTO: JONATHAN ERIKSSON

för varit att säkerställa ett stöd till nuvarande enheter. Hudkliniken ligger närmast till att uppnå universitetssjukvårdsstatus men arbetet har fördröjts, framför allt på grund av tidigare covid-år.

Antal medarbetare som genomgått utbildning i katastrofmedicin når inte målet. Kostnader för hyrpersonal har ökat under året och ökningen är störst inom primärvården. Det finns en stor medvetenhet om behovet att minska inhyrd personal och det pågår lokala initiativ, samverkan i norra regionerna och nationellt.

Mål 7. Vi är en attraktiv arbetsgivare med personal som trivs och utvecklas hos oss

▲ Målet uppfylls delvis

- Nämnderna har tillsammans antagit åtta delmål mot mål 7. Bedömningen är att fem uppfylls och tre delvis uppfylls.
- Nämnderna har som underlag till bedömning av delmålen antagit 18 indikatorer. Av dessa är det tolv målvärden som uppnås, fyra som delvis uppnås och två som inte uppnås.

Region Västerbotten behöver vara en attraktiv arbetsgivare för att klara de utmaningar vi står inför. Åtgärder från kompetensförsörjningsstrategin har införlivats i respektive nämndplan och kommunicerats i olika forum. Förutom detta har kompetensstegar, introduktionsprogram och ledarförsörjning utvecklats. En översyn av arbetstidsmodeller är genomförd och arbetet med hälsofrämjande arbetsplatser pågår. Fortsatta satsningar på arbetsmiljö, utvecklingsmöjligheter och villkor är nödvändiga för att öka regionens attraktivitet som arbetsgivare.

För att vara en attraktiv arbetsgivare är cheferna viktiga då de påverkar medarbetarnas arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter. Under året har ett arbete påbörjats som handlar om att stärka chefernas förutsättningar att leda. En referensgrupp med chefer från olika delar av organisationen har gett sina synpunkter på arbetet. Under 2023 beslutades en ledarskapsfilosofi som ska vara vägledande för alla chefer. Strategin för flexibel arbetsplats är implementerad och nyttjas inom regionstyrelsens förvaltning. Under 2024 kommer den införas på fler arbetsplatser där det är möjligt.

Mål 8. Vi har en långsiktigt hållbar ekonomi

■ Målet uppfylls inte

- Nämnderna har tillsammans antagit elva delmål mot mål 8. Bedömningen är att två uppfylls, tre delvis uppfylls och sex inte uppfylls.
- Nämnderna har som underlag för bedömning av delmålen antagit 15 indikatorer. Av

dessa är det fem målvärden som uppnås, ett som delvis uppnås och sex som inte uppnås.

Tre målvärden saknas.

Verksamheterna har haft personalbrist, vilket innebär dyra kortsiktiga lösningar. Fortsatt höga kostnader för produktionsmateriel och ökad efterfrågan på vård har också försämrat ekonomin. Få basenheter har balanserad ekonomi och långsiktiga åtgärder pågår för att förbättra situationen.

Läkemedelskostnaderna ökar mer än målet för nämnden och det är en ökning som syns i hela riket. Resekostnaderna har också ökat mer än planerat under 2023. Pandemin innebär ett uppdämt behov och stör även jämförelser. Inflation, utbildning och nyrekrytering bidrar också till ökningen.

2024 kommer ett omtag att tas kring modellen för verksamhetsstyrning genom ett fullmäktigeuppdrag.

Jämlik och attraktiv region

Mål 9. Vi är en inkluderande, attraktiv och innovativ samverkanspartner

● Målet uppfylls

- Nämnderna har tillsammans antagit fem delmål mot mål 9. Bedömningen är att tre uppfylls och två delvis uppfylls.
- Nämnderna har som underlag till bedömning av delmålen antagit sju indikatorer. Av dessa är det fem målvärden som uppnås och ett som inte uppnås. Ett målvärde saknas.

Färdplanen Nära vård 2030 i Västerbotten är fastställd av samtliga kommuner och regionfullmäktige. Arbetet med att ta fram en gemensam primärvårdsplan har påbörjats. Överenskommelsen om uppsökande munhälsobedömningar är klar.

FoUI-staben har stärkt samverkan med näringslivet genom olika projekt. Enheten för innovation är med i Swelife och Medtech for Health som finansierar innovativa lösningar för bättre hälsa.

Under verksamhetsåret har samtliga mötesplatser som Region Västerbotten samordnar också genomförts, Grand Hotel i Stockholm, Mötesplats Lycksele och Västerbotten i Almedalen.

Under 2023 har en delutvärdering av överenskommelsen om samverkan mellan länets kommuner och Region Västerbotten genomförts. Insatser har även genomförts för att göra mellankommunal samverkan inom regional utveckling mer tillgänglig för länets kommuner och invånare.

3

doktorander med fokus på AI har rekryterats.

Mål 10. Vi är ledande inom forskning, innovation och digitalisering

● Målet uppfylls

- Nämnderna har tillsammans antagit åtta delmål mot mål 10. Bedömningen är att fyra uppfylls, tre delvis uppfylls och ett inte uppfylls.
- Nämnderna har som underlag till bedömning av delmålen antagit 19 indikatorer. Av dessa är det 13 målvärden som uppnås, ett som delvis uppnås och fem som inte uppnås.

Regionen har utgått från digitaliseringsstrategin för att utveckla verksamheten med teknik. Under 2023 har mål och arkitektur för data och patientnära ekosystem skapats, samt integrationsområdet förbättrats. Digitaliseringsstrategin har också reviderats i dialog med politiker och verksamheter. Tre doktorander i medicinsk informationsteknik med fokus på AI har rekryterats. En mobilapp med AI för öroninflammation har fått finansiering.

Arbete enligt handlingsplanen för universitetssjukvård är påbörjat men fortsatta insatser är viktiga både enligt handlingsplanen och för tandvård och primärvård. Då driftsättningen av Cosmic har förskjutits har inte utbildningsinsatser genomförts enligt plan.

Västerbotten har en regional innovationsstrategi för 2022–2030. Via projektet Regional innovationsledning Västerbotten som pågått under drygt tre år har regional innovationsledning introducerats och förankrats.

Arbetet med att vidareutveckla den fysiska digitala infrastrukturen i Västerbotten har under 2023 framför allt skett inom projekten Bredband 2020+ och Bredband 2023. Båda har avslutats under året med goda resultat. Projekten har tillsammans medfört att cirka 400 fastigheter och cirka 200 företag i Västerbotten har fått möjlighet till bredbandsanslutning.

Mål 11. Västerbotten är en attraktiv och jämställd region att leva och verka i samt flytta till

● Målet uppfylls

- Nämnderna har tillsammans antagit sju delmål mot mål 11. Bedömningen är att fyra uppfylls och ett delvis uppfylls. Ett mål har inte följts upp.
- Nämnderna har som underlag för bedömning av delmålen antagit tolv indikatorer. Av dessa är det sju målvärden som uppnås, två som delvis uppnås och ett som inte uppnås. Två målvärden saknas.

Regionen har anslutit sig till länsstrategin Ett jämställt Västerbotten.

Regionen har även undertecknat en avsiktsförklaring för en jämställd industri tillsammans med 22 andra industrier och aktörer i Västerbotten och Norrbotten.

Regionen har arbetat med tre prioriterade områden för att stärka Region Västerbottens varumärke: arbetsgivarkommunikation, kommunikativ organisation och extern kommunikation.

Inom Västerbotten Experience har grunden lagts för ett gemensamt varumärkes- och hållbarhetsarbete som inspirerar andra. Under året har det blivit möjligt att kraftsamla kring det territoriella perspektivet i det regionala utvecklingsarbetet. Ett arbete har inletts för att stärka effektiviteten och tydligheten i kommunikationen kring Region Västerbottens rumsliga uppdrag, att utveckla den regionala utvecklingsstrategins territoriella perspektiv, samt en stärkt kommunal och regional kapacitet inom fysisk planering.

Arbetet med förbättrad tillgänglighet i kollektivtrafiken är delvis klart. Målet för antalet direkta enkelturer med buss och tåg mellan alla kommuncentrum i länet har överstigits med viss marginal.

Mål 12. Västerbotten har ett klimat för ökad tillväxt av jobb och företag

● Målet uppfylls

- Nämnderna har tillsammans antagit fyra delmål mot mål 12. Bedömningen är att tre uppfylls och ett delvis uppfylls.
- Nämnderna har som underlag för bedömning av delmålen antagit elva indikatorer. Av dessa är det åtta målvärden som uppnås, ett som delvis uppnås och två som inte uppnås.

Den agenda för kompetensförsörjning i Västerbottens län som fastställdes i december 2022 utgör grund för det regionala arbetet. Strategi för smart specialisering, S3 Västerbotten Roadmap for Smart Economic Transformation, har tagits fram under 2023. Arbetet med smart specialisering har därmed gått in i en fas för praktik och implementering.

I maj och september genomfördes två digitala branschforum, Fokus buss. Målet för antalet digitala dialoger med näringslivsenheterna har uppnåtts för året. Andelen kvinnor som tar del av företagsstöd ligger under målet även om det ökat något jämfört med året innan.

Dialoger med näringslivet.

Finansiella mål

Resultatmål

■ Målet har inte uppnåtts

Regionen ska redovisa ett överskott för verksamhetens resultat under planperioden 2020–2023 som motsvarar minst 1–3 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

2023 ska styrelser och nämnder redovisa ett resultat i balans, vilket innebär ett utfall som minst motsvarar budgeterat resultat.

Över planperiodens tre första år har verksamhetsresultatet legat på över 4 procent för att sjunka till minus 5,7 procent 2023. Snittet över åren är ett verksamhetsresultat på 2,0 procent.

Styrelser och nämnder visar ett verksamhetsresultat på minus 592 miljoner kronor. Budgeterat verksamhetsresultat för styrelser och nämnder för 2023 är 113 miljoner kronor.

Pensionsskuldsmål

● Målet har uppnåtts

Marknadsvärdet av tillgångarna i förvaltningen av pensionsmedel ska senast 2040 uppgå till hela pensionsskuldens bokförda värde (minst 100 procents konsolidering).

Region Västerbottens totala pensionsåtaganden ska vid utgången av 2023 vara finansierat till minst 46 procent.

Pensionsskuldens bokförda värde uppgår till

11 668 miljoner kronor vid årets utgång. Portföljens värde beräknas vid samma tidpunkt uppgå till 5 591 miljoner kronor. Det ger en finansiering på 48 procent.

Finansieringsmål

■ Målet har inte uppnåtts

Investeringar ska över tid finansieras av egna medel. Lånefinansiering kan användas för att delfinansiera tillfälligt höga investeringsnivåer.

2023 ska graden av självfinansiering av investeringar vara minst 100 procent.

Kassaflödet som skapas av den löpande verksamheten är svagt. Det täcker inte upp nettoinvesteringarna år 2023 som uppgår till 941 miljoner kronor.

Skuldsättningsmål

● Målet har uppnåtts

Total räntebärande låneskuld, exklusive pensionsskuden, får högst uppgå till 45 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

2023 bör den räntebärande låneskuden, exklusive pensionsskuden, högst uppgå till 25 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Per december är räntebärande låneskuld exklusive pensionsskuld 2 220 miljoner kronor, det ger en skuldsättningsgrad av 21 procent.

941

miljoner kronor i nettoinvesteringar.

FOTO: KLAS SJÖBERG

God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska en region ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Regionfullmäktige beslutar om finansiella mål och mål för verksamheten som har betydelse för god ekonomisk hushållning. I bedömningen om Region Västerbotten når kravet om god ekonomisk hushållning tas måluppfyllelsen för både de verksamhetsmässiga och finansiella målen med.

Av de tolv regionmålen är bedömningen att sex mål helt uppfylls, tre mål uppfylls delvis och tre mål inte uppfylls. Det är en försämring jämfört med bedömningen 2022. Precis som året innan uppfylls inte målet Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa. Nu är bedömningen att inte heller målen att vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet samt att vi har en långsiktigt hållbar ekonomi uppfylls. Sammantaget bedöms uppfyllelsen av verksamhetsmålen vara blandad med flera positiva resultat samtidigt som det finns stora utmaningar.

För de fyra finansiella målen är bedömningen att två, resultatmålet och finansieringsmålet, inte uppfylls. Resultatmålet uppnås inte då regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden

och regionala utvecklingsnämnden har ett stort underskott mot budget. Totalt över planperioden 2020–2023 har det mer långsiktiga målet om ett överskott för verksamhetens resultat på mellan 1–3 procent i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag dock uppnåtts. För perioden 2020–2023 är verksamhetens resultat 2 procent i genomsnitt, trots att 2023 års utfall har stor negativ påverkan med minus 5,7 procent. Målet att finansiera investeringar med egna medel uppnås inte heller 2023. Det svaga ekonomiska resultatet i verksamheten innebär en lägre självfinansiering och extern upplåning har varit nödvändigt för att hålla god likviditet. De två finansiella mål som uppnås är pensions-skulds målet och skuldsättningsmålet.

Av de tolv regionmålen för verksamheten bedöms måluppfyllelsen vara blandad och en försämring jämfört med föregående år. För de finansiella målen är det främst resultatmålet och verksamhetens stora underskott mot budget som påverkar bedömningen av måluppfyllelsen negativt. Den samlade bedömningen är att Region Västerbotten under 2023 inte når upp till de fastställda målen för god ekonomisk hushållning.

FOTO: JOHAN GUNSÉUS

Uppföljning av fullmäktiges uppdrag

Fullmäktige har riktat uppdrag till nämnder men även till beredningar som ligger direkt under fullmäktige.

Uppdrag från fullmäktige till nämnd

■ *Kartlägga och optimera samverkans- och mötesstrukturer för att frigöra tid och eller minska bemanning.*

Uppdraget riktas till alla nämnder med särskilt uppdrag till regionstyrelsen att samordna.

Uppföljningen av uppdraget visar att samtliga förvaltningar har frigjort mötestid och upplever att värdet av de möten som blir av ökar. Förbättringspotentialen på nuvarande möten är mindre. Uppdraget är avslutat men arbetet behöver fortsätta.

■ *Införa styrd inköpsprocess och standardsortiment för att minska inköpskostnaderna.*

Uppdraget riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden samt regionstyrelsen.

Uppdraget att etablera en centraliserad organisation för inköp och logistik har varit utmanande. Etableringen har inte kunnat prioriteras som planerat på grund av stora personalomsättningar och sjukskrivningar under hela året inom basenheten inköp.

Det har varit svårt att rekrytera då det är brist på inköpskompetens på marknaden. Då kvalificerade och seniora kompetenser saknats har man inte kunnat genomföra det planerade utvecklingsarbetet fullt ut.

Bristen på resurser har lett till att både det ordinarie arbetet, som upphandlingar, och den planerade utvecklingen har påverkats negativt. Kön till upphandling har ökat vilket gjort det svårt att prioritera utveckling och etablering av nya arbetssätt.

Trots utmaningarna anser vi att målet om att börja etableringen har nåtts i tillräcklig grad och att den kommer att fortsätta drivas i den ordinarie linjen. Plan för fortsatt arbete är presenterad och accepterad av regiondirektören. Uppdraget är avslutat.

■ *Genomföra förstudie för att se över logistik och inköpsflödet för medicinskt förbrukningsmateriel och hjälpmedel i syfte att minska totalkostnaden.*

Uppdraget riktas till hälso- och sjukvårdsnämnden samt regionstyrelsen.

Uppdraget är genomfört i sin helhet och en rapport från förstudien är framtagen och har föredragits i regionstyrelsens arbetsutskott och hälso- och sjukvårdens arbetsutskott under 2023. Uppdraget är avslutat.

■ *Genomföra kartläggning av tjänster och funktioner som kan optimeras, arbetsuppgifter som kan effektiviseras och delar där ambitionen kan sänkas alternativt pausas.*

Uppdraget riktas till alla nämnder med särskilt uppdrag till regionstyrelsen att samordna.

Kartläggning är genomförd och de funktioner som berörs är identifierade i respektive förvaltning. Viss reducering av arbetsuppgifter har skett under 2023 och full effekt förväntas under 2024. Uppdraget är avslutat.

■ *Genomföra en genomlysning av primärvårdsbeställning och drift för förbättrad tillgänglighet och kostnadspåverkan.*

Uppdraget riktas till regionstyrelsen.

Slutrapport av fullmäktigeuppdraget är publicerad och uppdraget är avslutat. Prioritering utifrån åtgärdsplan är genomförd vilket har resulterat i ett nytt fullmäktigeuppdrag 2024.

Uppdrag från fullmäktige till beredning för kompetensförsörjning

■ *Kartlägga de projekt och aktörer som arbetar med kompetensförsörjningen i och för Västerbotten.*

Arbetet startade med en omvärldsbevakning för att se hur andra län angripit frågan om kompetensförsörjning. Beredningen kontaktade HR-enheter i andra län samt bjöd in organisationer och företag till ett sammanträde i maj. Med hjälp av sakkunniga från regionala utvecklingsförvaltningen startade en kartläggning av aktörer i länet som arbetar med kompetensförsörjning. Uppdraget fortsätter nästa år.

■ *Titta på vilka antidiskrimineringsåtgärder som görs inom ramen för de rekryteringsinsatser som pågår i länet. Föreslå metoder och förbereda hur regionen kan bidra till en långsiktig plan i tidsperspektivet 5–20 år gällande framtida kompetensförsörjning för Västerbotten.*

Beredningen har under 2023 med hjälp av sakkunniga från HR-enheten börjat undersöka hur den egna organisationen arbetar med kompetensförsörjning utifrån frågeställningen. Med hjälp av rapporter från bland annat Arbetsförmedlingen har man börjat analysera diskriminering och jämställdhet inom kompetensförsörjning. I samråd med tjänstepersoner bedömde beredningen under året att arbetet behövde förlängas. I och med att regionen under året antog en strateg för kompetensförsörjning är frågan dock delvis besvarad. Uppdragen fortsätter nästa år.

Uppdrag från fullmäktige till beredning för samverkan och regional utveckling

■ *Utifrån den regionala utvecklingsstrategin beskriva kommunernas största utmaningar och möjligheter inom regional utveckling och hållbar tillväxt.*

Beredningen har valt att via enkät till länets kommuner fråga om deras största utmaningar och möjligheter. Beredningen har också lyft detta vid dialoger med regionala utvecklingsnämnden och primärkommunala delegationen, delegationen för social välfärd och hälsa samt delegationen för utbildning. Uppdraget är avslutat.

Uppdrag från fullmäktige till demokratiberedning

■ *Analysera skillnader i röstdeltagande och utveckling av valdeltagande i Västerbotten. Kartlägga om det finns skillnader i Västerbotten beroende på bostadsort i synen på demokratin och fattade beslut. Kartlägga hur regionen och kommunerna arbetar med att nå ut till underrepresenterade grupper för att stärka demokratin.*

Demokratiberedningen har under året arbetat med alla tre uppdrag. Det finns en skillnad i valdeltagande mellan kusten och inlandet, där kusten har högre deltagande. Det verkar bero på att närheten till politiken påverkar hur nöjd man är med demokratin. Beredningen har också sett att många invånare inte vet så mycket om regionens uppdrag och ansvar och att de vill ha mer inflytande mellan valen. Valdeltagandet är ändå högt i jämförelse med andra länder, men de förtroendevalda behöver synas mer för att öka medvetenheten. Beredningen har lyckats nå ut med sin enkät, och har fått svar från både män och kvinnor i lika stor utsträckning. Beredningen vill fortsätta att kartlägga hur man kan stärka demokratin för underrepresenterade grupper under 2024. Uppdraget är avslutat.

7 816

miljoner kronor i skatteintäkter.

Resultat och ekonomisk ställning

Region Västerbotten visar ett resultat för året på minus 668 miljoner kronor vilket kan jämföras med föregående års resultat som var minus 202 miljoner kronor. Stora svängningar mellan åren finns inom finansiella intäkter och kostnader som har ett betydligt bättre resultat än 2022 och verksamhetens resultat som försämrats avsevärt jämfört med föregående år.

Verksamhetens intäkter och kostnader

Verksamhetens resultat på minus 592 miljoner kronor består av verksamhetens intäkter och kostnader samt skatteintäkter och generella statsbidrag. Det är ett betydligt sämre resultat jämfört med föregående år som var plus 423 miljoner kronor. Ökade skatteintäkter och generella statsbidrag har inte täckt verksamhetens ökade kostnader och minskade intäkter.

Verksamhetens intäkter och kostnader exklusive skatteintäkter och generella statsbidrag, det vill säga verksamhetens nettokostnader, har varit betydligt högre än föregående år och ökade med 16 procent. Verksamhetens intäkter minskade med 204 miljoner kronor vilket motsvarar 5,6 procent. Bidragen, till stor del riktade statsbidrag, minskade med 336 miljoner kronor mellan åren. Verksamhetens kostnader har ökat med 10 procent vilket motsvarar 1 303 miljoner kronor. Den höga kostnadsutvecklingen är till stor del inflationsdriven. Förutom en allmän ökning av priser påverkar inflationen också pensionskostnaderna. Personalkostnaderna är 11 procent högre jämfört med föregående år och kostnader för it och medicinsk teknik samt utomlänsvård är 24 respektive 34 procent högre.

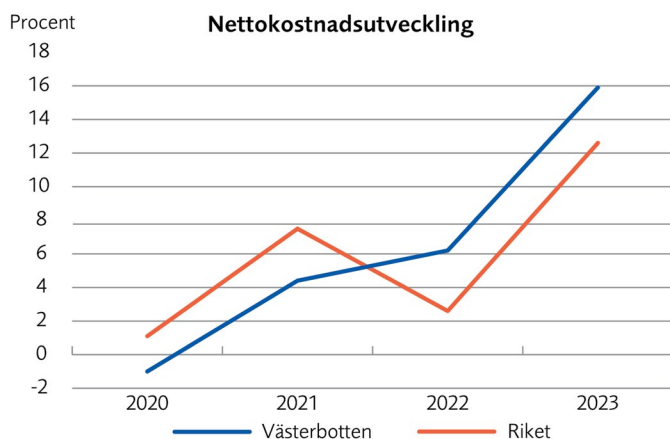
Diagrammet till vänster visar faktisk nettokostnadsutveckling.

Den är inte justerad med extraordinära kostnader och intäkter. Regionernas nettokostnadsutveckling har ökat rejält jämfört med 2022. Västerbotten har ökat mer än genomsnittet för riket.

Skatteintäkter och generella statsbidrag

Regionens skatteintäkter påverkas dels av skattesatsen som 2023 är 11,35 kronor, dels av befolkningens mängd, sysselsättningsnivån och lönenivåer. De generella statsbidragen används för att jämna ut skillnader i intäkter eller strukturella förutsättningar inom den kommunala sektorn. Inom statsbidragen regleras även utökad eller minskad ansvar mellan stat och regioner. Dessa intäkter och bidrag sätter de ekonomiska ramarna för regionens verksamhet.

Skatteintäkter för året är 7 816 miljoner kro-

nor, en ökning med 412 miljoner kronor jämfört med föregående år. En ökning motsvarande 5,6 procent.

De generella statsbidragen och utjämningen för perioden är 2 552 miljoner kronor. Det är 80 miljoner mer än föregående år och motsvarar 3,2 procent. En ökning av inkomstutjämning och kostnadsutjämning är den största förklaringen till ökningen mellan åren.

Sammanlagt ökade regionens intäkter från skatter samt generella statsbidrag och utjämning jämfört med samma period föregående år med 492 miljoner kronor vilket motsvarar 5 procent.

Finansiella intäkter och kostnader

De finansiella intäkterna för året är 622 miljoner kronor, varav 603 miljoner kronor är vinster i regionens pensionsmedelsportfölj.

Finansiella kostnader uppgår till 698 miljoner kronor, varav finansiell del av årets pensionskostnad, inklusive särskild löneskatt, är 575 miljoner kronor. Förluster i regionens pensionsmedelsportfölj uppgår till 91 miljoner kronor och räntekostnader till 28 miljoner kronor.

Finansiella intäkter och kostnader ger tillsammans ett finansnetto. Finansnettot för året är minus 75 miljoner kronor vilket kan jämföras med föregående års finansnetto på minus 625 miljoner kronor. De poster som har störst påverkan på finansnettot är årets avkastning i pensionsmedelsportföljen och den finansiella delen av pensionskostnaderna. För pensionsmedelsportföljen var det samlade resultatet föregående år negativt med 480 miljoner kronor medan 2023 istället uppvisar en positiv avkastning på 513 mil-

joner kronor. Den finansiella delen av pensionskostnaderna har däremot påverkat finansnettot negativt under 2023 och ökat med 436 miljoner kronor. Detta förklaras av den höga inflationen och den värdesäkring som görs av sektorns pensioner.

Budgetföljsamhet

För 2023 åberopar Region Västerbotten synnerliga skäl för att lägga en budget med ett negativt resultat. Region Västerbotten har för 2023 lagt en negativ årsbudget på 324 miljoner kronor. I kommunallagen kapitel 11, paragraf 5 står det att kommuner och regioner ska upprätta en budget så att intäkterna överstiger kostnaderna. Undantag får göras om det finns synnerliga skäl.

Region Västerbotten har vid årets slut en negativ budgetavvikelse på 344 miljoner kronor. Stor negativ påverkan har verksamhetens nettokostnader med ett underskott mot budget på 1 015 miljoner kronor.

Skatteintäkter och generella statsbidrag bidrar med ett överskott på 309 miljoner kronor. Finansnettot blev 362 miljoner högre än budgeterat.

2022 var regionens budgetavvikelse ungefär densamma, minus 379 miljoner kronor. Men då var det finansnettot som hade stor negativ påverkan på budgetavvikelsen.

Mer detaljer finns att läsa i avsnittet balanskravsresultat och i avsnittet om driftredovisning.

Tabellen nedan visar resultat och budgetavvikelse.

”
Dramatiskt
försämrad
ekonomi.

Resultat och budgetavvikelse (mkr)	Utfall 2023	Budget 2023	Budgetavvikelse
Regionstyrelsen	-3 793	-3 779	-14
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-6 699	-5 725	-973
Regionala utvecklingsnämnden	-440	-412	-28
Folkhögskolestyrelsen	-12	-13	0
Patientnämnden	-6	-6	0
Revisionen	-9	-9	0
Verksamhetens nettokostnader	-10 959	-9 945	-1 015
Skatteintäkter	7 816	7 655	161
Statsbidrag	2 552	2 403	149
Summa skatter och statsbidrag	10 367	10 058	309
Verksamhetens resultat	-592	113	-705
Finansiella intäkter	622	153	469
Finansiella kostnader	-698	-590	-107
Summa finansnetto	-75	-437	362
Resultat	-668	-324	-344

Pensionsförpliktelse

Pensionssskulden är den framtida skuld som regionen har till medarbetare och pensionärer. Modellen som används är den så kallade blandmodellen som skiljer pensionsrätter intjänade före och efter 1997. Pensioner intjänade från 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen medan pensionsförmåner som intjänats före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse, utanför balansräkningen. Det totala pensionsåtagandet, det vill säga avsättningen och ansvarsförbindelsen sammanräknat, är vid årsskiftet 11 668 miljoner kronor. 59 procent av den summan återfinns som en avsättning i balansräkningen. Avsättningar och ansvarsförbindelser har beräknats av KPA Pension AB på individnivå.

Värderingen av pensionsåtagandet har gjorts med hjälp av Sveriges Kommuners och Regioners modell för pensionssskultsberäkning (Rips).

För kommande pensionsbetalningar har Region Västerbotten avsatt medel i en pensionsmedelsportfölj. Skillnaden mellan det totala pensionsåtagandet och marknadsvärdet på de förvaltade pensionsmedlen definieras som återlånade medel. Pensionsmedlens marknadsvärde är idag lägre än pensionsåtagandet så 6 077 miljoner kronor är återlånade. Regionens mål är att marknadsvärdet av tillgångarna i pensionsmedelsförvaltningen senast 2040 ska täcka minst hela pensionsåtagandet, det vill säga minst 100 procent konsolidering.

Återlån (mkr)	2023-12-31	2022-12-31
Avsättning för pensioner	6 887	5 934
Ansvarsförbindelse	4 781	4 712
Summa pensionsåtagande	11 668	10 646
Finansiella omsättnings-tillgångar	5 591	5 078
Återlån	6 077	5 568
Avkastning på finansiella placeringar	10,1 %	-8,7 %

Börsen hade en god utveckling.

Medelsförvaltning

Finanspolicyn har beslutats av regionfullmäktige och anger ramarna för finansverksamheten. Finanspolicyn fastställer mål och riktlinjer, anger hur ansvaret är fördelat samt identifierar vilka finansiella risker regionen är exponerad för och hur dessa risker ska hanteras. Finansverksamheten omfattar områdena likviditetsförvaltning, skuldförvaltning samt pensionsmedelsförvaltning.

Efter en stark inledning blev 2023 ett turbulent år där marknaderna i hög utsträckning påverkades av inflation och ränteutveckling. En relativt dämpad sommar och höst följdes av stigande börser och sjunkande räntor i slutet på året. Den globala tillväxten har under året varit svag. Undantaget är USA som visat en bättre tillväxt än vad bedömningen var under inledningen av året. Bolag har på en aggregerad nivå levererat bra rapporter men prognoserna framåt är mer dämpade på grund av osäkerhet kring konjunktur och efterfrågan.

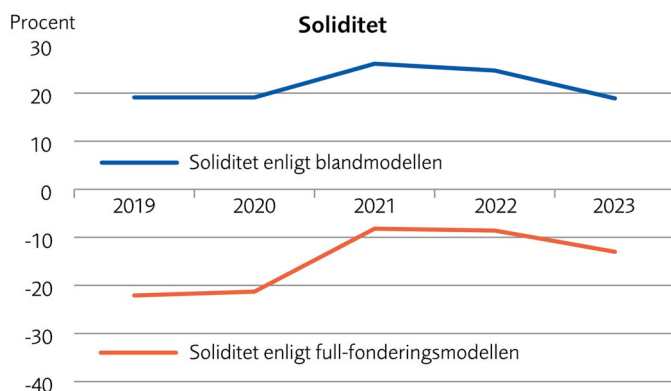
Sammantaget hade både den svenska och globala börsen en god utveckling. Stockholmsbörsen representerat av aktieindex SIX RX steg med 19,2 procent medan det globala aktieindexet MSCI World AC Net steg med 18,8 procent i svenska kronor. Långa svenska räntor, OMRX T-Bond, avkastade 4,4 procent medan de korta räntorna, OMRX T-Bill, avkastade 3,3 procent.

Region Västerbottens pensionsmedelsportfölj hade en positiv avkastning 2023 på 10,1 procent eller 513 miljoner kronor. Portföljens marknadsvärde ökade från 5 078 miljoner kronor till 5 591 miljoner kronor. Regionens låneskuld ökade med 420 miljoner kronor till 2 220 miljoner kronor. Samtliga lån i skuldportföljen är upptagna hos Kommuninvest och den genomsnittliga räntan var 2,3 procent vid utgången av 2023. Regionens likvida medel vid året slut var 130 miljoner kronor.

Soliditet

Soliditet är ett mått på långsiktigt finansiellt handlingsutrymme. Soliditetsutvecklingen beror på förändringen av det egna kapitalet och tillgångar. 2023 var soliditeten 19 procent, vilket är lägre än föregående år. Soliditeten enligt fullfonderingsmodellen, som inkluderar samtliga pensionsåtaganden, minskade med 4 procentenheter till minus 13 procent 2023.

Det finns ingen generell nivå för hur hög soliditeten bör vara för en region av vår storlek, men en hög soliditet innebär att handlingsfriheten ökar liksom förmågan att hantera variationer i resultatutvecklingen.

Balanskravsresultat

Balanskravsresultatet är lagstadgat och innebär att verksamheten ska bedrivas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Beräkningen utgår från årets resultat. Det justeras med realisationsvinster och realisationsförluster vid försäljning av anläggningstillgångar, orealiserade vinster och förluster i värdepapper samt reservering och användning av resultatutjämningsreserv. Om balanskravsresultatet är negativt ska det återställas under de närmast följande tre åren. Regionfullmäktige får besluta att ett negativt balanskravsresultat inte ska återställas om det finns synnerliga skäl. Regionen har inga negativa balanskravsresultat från tidigare år att återställa. Balanskravsresultat 2023 är minus 753 miljoner kronor.

2023 åberopade Region Västerbotten synnerliga skäl för att lägga en negativ budget på minus 324 miljoner kronor. Anledningen var omvärldens snabba förändringar med stigande inflation vilket resulterat i att regionens pensionskostnader ökar kraftigt 2023–2024. Att lägga en budget i balans och i verksamheten tillfälligt göra stora nedskärningar, för att sedan växla upp igen, skulle innebära stora negativa konsekvenser för verksamheten och för invånarna. Förutom stora minskningar i utbud, som innebär risker på kort sikt, kan en tillfällig neddragning även leda till mer långtgående konsekvenser, exempelvis inom kompetensförsörjningen där det redan idag finns utmaningar.

Synnerliga skäl

Enligt Kommunallagen ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Det handlar om att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig verksamhet samt en god hushållning av regionens medel på både kort och lång sikt. Regionen bedömer, med utgångspunkt i god ekonomisk hushållning, att det inte är möjligt att återställa det negativa balanskravsresultatet från 2023 inom tre år och samtidigt upprätthålla en ändamålsenlig verksamhet. Bedömningen grundar sig också på att även budgeten för 2024 är negativ, vilket i praktiken innebär att det endast återstår två år för att klara återställningen.

Region Västerbotten åberopar med anledning av detta synnerliga skäl för att inte återställa den del av det negativa balanskravsresultatet som kan knytas till inflationens påverkan på pensionskostnaderna. Den exceptionellt höga

inflationen har ökat pensionskostnaderna 2023 med 514 miljoner kronor. Resterande del på 239 miljoner kronor planeras att återställas på tre år. Detta innebär att regionfullmäktige senast i budgeten 2026 ska fatta beslut om reglering av den återstående delen av det negativa balanskravsresultatet från 2023.

Beslutet att åberopa synnerliga skäl betyder inte att det inte krävs ett fortsatt arbete för att vända den ekonomiska utvecklingen. En i övrigt hög nettokostnadsutveckling innebär att det, trots att pensionskostnaderna bedöms minska, kommer att krävas omfattande åtgärder för att nå en ekonomi i balans i slutet av 2025 och över tid stärka den finansiella ställningen.

Att inte återställa hela det negativa balanskravsresultatet bedöms dock, i detta ekonomiskt utmanande läge, ge bäst förutsättningar att uppnå god ekonomisk hushållning på sikt. De negativa konsekvenserna av tillfälligt stora neddragningar i verksamheten bedöms alltså bli större än de kortsiktiga ekonomiska vinsterna. Region Västerbottens strategi är i stället att ha ett långsiktigt förhållningssätt till god ekonomisk hushållning, där ett kontinuerligt arbete mot uppsatta mål ska ge långsiktigt hållbara effekter för både verksamhet och ekonomi.

Balanskravsresultat (mkr)	2023
Årets resultat i resultaträkningen	-668
Reducering av samtliga realisationsvinster	-6
Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-
Justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-192
Justering för återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	113
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-753
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	-
Balanskravsresultat	-753

Återställande av balanskravsresultat (mkr)	2023
Ackumulerade ej återställda negativa resultat	0
Årets balanskravsresultat enligt balanskravsutredningen	-753
Synnerliga skäl att inte återställa	+514
Synnerliga skäl för att återställa under längre tid	0
Utgående balans av ackumulerade negativa resultat att återställa inom tre år	-239
Utgående balans för synnerliga skäl som ska återställas över längre tid	0
Utgående balans av ackumulerade ej återställda negativa resultat	-239
Negativt resultat från 2023 som ska återställas senast 2026	-239

Väsentliga personalförhållanden

Medarbetare i regionen

Antal anställda

Region Västerbotten är länets näst största arbetsgivare och hade i genomsnitt 10 861 anställda under 2023. Det är en minskning med 39 personer jämfört med 2022.

Fördelning av ålder och kön

Cirka 77 procent av regionens medarbetare är kvinnor. Medelåldern för regionens medarbetare är 44 år för både kvinnor och män.

Sysselsättningsgrad

Andelen medarbetare med heltidsanställning fortsätter att öka marginellt och är nu 93 procent vilket är 1 procentenhet högre än föregående år. Av kvinnorna har 92 procent en heltidsanställning och av männen 95 procent.

Personalomsättning

Personalomsättningen inom hela Region Västerbotten är 9,9 procent, vilket är en minskning med 0,8 procentenhet jämfört med förra året.

Ålderspensionsavgångar och övriga avgångar

Diagrammet nedan visar beräknat antal avslutade tillsvidareanställningar och pensionsavgångar för de kommande åren.

Kompetensförsörjning

Region Västerbotten har under året haft fortsatt stora utmaningar med att klara kompetensförsörjningen. Det är brist på arbetskraft i länet och många arbetsgivare konkurrerar om samma personer, vilket ökar rörligheten på arbetsmarknaden. Kompetensförsörjningen är särskilt svår

inom hälso- och sjukvården, med stor brist på sjuksköterskor och tandläkare. Det får konsekvenser för arbetsmiljö, tillgänglighet och patientsäkerhet.

Det är viktigt att kunna attrahera nya medarbetare, men det är ännu viktigare att de medarbetare som redan arbetar hos oss vill stanna kvar. För att behålla medarbetare behöver vi kunna erbjuda bra villkor, god arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter. Det är ett långsiktigt arbete som kräver engagemang och uthållighet på alla nivåer i organisationen.

Regionen har en kompetensförsörjningsstrategi som gäller för åren 2023–2030. Åtgärder från strategin finns i nämndplaner för både regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden samt i förvaltningarnas verksamhetsplaner.

Följande åtgärder har prioriterats 2023:

- Stärka chefer och deras förutsättningar att leda.
- Översyn av regionens arbetstidsmodeller utifrån verksamhetens behov.
- Öka attraktiviteten för att arbeta på icke-attraktiv arbetstid.

För att genomföra regionfullmäktiges beslut att reducera administrativ personal har regionen gjort omprioriteringar, minskat konsulter och infört anställningsstopp för administrativa tjänster. Inom hälso- och sjukvården har det varit svårt att genomföra neddragningen då den administrativa delen av verksamheten redan är slimmad och arbetsuppgifterna då skulle belasta läkare och omvårdnadspersonal.

Kompetensförsörjningen har även påverkats av förändringar i lagstiftning. Reglerna för dygnsvila i regioner och kommuner har skärpts för att följa EU:s arbetstidsdirektiv. Många verksamheter har upplevt att det har försvårat personalplaneringen och skapat stress hos både chefer och medarbetare.

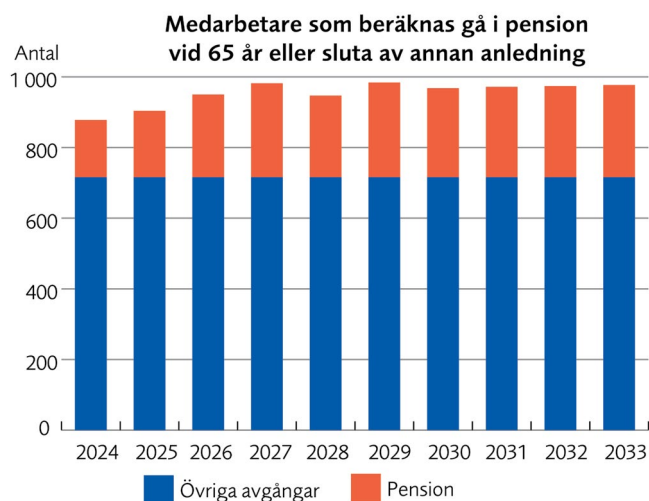
Sedan 1 juli är undersköterska en skyddad yrkestitel. Det är ett riksdagsbeslut för att säkerställa kompetensen hos undersköterskor. Det har inneburit förändrade rekryteringsrutiner vid anställning av undersköterskor. Medarbetare som är nyexaminerade från en undersköterskeutbildning måste först få ett bevis från Socialstyrelsen innan de kan anställas med den titeln.

Ledarskap i Region Västerbotten

I Region Västerbotten finns omkring 450 chefer. Ett bra ledarskap är avgörande för att klara upp-

Personalomsättningen minskade med

0,8 %

draget och för att medarbetarna ska ha en bra arbetsmiljö. De senaste åren har det blivit svårare att klara kompetensförsörjningen även för chefstjänster på grund av att färre kvalificerade söker tjänsterna och personalomsättningen ökar. Bristen på personal gör även att belastningen på cheferna ökar då de behöver lägga mer tid på att rekrytera och introducera nya medarbetare.

Under året har regionen startat ett arbete för att förbättra chefers förutsättningar. En referensgrupp med chefer från olika delar av regionen har bildats för att ta tillvara deras kunskaper och erfarenheter. En nulägesanalys har gjorts tillsammans med referensgruppen och fackliga företrädare, vilket resulterat i en handlingsplan med aktiviteter som kommer att vara grunden för ett förbättringsarbete.

För att främja ledarförsörjningen i Region Västerbotten finns utbildningen Morgondagens chefer för medarbetare som är intresserade av chefsuppdrag. Under 2023 har ett utvecklingsarbete skett för att fler som går utbildningen ska ta steget till ett uppdrag som chef.

För att tydliggöra hur regionen som arbetsgivare ser på ledarskap har en ledarskapsfilosofi tagits fram. Den kommer vara en bas för bland annat ledarutveckling. Ledarskapsfilosofin ska genomsyra hur chefer och ledare attraheras, rekryteras, introduceras, behålls, följs upp och utvecklas.

För första gången sedan pandemin samlades alla regionens ledare fysiskt vid en gemensam ledardag i februari. Temat var att leda i förändring och dagen har sedan följts upp med utbildning inom förändringsledning för chefer.

Kompetensutveckling

Introduktionsåret för nyanställda sjuksköterskor har utvecklats ytterligare för att ge en god introduktion till yrket och öka tryggheten i yrkesutövningen. Introduktionsprogrammet är obligatoriskt för alla nyanställda sjuksköterskor inom Region Västerbotten.

Kompetensstegar för sjuksköterskor, barnmorskor och specialistsjuksköterskor i verksamhet med krav på vidareutbildning har tagits fram. Syftet är att tydliggöra utvecklings- och karriärvägar inom det kliniska arbetet och vara ett stöd i planering av kompetensutveckling för individen och verksamheten. Under 2024 kommer det tas fram kompetensstegar för fler yrkeskategorier.

För att fler ska vidareutbilda sig finns ett utbildningsbidrag för sjuksköterskor eller undersköterskor som vill vidareutbilda sig till specialistsjuksköterska, barnmorska eller specia-

listundersköterska. Under året har 65 personer börjat studera till specialistsjuksköterska eller barnmorska med utbildningsbidrag.

Omställningsfonden

Region Västerbotten har under 2023 fått ett stort antal ansökningar till Omställningsfonden beviljade för att finansiera satsningar på kompetensutveckling. Några av de mer omfattande ansökningarna handlar om att finansiera utbildning i yrkessvenska för läkare och sjuksköterskor, digital akutmedicin och att stärka introduktionen för nya chefer.

Arbetsgivarvarumärke

Under året har ett arbete startat för att stärka bilden av Region Västerbotten som arbetsgivare. Arbetet har börjat med att kartlägga hur vi vill uppfattas som arbetsgivare, hur medarbetare uppfattar oss och vilken bild personer utanför organisationen har av oss som arbetsgivare. I medarbetarundersökningen ställs frågan om man kan rekommendera regionen som arbetsgivare och resultatet visar att det finns ett stort arbete att göra för att vi ska uppfattas som en attraktiv arbetsgivare av våra medarbetare.

För att få en tydligare bild av vad vi som arbetsgivare behöver utveckla har de som valt att avsluta sin anställning eller byta arbetsplats fått svara på en enkät. De som svarat har angett att det främst är lön och förmåner, utvecklingsmöjligheter och ledarskapet som påverkat dem att lämna organisationen. Hos de som bytt arbetsplats inom Region Västerbotten var orsakerna främst utvecklingsmöjligheter, karriärmöjligheter och ledarskapet. För att undersöka vilken bild man har av oss innan man börjar arbeta hos oss har arbetssökande besvarat en enkät. Svaren visar att trygga anställningar, jobb som gör skillnad samt utvecklingsmöjligheter är de värden som främst är förknippade med Region Västerbotten. Arbetet med att fördjupa kunskapen om hur anställda uppfattar oss som arbetsgivare kommer fortsätta under 2024.

Arbetsmiljö

De senaste åren har arbetsmiljön inom Region Västerbotten präglats av brist på medarbetare och kompetens samt hög arbetsbelastning. Att skapa hälsofrämjande arbetsplatser med ett bra arbetsklimat är en förutsättning för att kunna attrahera och behålla medarbetare i framtiden. En viktig del i detta är att stärka chefers förutsättningar att leda då det är avgörande eftersom ledarskapet har en direkt påverkan på arbetsmiljön. Genom att förbättra förutsättningar för

65

personer studerade till specialistsjuksköterska eller barnmorska.

”

Jobb som gör skillnad.

att leda kan en positiv arbetskultur och ett gott arbetsklimate främjas. Detta kan i sin tur leda till ökad trivsel och även produktivitet bland medarbetarna.

Projektet Hållbar arbetsmiljö har pågått under året inom hälso- och sjukvården och kommer att fortsätta under 2024. Syftet är att skapa en metod som ska ge förutsättningar för att arbeta proaktivt för en långsiktigt hållbar och hälsofrämjande arbetsmiljö utifrån organisatoriska förutsättningar.

Den 1 oktober 2023 skärptes tillämpningen av Arbetstidslagen för dygnsvila och veckovila. Det uppfattas som en försvårande faktor vid personalplaneringen och har skapat stress hos både chefer och medarbetare. Under året har en utbildning för hållbara arbetstider färdigställts som ett stöd till chefer, schemaläggare och medarbetare. För läkarna träder de nya reglerna i kraft den 1 februari 2024.

Inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen har svårigheterna med att rekrytera medarbetare påverkat nästan alla verksamheter negativt med konsekvenser som bristande tillgänglighet, ökade vårdköer och etisk stress bland medarbetarna. För att hantera dessa utmaningar är arbetsmiljöarbetet prioriterat på alla basenheter och ett arbete pågår med arbetsmiljöplaner.

Sjukfrånvaron i regionen har utvecklats positivt under året och det är korttidsfrånvaron som står för minskningen bland både kvinnor och män.

Antalet tillbud som rapporteras har minskat medan antalet rapporterade arbetsskador är oförändrat mot föregående år. Andelen tillbud som inte har någon åtgärd har ökat jämfört med föregående år. Nu tas olika aktiviteter fram som ska underlätta för chefer och medarbetare och på sikt öka rapporteringen av tillbud.

Resultatet av 2023 års medarbetarundersökning visar på små ökningarna av alla index och dimensioner. Svarefrekvensen var 70 procent av 10 889 chefer och medarbetare. Undersökning-

en visar att områdena styrning, förändringar, arbetsbelastning och stress behöver förbättras. Tydliga styrkor är områden som tillit till kollegor, samarbete med kollegor och stöd från chef.

Sjukfrånvaro

Med sjukfrånvarons utveckling menas den genomsnittliga frånvaron över tolv månader. Som helhet utvecklas den positivt inom regionen och har minskat till 5,49 procent i december 2023, jämfört med 6,28 procent i december 2022. Det är korttidsfrånvaron som står för den positiva utvecklingen med en minskning på 0,8 procentenheter till 2,5 procent under samma period. Den totala sjukfrånvaron har bland kvinnor minskat från 6,95 procent till 6,03 procent och bland män från 4,10 procent till 3,63 procent.

Sjukfrånvaron i hälso- och sjukvårdsnämnden har utvecklats positivt. Den har minskat från 6,48 procent i december 2022 till 5,62 procent i december 2023. Framför allt är det korttidsfrånvaron som minskat. Det kan delvis förklaras med att medarbetare numera är på arbetet vid lättare förkylningssymptom. Utvecklingen av sjukfrånvaron i regionstyrelsen visar samma positiva trend med en minskning från 5,01 procent per december 2022 till 4,85 procent i december 2023. Det är korttidsfrånvaron och den långa frånvaron som minskat medan den medellånga har ökat något.

I folkhögskolestyrelsen har sjukfrånvaron minskat något från 7,46 procent i december 2022 till 6,73 i december 2023. Det är den medellånga sjukfrånvaron som ökat medan både den korta och långa frånvaron minskat. Andelen medarbetare som varit sjuka i totalt 5 kalenderdagar är 82 procent.

Regionala utvecklingsnämnden och patientnämnden har fortsatt låga sjuktal och hög frisknävaron.

Frisktalet, som mäts som andelen medarbetare med 5 eller färre sjukdagar, har ökat från 48 procent 2022 till 63 procent 2023.

5,49 %
sjukfrånvaro.

Skärpt
dygns- och
veckovila.

Förväntad utveckling

Konjunkturen nationellt och globalt

Den höga inflationen tillsammans med penningpolitisk åtstramning har präglat global och svensk ekonomi de senaste åren. Hushåll runt om i världen har fått kraftigt ökade levnadsomkostnader samtidigt som lönsamheten pressats i mer räntekänsliga delar av näringslivet. Konsekvensen av de senaste årens inflations- och räntepuppång är en lägre global tillväxt och en nedgång för svensk BNP.

Inflationen är på väg ned men den högre prisnivån kommer att bestå med en urholkning av köpkraften för alla sektorer i ekonomin. Det väntas ta tid för den globala ekonomin att anpassa sig till de högre pris- och räntenivåerna. Global BNP växer svagare 2023 och 2024 men får mer fart därefter. Styrräntorna väntas sänkas under 2024 när inflationen stabiliseras på en låg nivå, men nivån på styrräntan väntas ändå ligga betydligt högre än före räntehöjningarna.

Återhämtningen i Sverige bedöms gå snabbare än i omvärlden eftersom penningpolitiska lättnader får större effekt på grund av de svenska hushållens räntekänslighet. BNP-tillväxten i Sverige bedöms öka måttligt under 2024 för att bli högre när ekonomin i omvärlden repar sig under 2025 och 2026.

Skatteintäkter och generella statsbidrag har utvecklats bättre än planerat de sista åren, men framöver är risken att de inte kommer att stiga lika mycket. Därtill är det varje år en osäkerhet om nivån på de riktade statsbidragen, detta då regionen redan in-tecknat en stor del i budgetramarna.

Ett svårt ekonomiskt läge

De ekonomiska förutsättningarna som resulterade i ett negativt resultat på 668 miljoner kronor 2023 kommer också att påverka kommande år. Ekonomiskt blir 2024 besvärligare än 2023, därför behöver regionen arbeta vidare med att sänka kostnader och öka intäkter. Genom att stärka ekonomin ökar möjligheten att finansiera nyinvesteringar och utveckla verksamheten utan att öka låneskulden.

Det är först 2025 som de ekonomiska förutsättningarna ljusnar och regionen kan planera för en positiv budget. Region Västerbotten lade en negativ budget för 2023, vilket även blev fallet 2024. Det är de extremt höga pensionskostnaderna under 2023 och 2024 som bidragit till det och som främst påverkats av det höga infla-

tionsläget. Men det finns även en underliggande kostnadsproblematik som regionen behöver hantera framåt.

Regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämnden planerar åtgärder med utgångspunkt från beslutet att minska administrativ personal motsvarande 100 miljoner kronor. Det kommer att kunna hanteras genom naturliga avgångar. Effekten av kostnadsminskningen kommer i huvudsak under 2024. Därtill kommer de olika uppdragen som regionfullmäktige ställt till nämnderna för 2024 som ska hjälpa till att förbättra den ekonomiska situationen.

Kompetensförsörjning är en utmaning som inte bedöms bli enklare med tiden. Det gäller framför allt bristen på vårdpersonal som troligen kommer att öka kommande år. Det är ett problem som delas med övriga regioner. Kompetensförsörjningsstrategin blir en viktig del i den processen.

För kollektivtrafiken har resandet en bit kvar till 2019 års nivå. Trafikkostnaderna har ökat mycket de senaste åren men bedöms plana ut i takt med att inflationen går ned.

Pensionsportföljen har under året haft en positiv utveckling jämfört med budget. Målet är att regionens pensionsåtagande ska vara fullt finansierat till 2040. I dagsläget bedöms målet kunna nås 2040 men extra avsättningar till pensionsmedelsportföljen kan behöva göras om avkastningen inte når uppsatt mål eller om pensionsskulden ökar mer än nuvarande prognos.

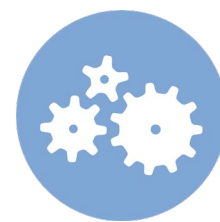
Stort behov av omstrukturering och effektivisering

Hälso- och sjukvården står inför flera utmanade förändringar på kort och lång sikt som demografisk utveckling, krav på ökad kvalitet, begränsade resurser och ökade kostnader. Det finns också ett uppdämt vårdbehov sedan pandemin. I de generationer där internet och sociala nätverk alltid varit en del av livet kommer det troligtvis att finnas krav och förväntningar på olika digitala alternativ för samhällstjänster.

Sjukvården behöver därför bli mer effektiv och förändra hur vården kan levereras, med bibehållen eller förbättrad vårdkvalitet. Resurser ska användas smartare för att ge vårdpersonal mer tid till patienter och mer utvecklande arbetsuppgifter. Vården behöver i större omfattning ges nära patienterna och utgå från indivi-

Använda resurserna smartare.

dens behov, förutsättningar och preferenser. Det blir viktigare att satsa på förebyggande åtgärder, egenvård och livsstilsförändringar. Nya arbetssätt och typer av samverkan och samordning, exempelvis mellan olika vårdgivare och kommuner, behöver utvecklas. Det är nödvändigt för att primärvården ska kunna vara ett nav nära patienten. En annan möjlig utveckling kan vara att organisera och bedriva vården nära patienten inom den kommunala verksamheten.

Digitaliseringen går allt fortare och blir viktigare för att effektivisera verksamheten. E-tjänster ger invånarna möjlighet att få tillgång till och kontakt med vården. Digitala lösningar används för att erbjuda vård oberoende av avstånd, vårdgivare och vårdnivå. Ökad användning av AI,

automation och robotik blir vanligare i vården och administrationen kring patienten, och inom andra områden. Förändringarna kräver inte bara metodutveckling utan även att ramverk och lagrum anpassas. Personalens inställning till och mottagande av ändrade arbetssätt är viktig. Det kan finnas risk för tekniktrötthet när utvecklingen går allt snabbare.

För att klara både omställningen och en ekonomi i balans, är ett ledar- och medarbetarskap som med engagemang, insikt och ansvarstagande följer fattade beslut en framgångsfaktor. Det behöver också finnas förmåga att prioritera, analysera och hantera både kvalitetsaspekter och ekonomiska aspekter inför beslut.

FOTO: KLAS SJÖBERG

Den regionala koncernen

Region Västerbotten ansvarar för hälso- och sjukvård, tandvård, regional utveckling, regional infrastruktur, kollektivtrafik och kultur. En organisation där hälsa, vård och utveckling är hållbara ihop. Detta för att på bästa sätt ta tillvara fördelar av och styrkan i att som direkt vald organisation driva både hälso- och sjukvård och regional utveckling.

Nämndorganisation

Region Västerbotten är en politiskt styrd organisation. Det är politikerna som visar färdriktningen genom att ange vision och mål. De fördelar ekonomiska ramar, gör prioriteringar och följer resultat i förhållande till uppsatta mål och vidtar åtgärder om målen inte nås.

Regionfullmäktige

Region Västerbotten styrs av regionfullmäktige som väljs av västerbottningarna via allmänna val vart fjärde år. Regionfullmäktige beslutar i övergripande och principiellt viktiga frågor, exempelvis regionens mål, budget och skattesats. Regionfullmäktige är ytterst ansvarig för ekonomin. Åtta politiska partier finns representerade med 71 förtroendevalda ledamöter. *Ordförande: Harriet Hedlund (S).*

Inför 2023 inrättades tre nya beredningar under regionfullmäktige. Beredningarna ska arbeta länsövergripande med sina uppdrag.

- Beredning för kompetensförsörjning ska beskriva och föreslå långsiktiga åtgärder för

kompetensförsörjning, både för den egna organisationen och för länet.

- Beredningen för samverkan och regional utveckling ska arbeta med att fånga upp relevanta perspektiv för kommunerna inom området för regional utveckling.
- Demokratiberedningen ska föra medborgardialog i årlig tematiska arbeten utifrån fullmäktigebeslut.

Revisionen

De sju förtroendevalda revisorerna är regionfullmäktiges och därmed även medborgarnas demokratiska kontrollinstrument för att granska verksamheten. Revisorerna kontrollerar bland annat om fullmäktiges mål uppfyllts och om skattepengarna använts på ett lämpligt sätt. *Ordförande: Edward Riedl (M).*

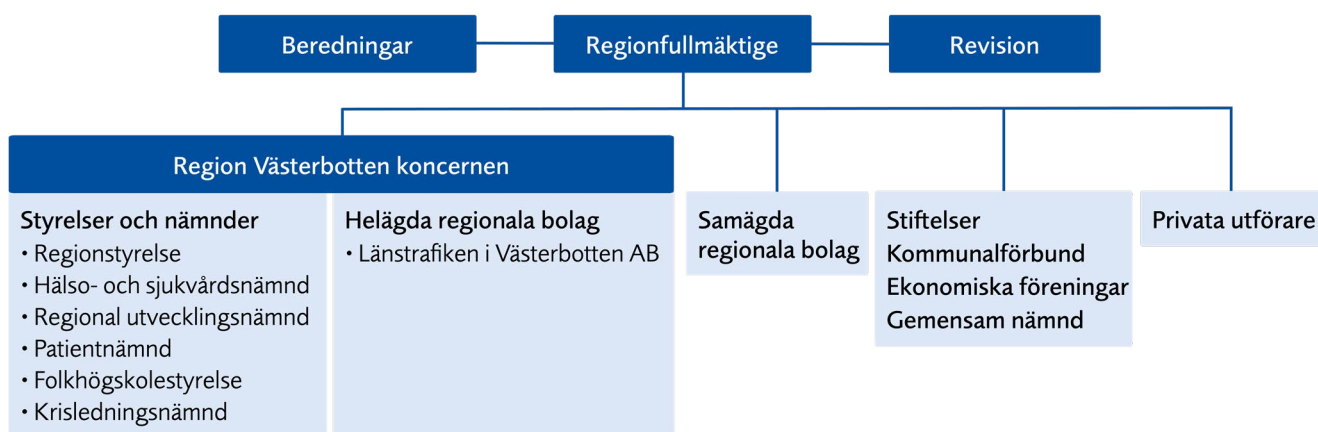

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen har 15 ledamöter. Den är regionens ledande politiska förvaltningsorganisation och ansvarar för att leda och samordna förvaltningen i Region Västerbotten. Regionstyrelsen har ett strategiskt ansvar för att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig regionkommun. Den ska ha uppsikt över övriga nämnder men även över den del av verksamheten som bedrivs i andra former, som bolag, stiftelser, kommunalförbund och gemensamma nämnder.

Regionstyrelsen är bland annat beställare av regionens primärvård, som omfattas av vård-

Region Västerbottens samlade verksamhet

valssystemet, samt tandvård. Styrelsen ansvarar även för att följa upp den verksamhet som utförs av privata vårdgivare. Styrelsen har utöver detta ett ansvar för folkhälsa ur ett invånarperspektiv. Regionstyrelsen har ett arbetsutskott. *Ordförande: Peter Olofsson (S).*

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden har 13 ledamöter och ansvarar för den verksamhet som bedrivs inom sjukhusvård, primärvård och tandvård i egen regi samt funktionshinder och habilitering. Nämnden har det yttersta vårdgivaransvaret och ska följa och driva utvecklingen av forskning, innovation och utbildning inom hälso- och sjukvården.

Nämnden ansvarar även för att hälso- och sjukvården tas tillvara som en regional tillväxtfaktor. Den ansvarar också för arbetet med nationella minoritetsgrupper. Utöver arbetsutskott finns utskott för primärvård och tandvård, samt utskott för funktionshinder och samverkan.

Regionen har delat ansvar för primärvård genom att lagen om vårdvalssystem (LOV) tillämpas inom primärvården och tandvården för barn och unga. Systemet gör det möjligt för invånarna att välja vårdgivare. Regionstyrelsen har ansvar för att utforma och följa upp beställningen av Hälsoval primärvård och tandvård. Hälso- och sjukvårdsnämnden har ansvar för att beställa primärvård och tandvård. Styrelsens beställning gäller även för de privata utförarna i länet. *Ordförande: Anna-Lena Danielsson (S).*

Regionala utvecklingsnämnden

Regionala utvecklingsnämnden har 13 ledamöter och ansvarar för att leda, driva, utveckla och samordna det regionala arbetet för utveckling och tillväxt i länet. I nämndens uppdrag finns även ansvar för regional kulturverksamhet samt regional kollektivtrafik. En viktig uppgift är att besluta om hur vissa statliga medel för regional utveckling ska användas. Nämnden ansvarar för att det finns samverkansstrukturer kring regionala utvecklingsfrågor mellan nämnden och länets kommuner, samt att organisera den regionala samverkans- och stödstrukturen för utbildning och kompetensförsörjning med länets kommuner. Förutom arbetsutskott finns ett kollektivtrafikutskott och ett kulturutskott. *Ordförande: Rickard Carstedt (S).*

Patientnämnden

Nämnden har 7 ledamöter och ska stödja och hjälpa enskilda patienter som har synpunkter och klagomål samt bidra till kvalitetsutveckling och

hög patientsäkerhet i hälso- och sjukvården genom att få klagomålen besvarade av vårdgivarna. Patientnämnden ska också rekrytera, utbilda och handleda stödpersoner till personer som vårdas med tvång enligt lagstiftning om psykiatrisk tvångsvård, rättspsykiatrisk vård och smittskyddslagen. *Ordförande: Gunnar Viklund (S).*

Folkhögskolestyrelsen

Folkhögskolestyrelsen har 8 ledamöter och är det politiska organ som utövar den politiska styrningen av verksamheten vid Storumans och Vindelns folkhögskolor där Region Västerbotten är huvudman. *Ordförande: Jamal Mouneimne (S).*

Krisledningsnämnden

2023 inrättade Region Västerbotten en krisledningsnämnd som ska aktiveras under extra ordinarie händelser i fredstid. Ordförande i krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden behöver träda i funktion. Nämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från andra nämnder i den utsträckning som bedöms nödvändig. När nämnden är i bruk är särskild sjukvårdsledning deras stab. I Region Västerbotten utgörs krisledningsnämnden av regionstyrelsen. *Ordförande: Peter Olofsson (S).*

Gemensamma måltidsnämnden

Tillsammans med Skellefteå kommun har regionen en nämnd som ansvarar för maten på Skellefteå lasarett. Gemensam måltidsnämnd har 2 ledamöter. *Ordförande: Tomas Teglund (S).*

Förvaltningsorganisation

Tjänstepersonerna har till uppgift att verkställa det som politikerna beslutat. Region Västerbottens förvaltningsorganisationen är utformad för att göra en tydlig delegationsordning möjlig där ansvar kan utkrävas på rätt nivå. Den har en förvaltning per nämnd, totalt fem, som leds av en förvaltningschef.

Regiondirektör

Regiondirektören är regionens högsta ansvariga tjänsteperson och chef över förvaltningscheferna. Regiondirektörens uppgift är att företräda regionen och biträda regionstyrelsen i ledning, tillsyn och samordning av regionens verksamheter och arbeta för att beslut som fattas av politikerna verkställs.

Regiondirektören har ett övergripande ansvar för strategiska frågor på tjänstepersonsnivå. I det ingår att leda, samordna och klargöra principerna för styrning, ledning, uppföljning,

Ny krisledningsnämnd.

utvärdering och kontroll. Det består också av att utveckla och säkerställa en väl fungerande och effektiv arbetsorganisation med invånarna i fokus samt att bidra till utveckling av Region Västerbotten som organisation och länet som plats.

Förvaltningschef

Förvaltningschefen är nämndens ledande tjänsteperson. Hen har verksamhets- och resultatansvar och ska bereda, verkställa och följa upp hela nämndens verksamhet. Förvaltningschefen ska tydliggöra mål och ansvar i organisationen. I arbetet ingår också att integrera verksamheten i den övriga regionkoncernen för att skapa synergieffekter eller mervärden.

Central ledningsgrupp

Ledningsgruppen leds av regiondirektören, som också utser dem som ska ingå i gruppen. Ledningsgruppen är regiondirektörens resurs för övergripande ledning av regionens totala verksamhet. Gruppen har ett gemensamt ansvar att företräda regionen och arbeta för att verksamheten utvecklas i enlighet med regionfullmäktiges mål och inriktning. Uppgiften är att utveckla och säkerställa en väl fungerande och effektiv arbetsorganisation samt att bidra till regionens utveckling.

Regionala koncernbolag

Region Västerbotten äger helt eller delvis flera aktiebolag. Deras uppdrag styrs utifrån bolagsordning och ägardirektiv som föreslås av regionfullmäktige för att sedan behandlas på årsstämma eller bolagsstämma. Regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden har i uppdrag från regionfullmäktige att utöva ägarrollen för Region Västerbotten i dessa bolag. Majoriteten av bolagen har en verksamhet som faller inom regionala utvecklingsnämndens ansvarsområde. I den sammanställda redovisningen ingår Länsstrafiken i Västerbotten AB. Övriga bolag finns inte med i de sammanställda räkenskaperna med hänvisning till väsentlighetskriteriet i rekommendationen R16 från Rådet för kommunal redovisning.

Regionen är medlem i olika kommunalförbund och samordningsförbund. Förbundens verksamhet regleras i förbundsordningen och varje medlem har samma antal röster i förbundsfullmäktige.

Regionen utser styrelseledamöter i ett antal stiftelser. Verksamheten bedrivs enligt stiftelsens stadgar, ibland benämnd stiftelseförordning.

Juridiska personer som ägs eller kontrolleras av regionen tillsammans med andra kommuner

eller regioner, och vars verksamhet är särskilt viktig för hälso- och sjukvården, betraktas som koncernföretag. En juridisk person är ett företag, en verksamhet eller en organisation som kan förvärva rättigheter och ha skyldigheter, precis som en fysisk person. Det innebär att de bland annat kan ingå avtal, ha anställd personal och skulder samt bli stämnda i domstol.

Privata utförare

I Region Västerbotten finns fem hälsocentraler och nio tandvårdskliniker som drivs av privata utförare. Landstingsfullmäktige i Västerbotten beslutade 2009 att lagen om valfrietssystem, LOV, gäller inom primärvård från den 1 januari 2010. Valfrietssystemet benämns Hälsoval Västerbotten. Regionfullmäktige i Västerbotten beslutade 2020 att LOV införs inom allmän tandvård för barn och unga vuxna 3–23 år. Valfrietssystemet benämns Hälsoval tandvård.

De leverantörer som uppfyller regionens krav ska ha rätt att etablera sig i primärvården med offentlig ersättning. Kraven är desamma för utförare i egen regi och privata utförare som väljer att etablera sig inom Hälsoval Västerbotten. Region Västerbotten är huvudman och beställare av Hälsoval. Företagen är juridisk person eller motsvarande som bedriver vårdverksamhet på uppdrag av Region Västerbotten.

Helägda bolag

Länstrafiken i Västerbotten AB ska stödja regionens kollektivtrafikmyndighet med att organisera regional kollektivtrafik. Regionen är tillsammans med länets 15 kommuner beställare av kollektivtrafik, och därmed även finansiärer av den regionala kollektivtrafiken. Region Västerbotten är ensam ägare i bolaget, som i sin tur äger regionens aktier i Bussgods i Norr AB (66,7 procent), samt aktierna i Samtrafiken i Sverige AB (2,1 procent).

Samägda bolag

AB Transitio ska förvalta och underhålla fordon samt vara sakkunnig och inom området spårfordon stödja aktieägare i frågor om upphandling och finansiering av spårfordon, högvärdeskomponenter och reservdelar. Bolaget ägs av regioner, kommunalförbund och länsbolag i Sverige. Region Västerbotten äger 5,4 procent.

AC-Net Internservice AB tillhandahåller ett regionalt bredbandsnät inom Västerbottens län för sina ägare. Bolaget ska även driva på utvecklingen inom it-, data- och telefoniområdet. Region Västerbotten äger 51 procent av bolaget. Övriga ägare är Skellefteå Kraft AB och Umeå

100%
av Länsstrafiken ägs
av regionen.

Energi UmeNet AB. Bolaget ska också, tillsammans med kommunerna, driva projekt som stödjer regionala utvecklings-, digitaliserings- och bredbandsstrategier, exempelvis projekten Cesar för samtliga stadsnät i Västerbotten och uppgradering av regionnätet.

AC-Net Externservice AB ska erbjuda olika slags elektroniska kommunikationstjänster, baserat på AC-Net Internservice AB överskottskapacitet, och öka försäljning av dessa tjänster till de kommunalägda stadsnäten i länet. Region Västerbotten äger 51 procent av bolaget, Skellefteå Kraft AB 20,5 procent, Umeå Energi UmeNet AB 20,5 procent och Företagarna Västerbotten AB 8 procent.

Almi Företagspartner Nord AB ska stärka det svenska näringslivets utveckling och verka för en hållbar tillväxt. Bolaget ska erbjuda tjänster inom affärsutveckling och utlåning till företag med potential för lönsamhet och tillväxt. Bolaget ska särskilt prioritera små och medelstora företag. Region Västerbotten äger 24,5 procent av bolaget, Almi Företagspartner AB 51 procent och Region Norrbotten 24,5 procent.

Bussgods i Norr AB transporterar gods till både privatpersoner och företagare, genom ett nät av busstationer och bussgodsombud. Den 1 april 2020 övertog Länstrafiken i Norrbotten AB en tredjedel av aktierna i Bussgods i Norr. Region Västerbottens ägarandel är 67,7 procent.

Inera AB ägs av regioner, kommuner och SKR Företag. Bolagets uppdrag är att skapa förutsättningar för att digitalisera välfärden genom att förse ägarna med gemensam digital infrastruktur och arkitektur.

Norrbottenregionen AB ska bedriva konsultverksamhet inom kommunikation och samfärd för Norrbottenregionen. Övriga delägare är kommunerna Piteå, Skellefteå, Umeå, Luleå, Kalix, Boden, Haparanda och Robertsfors.

Norrländsoperan AB producerar, främjar, stärker och utvecklar opera, musikteater, konstutställningar, musik och dans i regionen.

Norrtåg AB har till uppgift att bedriva persontrafik med tåg i respektive län, samt mellan länen och angränsande län. Norrtåg AB ska även upphandla persontågstrafik för arbets- och utbildningspendling i regionen, samt skapa kopplingar mot den nationella tågtrafiken. Region Västerbotten äger 25 procent av bolaget tillsammans med kollektivtrafikmyndigheterna i Norrbotten, Västernorrland samt Jämtland Härjedalen.

Samtrafiken i Sverige AB är ett samverkans- och utvecklingsföretag inom kollektivtrafikbranschen som har till uppgift att bidra till den pågående klimatomställningen genom att göra det

kollektiva resandet mer attraktivt. Samtrafiken ägs av alla regionala kollektivtrafikmyndigheter samt många av de kommersiella trafikoperatörerna med nationell trafik. Region Västerbottens andel är 1,8 procent.

Science Park i Umeå AB ska arbeta i nära samverkan med övriga intressenter som finns, eller tänker etablera sig, inom området Universitetsstaden i Umeå kommun. Genom att initiera, driva och delta i planering och utveckling samt utveckla samarbeten förbättras kvalitet och effektivitet i ägarnas olika verksamheter. Bolaget ska också stödja utvecklingen av en attraktiv miljö med mötesplatser och profilera satsningar, där universitetets forskning och universitetssjukhusets verksamheter tillsammans med startups, företag och aktörer attraherar externa etableringar, investerare och utvecklingssamarbeten. Region Västerbotten äger 40 procent, Umeå kommun via Umeå kommunföretag AB 51 procent och Umeå universitet via Uminova Holding AB 9 procent.

Skellefteå museum AB ska främst i den norra delen av länet bedriva och främja kulturminneshärd och museal verksamhet, samt annan närstående kulturell verksamhet. Museum Anna Nordlander, en mötesplats där samtidskonst och genus står i centrum, ingår i Skellefteå museum AB. Museet ägs av Region Västerbotten tillsammans med Skellefteå kommun.

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB ägs av Region Västerbotten tillsammans med Lycksele kommun. Museiverksamheten ska fokusera på skog och skogsbruk, samisk historia och kultur. Museet ska även förvalta och vårda den byggnad och de samlingar som ägs av stiftelsen Skogsmuseet i Lycksele och hålla dem tillgängliga för allmänheten.

Umeå Biotech Incubator AB är en verksamhet inom life science med specialiserat affärsutvecklingsstöd, tillgång till branschnätverk och laboratorieinfrastruktur. Region Västerbotten äger 16,1 procent av bolaget, Umeå universitet 50,3 procent, SLU 8,46 procent och Umeå kommun 25,16 procent.

Uminova innovation AB ska medverka till kommersialisering av innovationer från Umeå universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Övriga delägare är Umeå universitet via holdingbolag, Umeå kommun via Umeå kommunföretag AB samt Sveriges lantbruksuniversitet via holdingbolag.

Västerbottens museum AB är driftsansvarig för läns museiverksamheten, och ska bedriva samt främja kulturmiljövård, kunskapsfrämjande och museal verksamhet samt annan närstående

kulturell verksamhet i regionen. Bolaget ägs tillsammans med Umeå kommun.

Västerbottensteatern AB ska i regionen utveckla en bred teaterverksamhet, liksom närstående scenisk och kulturell verksamhet vars form och innehåll bygger på behov, önskemål och förutsättningar. Bolaget ägs tillsammans med Skellefteå kommun.

Kommunalförbund och ekonomiska föreningar

Kommunalförbundet Avancerad strålbehandling bildades 2006 och Region Västerbotten är medlem som en av sju regioner med universitetssjukhus. Verksamheten består dels av Skandionkliniken som bedriver strålbehandling av cancer med protoner, dels av Hotel von Kraemer.

Kommunalförbundet Norrlands nätverk för musikteater och dans har regionerna Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland Härjedalen som medlemmar. Nätverket har bland annat till uppgift att medverka till att musikteater och dans blir tillgänglig för alla i norra Sverige samt att etablera verksamheten regionalt, nationellt och internationellt.

Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg ägs och finansieras av Sveriges 21 regioner. Verksamheten samordnar och utför alla ambulanstransporter med flygplan från tre beredskapsbaser (Umeå, Stockholm och Göteborg) dygnet alla timmar, året runt. Verksamheten startade 2021.

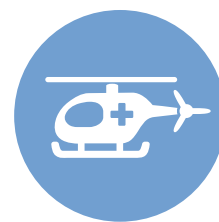
Kommunalförbundet Svensk luftambulans ansvarar för att driva verksamheten med ambu-

lanshelikoptrar för medlemmarna. Svensk luftambulans betjänar en dryg fjärdedel av Sveriges befolkning och finns ofta i områden där avståndet är långa och där en helikopter kan göra stor skillnad. Sedan hösten 2019 är Region Västerbotten medlem och andra anslutna regioner är Värmland, Dalarna, Västra Götaland, Uppsala samt Norrbotten.

Kommuninvest ekonomisk förening ska långsiktigt skapa bästa villkor för kommuner och regioners finansiella verksamhet. Föreningen bygger på en frivillig medlemssamverkan och ägs av ett stort antal kommuner och regioner.

Norra sjukvårdsregionförbundet har av regionerna fått uppdraget att utveckla gemensamma områden inom hälso- och sjukvård, utbildning och forskning och därmed sammanhängande verksamheter. I förbundet har regionerna ett gemensamt ansvar för att beställa, planera och samordna regional sjukvård, utbildning och forskning utifrån ett behovs- och befolkningsperspektiv. Förbundet beslutar bland annat om avtal för högspecialiserad vård, verksamhetsplan för kunskapsstyrning och utvecklingsplan för cancervård. Förbundet är ett kommunalförbund, bildat 2005 mellan Region Jämtland Härjedalen, Region Västernorrland, Region Västerbotten och Region Norrbotten.

Regionernas ömsesidiga försäkringsbolag är ett rikstäckande försäkringsbolag med huvuduppgift att försäkra de vårdgivare som finansieras av regionerna. Slutkunder är de patienter som drabbats av en patientskada. Försäkringsbolaget ägs av regionerna.

2005

bildades Norra sjukvårdsregionförbundet.

FOTO: KLAS SJÖBERG

Finansiellt bokslut

Resultaträkning

Resultaträkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Verksamhetens intäkter (not 1)	4 478	4 719	3 700	3 891
Verksamhetens kostnader (not 2–4)	-14 836	-13 643	-14 063	-12 823
Avskrivningar (not 5)	-604	-527	-596	-520
Verksamhetens nettokostnader	-10 961	-9 451	-10 959	-9 452
Skatteintäkter (not 6)	7 816	7 403	7 816	7 403
Generella statsbidrag och utjämning (not 7)	2 552	2 472	2 552	2 472
Verksamhetens resultat	-594	424	-592	423
Finansiella intäkter (not 8)	625	180	622	180
Finansiella kostnader (not 9)	-698	-805	-698	-805
Resultat efter finansiella poster	-668	-201	-668	-202
Årets resultat	-668	-201	-668	-202

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys indirekt metod (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Löpande verksamhet				
Årets resultat	-668	-201	-668	-202
Justering för ej likvidpåverkande poster (not 1)	1 333	784	1 327	776
Medel från löpande verksamhet före förändring av rörelsekapital	665	583	659	574
Förändring kortfristiga fordringar	-40	-355	-63	-336
Förändring förråd	-6	3	-6	3
Förändring korta skulder	191	-74	144	3
Kassaflöde löpande verksamhet	810	157	734	244
Investeringsverksamhet				
Investeringar (not 2)	-948	-758	-942	-752
Försäljning av anläggningstillgångar (not 3)	1	1	0	0
Förändring kortfristiga placeringar (not 4)	-320	558	-320	558
Kassaflöde investeringsverksamhet	-1 268	-199	-1 262	-194
Finansieringsverksamhet				
Förändring långfristiga skulder (not 5)	441	-610	444	-607
Kassaflöde finansieringsverksamhet	441	-610	444	-607
Årets kassaflöde	-17	-653	-84	-556
Likvida medel vid årets början	247	901	213	769
Likvida medel vid årets slut	230	247	130	213

Balansräkning

Balansräkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar				
Immateriella tillgångar (not 1)	92	98	91	98
Mark, byggnader och tekniska anläggningar (not 2)	6 542	6 281	6 542	6 281
Maskiner och inventarier (not 3)	923	838	903	818
Finansiella anläggningstillgångar (not 4)	137	133	137	133
Summa anläggningstillgångar	7 694	7 350	7 673	7 330
Omsättningstillgångar				
Förråd (not 5)	36	30	36	30
Kortfristiga fordringar (not 6)	1 667	1 627	1 582	1 519
Kortfristiga placeringar (not 7)	5 591	5 079	5 591	5 078
Kassa och bank (not 8)	230	247	130	213
Summa omsättningstillgångar	7 524	6 983	7 339	6 841
Summa tillgångar	15 218	14 332	15 012	14 171
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER				
Eget kapital				
Eget kapital (not 9)	3 528	3 728	3 499	3 701
Årets resultat	-668	-201	-668	-202
Summa eget kapital	2 860	3 528	2 831	3 499
Avsättningar				
Avsättningar för pensioner (not 10)	6 887	5 934	6 887	5 934
Övriga avsättningar	0	0	0	0
Summa avsättningar	6 887	5 934	6 887	5 934
Skulder				
Långfristiga skulder (not 11)	2 673	2 263	2 668	2 256
Kortfristiga skulder (not 12)	2 798	2 607	2 625	2 481
Summa skulder	5 471	4 870	5 293	4 738
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	15 218	14 332	15 012	14 171
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER				
Panter och jämförliga säkerheter	0	0	0	0
Ansvarsförbindelser				
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulderna eller avsättningarna (not 13)	4 781	4 712	4 781	4 712
Övriga ansvarsförbindelser (not 14)	278	311	278	311

Noter

Noter resultaträkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Not 1 Verksamhetens intäkter				
Patientintäkter	240	238	240	238
Försäljning av hälso- och sjukvård	1 337	1 258	1 337	1 258
Försäljning av tandvård	52	52	52	52
Försäljning av medicinska tjänster	343	314	343	314
Försäljning av andra tjänster	234	221	234	221
Försäljning av materiel och varor	156	142	156	142
Erhållna bidrag	1 222	1 558	1 222	1 558
- statsbidrag Folkbildningsrådet Vindelns folkhögskola	19	21	19	21
- statsbidrag Folkbildningsrådet Storumans folkhögskola	15	15	15	15
Övriga intäkter	894	936	116	107
Summa verksamhetens intäkter	4 478	4 719	3 700	3 891
Not 2 Verksamhetens kostnader				
Personalkostnader	5 400	5 071	5 342	5 022
Sociala avgifter	1 902	1 742	1 882	1 726
Pensionskostnader	1 144	808	1 139	804
Övriga personalkostnader	96	81	96	81
Läkemedel, sjukvårdsartiklar och medicinskt materiel	1 914	1 842	1 914	1 842
Ersättning till privata hälsovalsenheter	250	237	250	237
Köpt hälso- och sjukvård	393	285	393	285
Verksamhetsanknutna tjänster	554	503	554	503
- inhyrd personal	323	287	323	287
Lämnade bidrag	373	381	578	583
- Länsstrafiken	0	0	258	222
Lokal- och fastighetskostnader	383	362	383	362
Övriga kostnader	2 427	2 331	1 531	1 377
Summa kostnader	14 836	13 643	14 063	12 823
Not 3 Räkenskapsrevision				
Total kostnad för räkenskapsrevision	1	1	1	1
- varav kostnad för de sakkunnigas granskning av räkenskaperna	1	1	1	1

Noter resultaträkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Not 4 Leasingavgifter				
Lös egendom operationell leasing				
Framtida minimileaseavgifter inom 1 år	61	-	61	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 1 år men inom 5 år	163	-	163	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 5 år	32	-	32	-
<i>- varav operationell leasing övrigt</i>				
Framtida minimileaseavgifter inom 1 år	8	-	8	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 1 år men inom 5 år	18	-	18	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 5 år	5	-	5	-
<i>- varav operationell leasing datautrustning</i>				
Framtida minimileaseavgifter inom 1 år	11	-	77	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 1 år men inom 5 år	21	-	21	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 5 år	0	-	0	-
<i>- varav operationell leasing fordon</i>				
Framtida minimileaseavgifter inom 1 år	7	-	7	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 1 år men inom 5 år	4	-	4	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 5 år	0	-	0	-
<i>- varav operationell leasing tåg</i>				
Framtida minimileaseavgifter inom 1 år	35	-	35	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 1 år men inom 5 år	121	-	121	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 5 år	27	-	27	-
Fast egendom operationell leasing				
Framtida minimileaseavgifter inom 1 år	35	-	35	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 1 år men inom 5 år	87	-	87	-
Framtida minimileaseavgifter senare än 5 år	42	-	42	-
Fast egendom finansiell leasing				
Totala minimileaseavgifter	389	-	389	-
Framtida finansiella kostnader	-29	-	-29	-
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	360	-	360	-
Not 5 Avskrivningar				
Immateriella tillgångar	23	23	23	23
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	336	297	336	297
Maskiner och inventarier	245	207	237	200
Summa avskrivningar	604	527	596	520
Not 6 Skatteintäkter				
Regionsskatt	7 816	7 403	7 816	7 403
Summa skatteintäkter	7 816	7 403	7 816	7 403
Preliminära utbetalningar	7 645	7 164	7 645	7 164
Justeringspost, slutavräkning tidigare år	44	53	44	53
Prognos, slutavräkning innevarande år	127	186	127	186
Not 7 Generella statsbidrag och utjämning				
Strukturbidrag	67	66	67	66
Kostnadsutjämning	129	88	129	88
Inkomstutjämning	1 322	1 246	1 322	1 246
Regleringsbidrag	118	180	118	180
Regleringsavgift	0	0	0	0
Generella bidrag från staten	3	2	3	2
Summa generella statsbidrag	2 552	2 472	2 552	2 472

Noter resultaträkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Not 8 Finansiella intäkter				
Utdelning på aktier och andelar	0	6	0	6
Ränteintäkter	28	14	25	14
Vinst vid avyttring av finansiella omsättningstillgångar	389	2	389	2
Orealiserade vinster, finansiella omsättningstillgångar	196	130	196	130
Realiserade valutakursvinster	9	26	9	26
Vinst vid avyttring av finansiella anläggningstillgångar	2	2	2	2
Summa finansiella intäkter	625	180	622	180
Not 9 Finansiella kostnader				
Räntekostnad	28	9	28	9
Räntedel av årets pensionskostnad	463	112	463	112
Löneskattedel av årets pensionskostnad	112	27	112	27
Orealiserade förluster, finansiella omsättningstillgångar	4	52	4	52
Realiserade valutakursförluster	47	72	47	72
Förlust vid avyttring av finansiella omsättningstillgångar	39	530	39	530
Övriga finansiella kostnader	4	3	4	3
Summa finansiella kostnader	698	805	698	805

Noter kassaflödesanalys (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Not 1 Justering för ej likvidpåverkande poster				
Av- och nedskrivningar och utrangeringar	604	531	597	524
Justering orealiserade vinster och förluster värdepapper	-192	-78	-192	-78
Justering av finansiell leasingsskuld	-32	0	-32	0
Årets förändring, avsättning för pensioner	953	330	953	330
Summa ej likviditetspåverkande poster	1 333	784	1 327	776
Not 2 Investeringar				
Immateriella tillgångar	17	27	17	27
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	597	487	597	487
Maskiner och inventarier	330	240	324	233
Finansiella anläggningstillgångar	4	5	4	6
Summa investeringar	948	758	942	752
Not 3 Försäljning av anläggningstillgångar				
Materiella anläggningstillgångar	1	1	0	0
Summa försäljningar	1	1	0	0
Not 4 Förändring kortfristiga placeringar				
Omplacering i kortfristiga finansiella placeringar	-320	558	-320	558
Summa förändring kortfristiga placeringar	-320	558	-320	558
Not 5 Förändring långfristiga skulder				
Investeringsbidrag	24	-7	24	-7
Amortering av skuld	-3	-604	0	-600
Upptagna lån	420	0	420	0
Summa förändring långfristiga skulder	441	-610	444	-607

Noter balansräkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Not 1 Immateriella anläggningstillgångar				
Ingående anskaffningsvärde	281	254	278	251
Årets investeringsutgifter	17	27	17	27
Summa anskaffningsvärde	298	281	295	278
Avskrivningar				
Ingående avskrivningar	-183	-160	-181	-158
Årets avskrivningar	-23	-23	-23	-23
Försäljningar och utrangeringar	0	0	0	0
Summa avskrivningar	-206	-183	-204	-180
Summa redovisat värde vid årets slut	92	98	91	98
Not 2 Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Ingående anskaffningsvärde	10 838	10 358	10 838	10 358
Årets investeringsutgifter	597	487	597	487
Försäljningar och utrangeringar	0	-7	0	-7
Summa anskaffningsvärde	11 435	10 838	11 435	10 838
Avskrivningar				
Ingående avskrivningar	-4 557	-4 262	-4 557	-4 262
Årets avskrivningar	-336	-297	-336	-297
Försäljningar och utrangeringar	0	2	0	2
Summa avskrivningar	-4 893	-4 557	-4 893	-4 557
Summa redovisat värde vid årets slut	6 542	6 281	6 542	6 281
Från och med 1 januari 2023 redovisas ej uppsägningsbara leasing, hyresavtal för fast egendom som finansiell leasing, enligt RKR R5. 2022 års jämförelsesiffror har uppdaterats.				
Not 3 Maskiner och inventarier				
Ingående anskaffningsvärde	3 448	3 230	3 383	3 171
Årets investeringsutgifter	330	240	324	233
Försäljningar och utrangeringar	-4	-21	-4	-20
Summa anskaffningsvärde	3 775	3 448	3 703	3 384
Avskrivningar				
Ingående avskrivningar	-2 611	-2 426	-2 566	-2 387
Årets avskrivningar	-245	-207	-237	-200
Försäljningar och utrangeringar	4	22	4	21
Summa avskrivningar	-2 852	-2 611	-2 799	-2 566
Summa redovisat värde vid årets slut	923	838	903	818
Not 4 Finansiella anläggningstillgångar				
Långfristiga fordringar (utlämnade lån)	17	19	17	19
Värdepapper med mera	119	114	119	114
Bostadsrätter	0	0	0	0
Summa redovisat värde vid årets slut	137	133	137	133
Not 5 Förråd				
Förråd, bränsle	4	4	4	4
Förråd, implantat	28	22	28	22
Förråd, övrigt	5	5	5	5
Summa redovisat värde vid årets slut	36	30	36	30

Noter balansräkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Not 6 Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar	511	323	388	279
Övriga fordringar	34	60	9	8
Mervärdeskatt och fordringar på staten	137	144	137	144
Upplupna skatteintäkter	356	419	356	419
Förutbetalda kostnader, upplupna intäkter	630	681	692	669
Summa redovisat värde vid årets slut	1 667	1 627	1 582	1 519
Not 7 Kortfristiga placeringar				
Aktier och andelar	3 478	3 558	3 478	3 558
Räntefonder	1 904	1 386	1 904	1 386
Övriga kortfristiga placeringar	14	19	14	19
Värdereglering	195	115	195	115
Summa redovisat värde vid årets slut	5 591	5 078	5 591	5 078
Not 8 Postgiro, bank, handkassar				
Bank	230	247	130	213
Handkassar, plusgiro	0	0	0	0
Summa redovisat värde vid årets slut	230	247	130	213
Region Västerbotten har en checkkredit på 300 miljoner kronor som ej var utnyttjad vid bokslutstillfället.				
Not 9 Eget kapital				
Ingående eget kapital	3 528	3 755	3 499	3 728
Justeringspost omräkning finansiell leasing	0	-27	0	-27
Dispositioner föregående års resultat	0	0	0	0
Erhållet aktieägartillskott	0	0	0	0
Årets resultat	-668	-201	-668	-202
Summa redovisat värde vid årets slut	2 860	3 528	2 831	3 499
Not 10 Avsättning pensionsförpliktelser				
Ingående avsättning inklusive löneskatt	5 885	5 557	5 885	5 557
- varav löneskatt	1 428	1 348	1 428	1 348
Nyintjänad pension	448	260	448	260
Årets utbetalningar	-133	-109	-133	-109
Ränte- och basbeloppsuppräkring	463	112	463	112
Ändrat livslängdsantagande Rips	0	0	0	0
Övrig post	-11	1	-11	1
Förändring av löneskatten	186	64	186	64
Förändring pension förtroendevalda	48	48	48	48
Summa redovisat värde vid årets slut	6 887	5 934	6 887	5 934
Utredningsgrad i procent	96	96	96	96
Not 11 Långfristiga skulder				
Investeringsbidrag	88	65	88	65
Långfristiga skulder finansiell leasing	360	392	360	392
Långfristiga skulder	2 224	1 807	2 220	1 800
Summa redovisat värde vid årets slut	2 673	2 263	2 668	2 256

Investeringsbidragen periodiceras linjärt under samma nyttjandetid som motsvarande tillgång har. Från och med 1 januari 2023 redovisas ej uppsägningbara leasing- och hyresavtal för fast egendom som finansiell leasing, enligt RKR R5. 2022 års jämförelsesiffror har uppdaterats.

Noter balansräkning (mkr)	Koncern 2023	Koncern 2022	Region 2023	Region 2022
Not 12 Kortfristiga skulder				
Leverantörsskulder	764	710	745	692
Innestående övertid	47	45	47	45
Innestående jour och retroaktiva löner	194	174	194	174
Semesterlöneskuld	527	499	527	499
Upplupen arbetsgivaravgift	135	127	135	127
Upplupen pensionsavgift, avgiftsbestämda pensioner	222	211	222	211
Förutbetalda skatteintäkter	0	0	0	0
Källskatt	116	112	116	112
Upplupna kostnader med mera	792	728	637	620
Summa redovisat värde vid årets slut	2 798	2 607	2 625	2 481

Avsättning om 23,5 miljoner kronor ingår avseende tvist i skattetillägg.

Not 13 Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna				
Ingående ansvarsförbindelse	4 712	4 905	4 712	4 905
- varav löneskatt	920	958	920	958
Ränte- och basbeloppsuppräknig	310	116	310	116
Ändrat livslängdsantagande Rips	0	0	0	0
Pensionsutbetalningar	-273	-251	-273	-251
Övrig post	18	-20	18	-20
Förändring av löneskatten	14	-38	14	-38
Summa pensionsförpliktelser	4 781	4 712	4 781	4 712
Utgående ansvarsförbindelse	4 781	4 712	4 781	4 712
Anställda Ädelreformen				
Ädel	151	152	151	152
Löneskatt	37	37	37	37
Summa Ädelreform	188	189	188	189

Not 14 Borgensåtaganden				
Länstrafiken i Västerbotten AB	25	25	25	25
AC-Net Internservice AB	10	10	10	10
Stiftelsen Skellefteå museums samlingar	1	1	1	1
* Transitio, garantibelopp (enskilt efter regress)	242	275	242	275
Summa redovisat värde vid årets slut	278	311	278	311

Proprieborgen Transitio (solidarisk)

* Borgensåtagande som innebär att fordringsägaren omedelbart kan kräva vem hen vill av borgensmännen eller låntagaren så snart någon betalning uteblivit. Region Västerbotten har som en av 21 regioner undertecknat dessa borgensförbindelser.

Bedömt utestående värde, borgensförbindelser	592	883	592	883
--	-----	-----	-----	-----

Solidarisk borgen Kommuninvest Sverige AB

Region Västerbotten har i oktober 2016 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 290 kommuner och regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem har lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Region Västerbottens ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 380 712 kronor och totala tillgångar till 562 022 704 021 kronor. Region Västerbottens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 2 590 687 215 kronor och andelen av de totala tillgångarna till 2 633 630 956 kronor.

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. I vissa fall har regionen gjort undantag från rekommendationerna. Dessa undantag anges under aktuell rubrik.

Allmänt

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras Region Västerbotten och kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde om inget annat anges.
- Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Ändrade redovisningsprinciper

Från och med 2019 tillämpar Region Västerbotten lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning.

Sammanställd redovisning

Enligt gällande lagstiftning ska årsredovisningen omfatta den verksamhet som Region Västerbotten bedriver genom någon annan juridisk person. Syftet är att ge en rättvisande och sammanfattande bild av Region Västerbottens totala ekonomiska ställning och resultat, oavsett vilken form verksamheten bedrivs i.

Koncernens avgränsningar

Den sammanställda redovisningen för Region Västerbotten innefattar övriga juridiska personer där Region Västerbotten har ett betydande inflytande. Med juridisk person avses en organisation eller verksamhet som har egen rättskapacitet. Med betydande inflytande menas att Region Västerbotten har minst 20 procent av rösterna i det beslutande organet.

Juridiska personer vars omsättning eller tillgångar understiger 2 procent av Region Västerbottens skatteintäkter och generella statsbidrag har inte tagit med den sammanställda redovisningen. Detta enligt rekommendation från Rådet för kommunal redovisning, R16. De juridiska personer som inte finns med i den sammanställda redovisningen understiger tillsammans 5 procent av Region Västerbottens skatteintäkter och statsbidrag.

Konsolidering

Den sammanställda redovisningen har gjorts med proportionell konsolideringsmetod, vilket innebär att det endast är den ägda andelen av koncernföretagets resultat och tillgångar som tas med. Det bokförda värdet på aktierna i det företag som inkluderats i den sammanställda redovisningen har eliminerats mot dotterbolagets egna kapital. Interna mellanhavanden i såväl resultat som balansräkning har eliminerats.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster är transaktioner som sällan förekommer. De är viktiga att uppmärksamma i årsredovisningar eftersom jämförelser med andra tidsperioder kan bli missvisande annars. Eventuella jämförelsestörande poster särredovisas i not till respektive post i resultaträkningen, samt i förekommande fall i kassaflödesanalysen. Region Västerbotten definierar jämförelsestörande poster som transaktioner som förekommer sällan och som överstiger fem miljoner kronor. Realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar redovisas alltid som jämförelsestörande poster.

Resultaträkning

I resultaträkningen visas regionens intäkter och kostnader för en viss tidsperiod. Periodens resultat är lika med skillnaden mellan intäkter och kostnader.

Intäkter

Skatteintäkter

Skatteintäkterna redovisas enligt rekommendation från Rådet för kommunal redovisning, R2. I prognosen för skatteintäkter använder Region Västerbotten den prognos för skatteunderlag som Sveriges kommuner och regioner publicerar.

Statsbidrag

Specialdestinerade statsbidrag redovisas i resultaträkningen tillsammans med övriga verksamhetsanknutna intäkter. Periodiseringen sker i enlighet med rekommendation från Rådet för kommunal redovisning, R2.

Övriga intäkter

Offentliga investeringsbidrag intäktsförs på ett sätt som återspeglar investeringens nyttjande och förbrukning, det vill säga bidragen bokförs

som intäkter i samma takt som avskrivningar för tillgången sker. EU-bidrag intäktförs och redovisas i enlighet med villkor och restriktioner för det aktuella bidraget.

Kostnader

Hyres- och leasingavtal

Leasingavtal klassificeras som finansiella om de uppfyller reglerna för finansiella leasingavtal och hyresavtal enligt Rådet för kommunal redovisnings rekommendation R5. Leasingavtal som inte uppfyller reglerna för finansiella leasingavtal och hyresavtal eller avtal som understiger 1 år klassificeras som operationella.

Anläggningstillgångar

Definition av anläggningstillgång

En anläggningstillgång är en tillgång som ska användas under längre tid. Region Västerbotten klassificerar en tillgång som anläggningstillgång om den är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav, har en nyttjandeperiod om minst tre år, samt om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. Region Västerbotten definierar gränsen för ett mindre värde till ett fast prisbasbelopp. Beloppsgränsen är ett fränsteg från Rådet för kommunal redovisnings rekommendation R4.

Komponentindelning

Komponentavskrivning ska tillämpas på anläggningstillgångar. Detta rekommenderar Rådet för kommunal redovisning, R4. Komponentavskrivning innebär att anläggningstillgångarna ska indelas i komponenter och avskrivs komponentvis. Region Västerbotten har bedömt att komponentindelning ska tillämpas på fastigheter. För fastigheter är komponenterna uppdelade i sju olika grupper. Hur lång avskrivningstiden är för olika fastigheter varierar beroende på vilken typ av byggnad det handlar om, samt hur byggnaden är uppdelad i olika komponenter som mark, stomme, byggnader och installationer.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar är fysiska tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk. Investeringsbidrag som använts för att köpa anläggningstillgången tas upp som en förutbetalad intäkt i redovisningen och periodiseras över nyttjandeperioden.

Finansiella anläggningstillgångar

Finansiella tillgångar klassificeras av Region Västerbotten som anläggningstillgångar om syftet är långsiktigt. Detta är i enlighet med rekommendation R7 från Rådet för kommunal redovisning.

Immateriella anläggningstillgångar

Till Region Västerbottens immateriella anläggningstillgångar räknas främst externa kostnader, men även en del egen upparbetad tid vid vissa större it-investeringar och it-projekt i regionens regi. De förvärvade respektive internt upparbetade tillgångarna redovisas tillsammans i regionens årsredovisning. Detta är ett avsteg från rekommendationen R3 från Rådet för kommunal redovisning.

Att regionen valt att redovisa de immateriella anläggningstillgångarna tillsammans beror på att andelen är mycket liten i förhållande till de förvärvade tillgångarna. Region Västerbotten omprövar nyttjandeperioden för immateriella anläggningstillgångar i samband med varje årsbokslut.

Avskrivningar

En avskrivning börjar när tillgången börjar användas. Avskrivningen av immateriella och materiella anläggningstillgångar sker under den beräknade nyttjandeperioden. Avskrivningen är linjär vilket betyder att avskrivningen sker med lika stora nominella belopp varje år. Avskrivningen baseras på anskaffningsvärde, exklusive eventuellt restvärde. Avskrivningar görs inte på tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten.

Regionens fastigheter är uppdelade i sju komponenter. Avskrivningstiderna varierar beroende på typ av byggnad samt på hur fastigheten är uppdelad i olika komponenter som mark, stomme, byggnader och installationer. Avskrivningstiderna på komponenterna varierar mellan 10 och 60 år. Avskrivningstider på maskiner och inventarier är i regel 5–10 år.

Avskrivningstider på immateriella anläggningstillgångar är vanligtvis 5 år. För vissa av regionens immateriella anläggningstillgångar är avskrivningstiden längre. I dessa fall finns det underlag som exempelvis avtal eller beskriven användningstid som bedöms vara längre än 5 år. Hanteringen av avskrivningar på immateriella anläggningstider är i enlighet med rekommendation R3 från Rådet för kommunal redovisning.

Anläggningstillgångarnas nyttjandeperiod omprövas löpande under året. Om förutsättningarna för en anläggning förändras ändras anläggningens avskrivningstid.

Nedskrivning

Om det finns indikationer på att ett redovisat värde är för högt sker en bedömning om en nedskrivning bör ske. En nedskrivning innebär att det bokförda värdet för en anläggningstillgång

minskas. Genomförda nedskrivningar omprövas årligen.

Omsättningstillgångar

En omsättningstillgång är en tillgång som förväntas omsättas löpande i verksamheten. Den är alltså inte avsedd för stadigvarande bruk som exempelvis lager, kundfordringar och likvida medel.

Kortfristiga placeringar

Regionens pensionsmedelsportfölj är en omsättningstillgång. Att den klassificeras som sådan beror på att aktierna ständigt köps och säljs. Som sådan ska den klassificeras som en omsättningstillgång enligt Rådet för kommunal redovisning, R7. Portföljens förvaltning regleras i finanspolicy som antas av regionfullmäktige.

Finansiella omsättningstillgångar värderas till verkligt värde, det vill säga det värde som tillgången har vid värderingstillfället. Pensionsportföljens kortfristiga placeringar (det vill säga de finansiella tillgångarna som inte är anläggningstillgångar) värderas tillsammans. Detta görs för att bättre reflektera syftet med att ha en portföljförvaltning, nämligen att sprida riskerna på flera tillgångsslag vilket minskar volatiliteten i värderingen. Volatilitet är ett riskmått som anger hur stora prisrörelserna har varit i en aktie, uttryckt i procent.

Avsättningar

Pensioner

Region Västerbotten redovisar pensioner enligt gällande lagstiftning. Detta innebär att pension

som intjänats före 1998 varken tas upp som en skuld eller avsättning utan redovisas som ansvarsförbindelse enligt den så kallade blandmodellen. Pensioner intjänade från och med 1998 redovisas däremot som avsättning i balansräkningen. Till grund för regionens beräkning av pensionsavsättningen och ansvarsförbindelsen ligger KPA:s beräkning. Avsättningen och ansvarsförbindelsen värdesäkras genom basbeloppsuppräknings och försäkringsteknisk ränta enligt riktlinjer för beräkning av pensionskund som antagits av Sveriges kommuner och regioner.

Pensionskostnad

Pensionskostnaden består i huvudsak av tre delar: utbetalning av intjänade pensionsförmåner, premie på avgiftsbestämd pension och avsättning för förmånsbestämd pension.

Transparent bokslut för folktandvården

Transparensbokslut för tandvården görs när det kamerala bokslutet är klart. Regionerna tog 2012 gemensamt fram en modell för en enhetlig särredovisning för tandvårdens verksamhet. Under 2018 vidareutvecklades modellen och Region Västerbotten har efter denna anpassat sitt transparensbokslut. Målsättningen är att folktandvården ska verka under konkurrensneutrala villkor och ha en öppen och transparent redovisning som visar potentiella snedvridningar av konkurrensen. Transparensredovisningen ska ske årligen och vara tillgänglig för allmänheten.

Driftredovising

FOTO: CARL-JOHAN UTSI

Driftredovisningen ska redogöra för hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställs för den löpande verksamheten. Den speglar respektive styrelse och nämnds intäkter och kostnader. Alla nämnder lämnar egna årsrapporter som blir underlag till Region Västerbottens årsredovisning.

I driftredovisningen, som ofta benämns verksamhetens nettokostnader, ingår verksamhetens intäkter och kostnader men inte skatteintäkter, generella statsbidrag, finansiella intäkter och kostnader samt extra ordinära poster.

Regionstyrelsen och nämnderna redovisar tillsammans ett budgetunderskott på 1 015 miljoner kronor för 2023. Budgetunderskottet föregående år var 97 miljoner kronor. Verksamhetens nettokostnader är 16 procent högre än 2022.

Jämfört med 2022 är intäkterna 5,6 procent lägre. De specialdestinerade statsbidragen är 27,7 procent lägre vilket motsvarar 338 miljoner kronor. I år redovisar intäkterna ett budgetöverskott på 55 miljoner kronor där de specialdestinerade bidragen har varit högre än budgeterat. Vårdintäkter, patientintäkter och tandvårdintäkter har varit lägre än förväntat, bland annat på grund av kompetensbrist, och redovisar tillsammans ett budgetunderskott på 103 miljoner kronor.

I jämförelse med 2022 har kostnaderna ökat med 10 procent. Den höga kostnadsutvecklingen är till stor del inflationsdriven. Personalkostnaderna har ökat med 11 procent och avvikelserna mot budget blir minus 578 miljoner kronor. Dyra lösningar inom hälso- och sjukvården med övertid och ökat beroende av hyrpersonal samt lönetillägg inom den slutna vården bidrar till de ökade kostnaderna tillsammans med kraftigt ökade pensionskostnader.

Läkemedel är en annan stor kostnadspost

och i årets läkemedelsbudget har regionen räknat med en ökning på 4 procent. Det blev ett budgetöverskott på 26 miljoner kronor vilket är en följd av högre läkemedelsrabatter än förväntat. Jämfört med 2022 har läkemedelskostnaderna ökat med 5 procent.

Produktionskostnader som medicinskt materiel har ökat och redovisar underskott mot budget på 106 miljoner kronor trots att produktionen minskat. Den förhållandevis låga kostnadsökningen på 0,6 procent påverkas av pandemirelaterade merkostnader för materiel under 2022. Kostnader för utomlänsvård och avskrivningar har ökat med 34 respektive 17 procent. Poster för it och medicinsk teknik har ökat med 24 procent, varav konsulttjänster med 27 procent. Införande av ett nytt journalsystem bidrar till den kostnadsökningen. Budgetunderskottet för medicinsk teknik och it är 138 miljoner kronor.

Inom vården fortsätter den snabba medicinska utvecklingen med medicinteknisk utrustning som blir alltmer avancerad, nya effektiva metoder och nya läkemedel. Utvecklingen innebär stor patientnytta men också hög kostnadsutveckling.

Övriga personalkostnader som utbildning och resekostnader har ökat med 13 procent jämfört med 2022. Regionens ambition för 2023 har varit att minska resekostnaderna med 15 procent, men de har istället ökat med 17 procent. Men man bör tänka på att jämförelsen görs mot ett år påverkat av pandemin.

Uppföljning per nämnd

Regionstyrelsen

Regionstyrelsens budget är uppdelad på primärvårdens beställare, tandvårdens beställare, digitalisering och service, pensionskostnader, avskrivningar och övrig verksamhet.

Budgetunderskottet för regionstyrelsens verksamheter är 14 miljoner kronor 2023. Nettokostnaderna har ökat med 11 procent jämfört med 2022.

Den höga nettokostnadsutvecklingen beror till stor del på inflationen. Förutom en allmän ökning av priser påverkar inflationen framför allt pensionskostnaderna. Den ökade framdriften i införandet av vårdinformationstödet Cosmic har också inneburit väsentligt högre kostnader. Andra bidragande orsaker till den höga nettokostnadsutvecklingen är exempelvis lägre riktade statsbidrag och högre avskrivningskostnader.

Det finns stora skillnader i budgetavvikelse mellan styrelsens olika verksamheter. Området Digitalisering och service har 2023 en negativ avvikelse mot budget på 104 miljoner. Styrelsens övriga verksamheter uppvisar tillsammans en positiv avvikelse mot budget på 90 miljoner kronor där det främst är beställare primärvård och beställare tandvård som bidrar till den positiva budgetavvikelsen.

Beställarens kostnader för kapiterings- och besöksersättningar till primärvårdens hälsocentraler är lägre än budgeterat. Det är främst utbetalningar av rörliga ersättningarna som minskat till följd av färre besök i primärvården än normalt. Färre besök påverkar även förutsättningarna att nå uppsatta kvalitetsmål. Lägre kapiterings- och besöksersättningar bidrar till ett budgetöverskott på totalt 62 miljoner kronor. Tandvårdens beställning har ett budgetöverskott på 10 miljoner kronor.

För området Digitalisering och service förklaras underskottet mot budget främst av att det har varit hög aktivitet i programmet framtidens vårdinformationsstöd och Cosmic i förvaltning. Drift- och förvaltningskostnader inom området uppvisar däremot en positiv avvikelse mot budget på 23 miljoner kronor vilket främst beror på effekter av ekonomiskt gynnsamma elavtal under 2023.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämndens verksamheter redovisar ett budgetunderskott på 973 miljoner kronor. Nettokostnaderna är 20 procent högre

än 2022. Under året har intäkterna varit 2,6 procent lägre än föregående år medan kostnaderna ökat med 9,9 procent.

Ekonomi har varit mycket ansträngd under 2023. Svårigheterna med att bemanna har förutom negativ påverkan på antalet vårdplatser och tillgänglighet även haft stor negativ påverkan på ekonomi. Den har ytterligare försvårat för verksamheterna att nå målet med en ekonomi i balans. För flertalet enheter har det inneburit dyra kortsiktiga lösningar som övertid, sommaravtal och fortsatt beroende av hyrpersonal. Sammantaget med ökade kostnader för utomlänsvård och materiel samt minskade intäkter blir det ett ansträngt läge för nämndens verksamheter.

Intäkterna har ett underskott mot budget på 8 miljoner kronor. Här ingår vårdintäkter som har ett negativt budgetunderskott på 2 miljoner kronor. Patientintäkter och tandvårdsintäkter redovisar också stora underskott som tillsammans uppgår till 92 miljoner kronor. Underskotten vägs upp av övriga intäkter främst genom statsbidrag, projektbidrag och övriga intäkter.

Kostnaderna redovisar ett underskott mot budget på totalt 965 miljoner kronor. Störst avvikelse har personalkostnader där underskottet är 598 miljoner kronor med en kostnadsutveckling på 11 procent. De personalkostnader som är kopplade till att öka tillgängligheten ersätts med statsbidrag. Dessa är närmare 40 miljoner kronor och huvuddelen är kopplade till personalkostnader.

Produktionskostnaderna har ökat kraftigt och har stora underskott mot budget trots att produktionen minskat. Kostnadsutvecklingen är 2 procent men jämförs med en hög kostnadsnivå 2022. Ersättningsprodukter för medicinskt materiel har varit dyrare än upphandlat materiel och det har förekommit leveransproblem. Avtal har gått ut som i vissa fall inte blivit förlängda. Kostnaderna för läkemedel har varit högre än målnivån på 4 procent men redovisar trots detta ett budgetöverskott på grund av stora rabatter.

Regionala utvecklingsnämnden

Regionala utvecklingsnämndens nettokostnader är 5 procent högre än 2022 och budgetavvikelsen är negativ med 28 miljoner kronor. Budgetunderskottet ligger i sin helhet inom kollektivtrafikverksamheten som totalt har ett underskott på 35 miljoner kronor. Det beror på en hög kost-

nadsutveckling för kollektivtrafikbolagen Norrtåg och Länstrafiken under innevarande men framför allt föregående år.

Nämndens övriga verksamheter redovisar budgetöverskott på totalt 7,3 miljoner kronor. Överskottet beror bland annat på en felaktig beräkning och tilldelning i 2023 års ram med 3,2 miljoner kronor samt vakanta tjänster och en högre andel externfinansierade projekt än budgeterat.

Folkhögskolestyrelsen

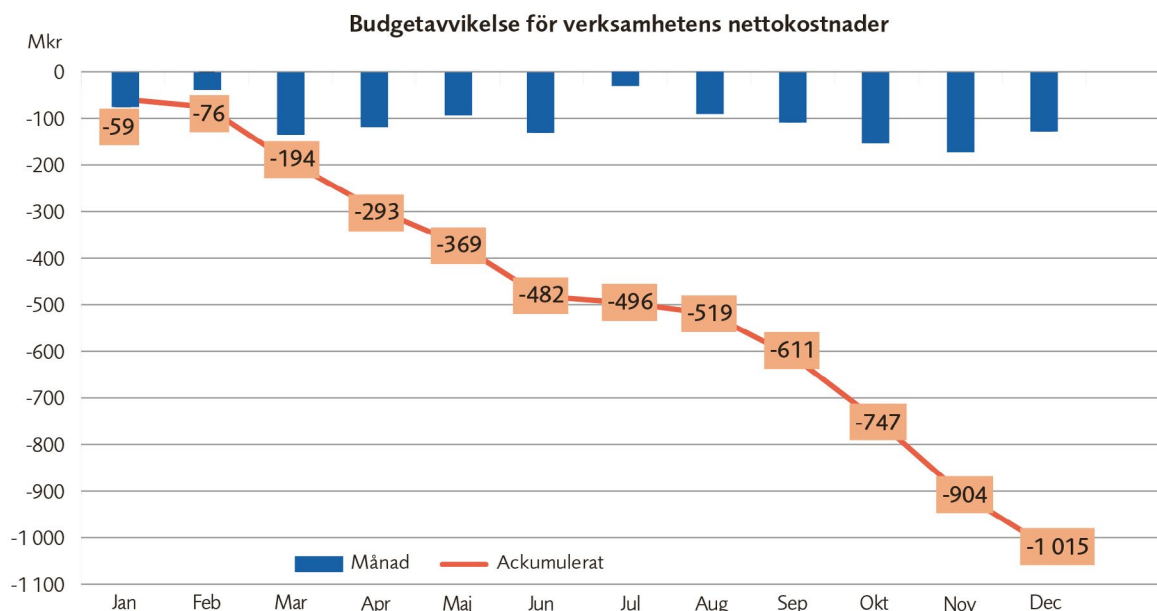
Folkhögskolestyrelsen redovisar ett budgetöverskott på 0,3 miljoner kronor och en nettokost-

nadsutveckling på 44 procent. Folkhögskolornas ekonomi är utmanande men stabil så länge de tänkta deltagarveckorna genomförs.

Patientnämnden

Budgetöverskottet är 0,3 miljoner kronor och nettokostnaderna har ökat med 16 procent jämfört med 2022. En vakant handläggartjänst under delar av året och en digital konferens istället för en fysisk bidrar till överskottet. Dessutom har kostnaderna för stödpersonsverksamheten blivit lägre än förväntat.

Driftredovisning (mkr)	Utfall 2022	Utfall 2023	Kostnadsutveckling	Budget 2023	Budgetavvikelse
Regionförvaltningen	-3 414	-3 793	11 %	-3 779	-14
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-5 597	-6 699	20 %	-5 725	-973
Regionala utvecklingsnämnden	-420	-440	5 %	-412	-28
Folkhögskolestyrelsen	-9	-12	44 %	-13	0
Patientnämnden	-5	-6	16 %	-6	0
Revisionen	-8	-9	11 %	-9	0
Verksamhetens nettokostnader	-9 452	-10 959	15,9%	-9 945	-1 015

Analys av större budgetavvikelser

Skulder till personal

De högre pensionskostnaderna innebär att Region Västerbottens personalskuld för exempelvis semesterlön räknas upp utifrån nya högre sociala avgifter. Budgeten är utökad för 2023 men det täcker inte hela ökningen vilket ger en negativ budgetavvikelse för personalskuldsuppräknningen på 24 miljoner kronor. Det planeras för en översyn av beräkningen av budgetbehovet för personalskuldsförändringen.

Framtidens vårdinformationstöd

Budgetavvikelsen är negativ för framtidens vårdinformationsstöd Cosmic på 132 miljoner kronor. Budgeten för införandet är fördelat linjärt över flera år och utfallet 2023 har blivit betydligt högre än budgeterat. Försening från leverantören bidrar även till budgetunderskottet vilket även kommer att påverka 2024. Samverkan inom Sussa (strategisk utveckling av sjukvårdsstödjande applikationer) samt interna aktiviteter för effektivare resursnyttjande kommer att fortsätta. Cosmic är till viss del finansierat 2024 men det finns osäkerhet kopplat till programmets drift.

Läkemedel

Region Västerbotten redovisar ett överskott mot budget för läkemedelskostnaderna på 26 miljoner kronor, och en kostnadsutveckling som är 5 procent jämfört med förra året. I hälso- och sjukvårdsnämndens verksamhetsplan för 2023 är målet en kostnadsökning för läkemedel på 4 procent.

Läkemedelsrabatterna har ökat med cirka 39 miljoner kronor jämfört med föregående år. Detta är en effekt av nya avtal men också volymökningar på de läkemedel där återbäringen är hög.

Kostnaderna för faktiskt utfall för läkemedel inom förmånen (receptläkemedel) har ökat för regionen jämfört med föregående år med 11,4 procent. Det visar statistik från Sveriges kommuner och regioner. Kostnaderna för hela riket ökade med 10,1 procent. Volymen fortsätter öka för läkemedlen inom förmånen. Antalet unika patienter som hämtat ut läkemedel har ökat med 2,6 procent jämfört med 2022. Samtidigt har antalet listade ökat med 0,8 procent.

Medicinskt materiel

Kostnaderna för medicinskt materiel har ökat kraftigt under senaste åren. De uppgår till 636 miljoner kronor inom hälso- och sjukvården vil-

ket är en ökning med 2 procent jämfört med föregående år. Den förhållandevis låga kostnadsökningen är en effekt av att 2022 påverkades av merkostnader kopplade till pandemin. Budgetunderskottet är 109 miljoner kronor för hälso- och sjukvården och är störst inom de opererande verksamheterna. Ersättningsprodukter för medicinskt materiel har varit dyrare än upphandlat materiel och i vissa fall har det varit leveransproblem. Vissa avtal har gått ut och inte förlängts. Upphandlingsenheten har analyserat den höga kostnadsnivån och återkopplat resultatet under hösten 2023.

En jämförelse av inköpssystemets uppgifter med bokförda kostnader i ekonomisystem visade en stor differens. En förklaring kan vara att verksamheterna beställer själva och därför saknas uppgiften i beställningssystemet. En stor del av inköpen antas vara av icke avtalade varor som leverantören har fri prissättning på. Nuvarande inköpssystem saknar kopplingar till ekonomisystemet. Det är beslutat att köpa ett nytt inköpssystem som ska kopplas mot ekonomisystemet för att kunna se om fakturerat pris stämmer mot pris vid beställning. Ny EU-lagstiftning från 2021 för medicintekniska produkter, MDR-förordningen, med tydligare krav för att säkerställa tillgång till säkra och effektiva produkter påverkar också kostnaderna. Exempelvis måste förpackningar beställas i stället för styckevisa artiklar.

Utomlänsvård

Kostnaderna för utomlänsvården var 237 miljoner kronor, vilket jämfört med föregående år är en ökning med 47 procent och motsvarar en ökad kostnad på 76 miljoner kronor. Kostnaderna för utomlänsvård redovisar ett budgetunderskott för perioden på 60 miljoner kronor.

Under juni var kostnaderna särskilt höga och påverkades av patienter som inte kunde vårdas i regionen utan skickades till andra regioner. Ökningen är inte en effekt av förändringar i regionens eget utbud, utan en slumpvariation med enstaka kostnadskrävande vårdtillfällen. Patienter som fått vård i andra regioner utifrån vårdgarantin är en effekt av färre operationsresurser och vårdplatser vilket leder till långa värdköer. Efterfrågan har ökat då patienter nu är mer benägna att välja en annan region för sin behandling än under pandemin.

I kostnaderna för utomlänsvård ingår kostnad för digitala vårdtjänster som ökat fram till

39

miljoner kronor
är överskottet för
läkemedelsrabatter.

2021 för att sedan minska 2022. Kostnaderna för 2023 är fortfarande lägre än 2021 och uppgår till 10 miljoner kronor.

I kostnader för utomlänsvård ingår även patienttransporter där kostnaderna ökat. Där ingår flygningar ledda av Kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg men även transporter utförda av andra regioner. Kostnaderna för transporter har ökat dels utifrån högre bränslepriser, dels utifrån ökat antal transporter och flygtimmar jämfört med pandemiåren.

Bedömd effekt av lönetillägg i dygnet runt-vård 2023

Beslutet om lönetillägg för personal inom dygnet runt-verksamheter i vården gäller från och med den 1 december 2022. Satsningen innebär en merkostnad utifrån nuvarande bemanning på drygt 100 miljoner kronor för 2023. Merkostnaden förväntades finansieras genom minskade personalkostnader som övertid, inskolningskostnader och sommarersättningar. Även kostnaderna för utomlänsvård förväntades minska och regionintäkterna öka. Allt utifrån att vårdplatser kunde bli fler.

Kostnaderna för utomlänsvård har inte minskat utan i stället ökat med 33 procent vilket motsvarar 89 miljoner kronor. Vårdplatserna har inte blivit fler och en ökad efterfrågan på vård efter pandemin har bidragit till ökade kostnader. Inte heller förväntningarna att lönetillägget skulle finansieras av minskade personalkostnader för övertid, sommarersättningar och inskolningar har infriats.

Verksamheterna anser att lönetillägget är positivt och att det bidragit till bättre arbetsmiljö på vårdavdelningarna trots att antalet vårdplatser under perioden varit reducerade. Satsningen anses skapa förutsättningar för att öppna fler vårdplatser.

Hyrpersonal

Kostnaderna för hyrpersonal är 306 miljoner kronor. Det är 38 miljoner kronor mer än 2022 vilket motsvarar en ökning på 14 procent. Kostnaderna för hyrsköterskor är 68 miljoner kronor

vilket innebär en ökning med 9 miljoner kronor eller 15 procent. Kostnaden för hyrläkare som står för 78 procent av hyrkostnaden har ökat med 29 miljoner kronor till 238 miljoner kronor vilket motsvarar en ökning på 14 procent. Merkostnaden för att ha hyrpersonal istället för egen personal bedöms till 50 procent vilket innebär en merkostnad på 153 miljoner kronor för 2023.

Sveriges kommuner och regioners indikator som mäter kostnad för hyrpersonal i förhållande till kostnad för egen anställd personal ligger för regionen på 4,7 procent för 2023 och ökar över tid. Primärvården ligger på 16,9 procent och sjukhusvården på 2,8 procent. Riktmärket är 2 procent. Primärvården har svårt att bemanna med egen personal, främst när det gäller läkare i inlandet och i Skellefteåområdet.

Ytterligare åtgärder inom hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdsnämnden har i en skrivelse till regionfullmäktige beskrivit att verksamhetens åtgärdsplaner på 274 miljoner kronor inte bedömdes som tillräckliga och beskrev ytterligare åtgärder på både kort och lång sikt. Effekten för helåret är bedömd till 70 miljoner kronor vilket motsvarar en effekt på 26 procent. Problemen med bemanning och vårdplatser har påverkat allt arbete under andra halvåret 2023 vilket lett till några färre men mindre omfattande åtgärder. Förslag på ytterligare åtgärder har inkommit i mindre omfattning.

Kollektivtrafik

Underskottet för kollektivtrafiken är 35 miljoner kronor och beror på en hög kostnadsutveckling för kollektivtrafikbolagen Norrtåg och Länstrafiken under 2023 men framför allt föregående år. Mellan 2021 och 2022 ökade Region Västerbottens kostnader för kollektivtrafik med 26,5 procent och mellan 2022 och 2023 ökade kostnaderna med ytterligare 7,0 procent. Detta är väsentligt högre än vad nämndens budget för kollektivtrafikverksamheten har räknats upp med.

Lönetillägg i dygnet runt-vård.

Inhyrningen av personal ökade med

14%

Produktion

Produktion av hälso- och sjukvård

Den påtagliga svårigheten att bemanna har haft stor påverkan på vårdproduktionen.

Den samlade produktionen av vård inom hälso- och sjukvård har totalt minskat med 4,3 procent jämfört med 2022. I primärvården har produktionen minskat med 12,2 procent och i sjukhusvården med 1,8 procent. Produktionen har mätts i viktade vårdtjänster som är ett sammanvägt mått på produktionen i öppenvård och slutenvård. Vårdkontaktarna viktas utifrån de resurser de beräknas kräva. Ett vårdtillfälle i slutenvård bedöms exempelvis vara mer resurskrävande än ett besök i öppenvården. Det har länge pågått en förskjutning från slutet till öppen vård. Det innebär att produktionen av viktade vårdtjänster sjunker utan att vården vare sig minskar eller blir sämre. Under 2021 och 2022 påverkar vaccinationsbesöken produktionssiffrorna för primärvården. Producerad vård för kvinnor var 9 procent högre än för män, mätt i viktad vårdtjänst 2023.

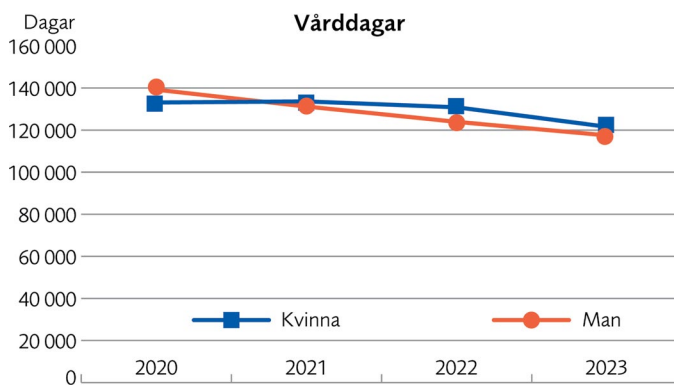
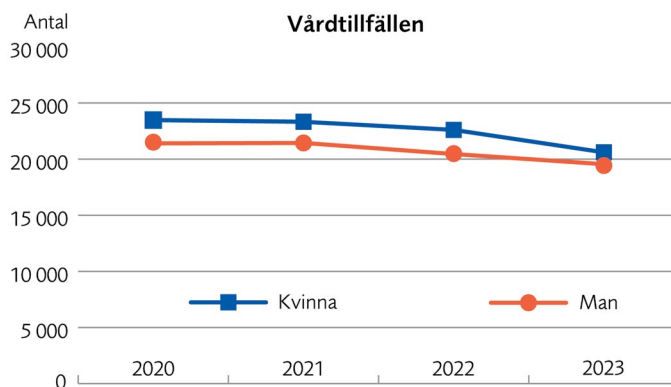
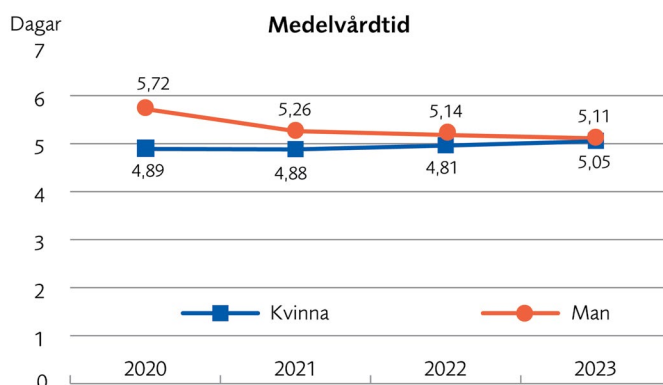
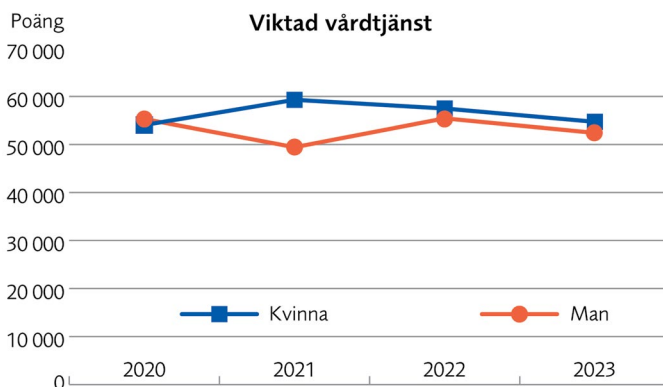
Slutenvård

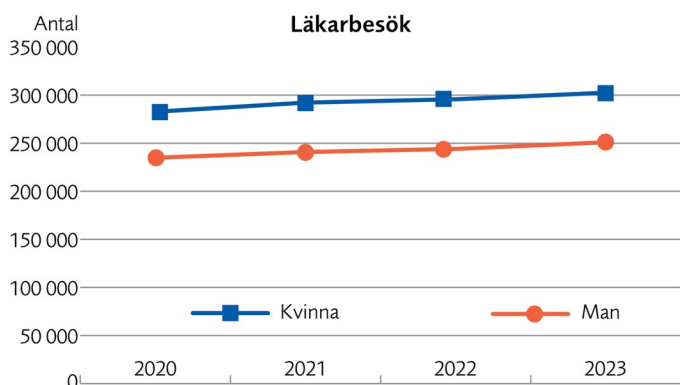
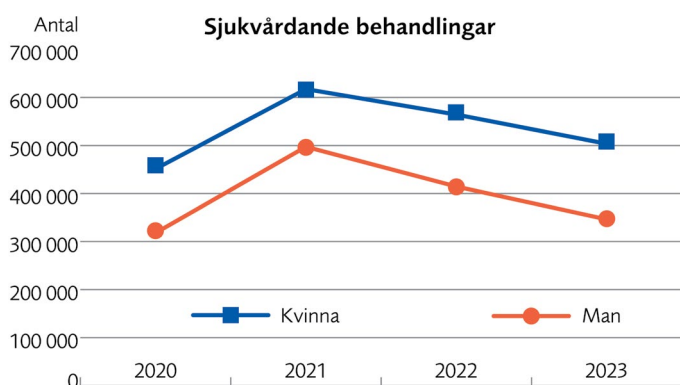
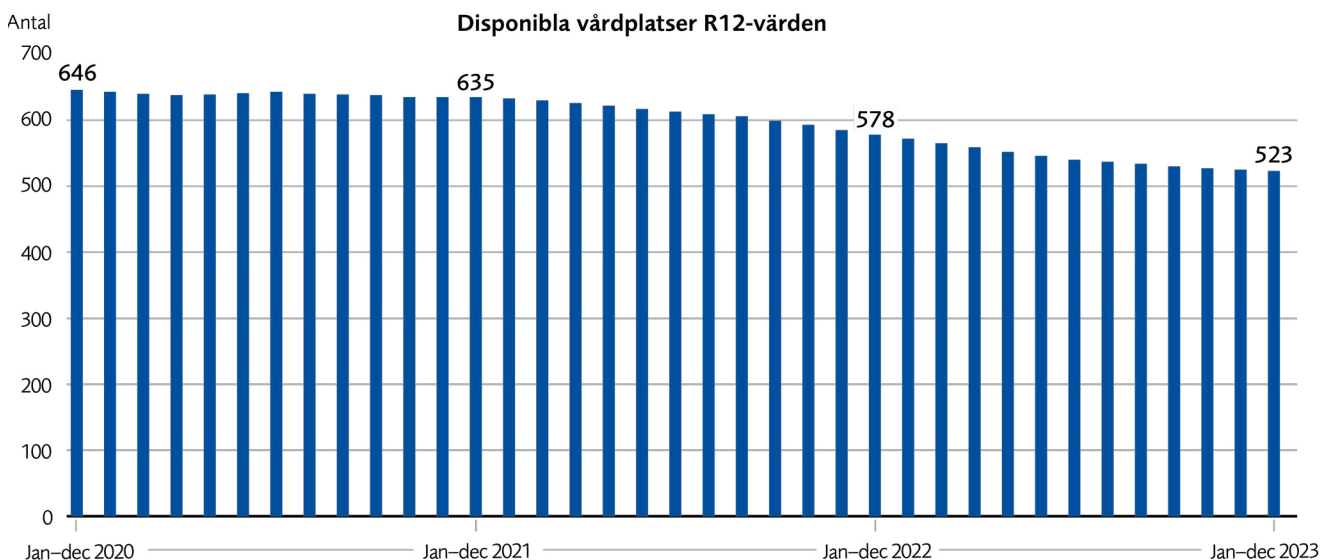
Antalet vårdtillfällen 2023 på länets tre sjukhus och på primärvårdens sjukstugor är 5,9 procent lägre än 2022. Vårddagarna har minskat med 6,1 procent. Medelvårdtiden är 0,4 procent högre än 2022 och ligger ackumulerat på 5,08 dagar. Männens medelvårdtid har minskat och kvinnornas har ökat över tid. Männens medelvårdtid var i snitt 1 procent längre än kvinnornas under 2023.

Beläggningen av sjukhusvårdens vårdplatser är 100,5 procent, vilket är 5,7 procent högre än 2022. I snitt var det alltså patienter inlagda på 100,5 procent av sjukhusvårdens vårdplatser varje dag under 2023. Beläggningen på sjukstugornas vårdplatser ligger på 68,8 procent vilket är 8,8 procent högre än föregående år. Beläggningen mäts exklusive tekniska vårdplatser, exempelvis en plats på intensivvårdsavdelning.

Totalt producerades drygt 239 000 vård dagar vilket motsvarade drygt 43 500 vårdtillfällen. Av slutenvårdens vårdtillfällen producerades 2,4 procent på primärvårdens sjukstugor. Kvinnor konsumerade fler vårdtillfällen än män men vid jämförelse av antalet vård dagar så är skillnaden mindre vilket förklaras av att mäns vårdtillfällen i genomsnitt omfattar fler dagar.

Antalet disponibla vårdplatser minskar över tid och under 2023 hade regionen i snitt 523

vårdplatser tillgängliga vilket är en minskning jämfört med 2022 med 9,6 procent vilket motsvarar 55 vårdplatser. Med disponibel vårdplats avses en vårdplats i sluten vård med fysisk utformning, utrustning och bemanning som säkerställer patientsäkerhet och arbetsmiljö.

Under 2023 debiterades norra sjukvårdsregionen 5 086 vårdtillfällen vilket är en minskning med 3,9 procent jämfört med föregående år. Antalet vårdtillfällen för västerbottningarna har minskat med 7,9 procent. Patienter från norra regionen stod för 12,7 procent av vårdtillfällena på länets sjukhus jämfört med 12,2 procent 2022.

Öppenvård

Totalt producerades 1 404 500 läkarbesök och sjukvårdande behandlingar inom den regiondrivna hälso- och sjukvården under 2023. Det är en minskning med 7,5 procent jämfört med 2022 där antalet läkarbesök har ökat med 2,8 procent och sjukvårdande behandlingar minskat med 13,2 procent. Fler kvinnor än män har besökt en läkare eller en annan vårdgivare under 2023.

Jämför man primärvård och sjukhusvård syns en stor minskning av sjukvårdande behandlingar i primärvården då vaccinationsbesök mot covid-19 minskat med 67 procent. Under 2023 registrerades 65 600 besök som covid-19-vaccination inklusive besök i regionens primärvård. 2022 var den siffran 200 300 besök och 2021 var antalet besök 375 000. Läkarbesök inom primärvården har ökat med 4,1 procent och med 1,9 procent i sjukhusvården jämfört med 2022. Antalet sjukvårdande behandlingar inom sjukhusvården har ökat med 7,5 procent jämfört med 2022.

Vård på distans

Vårdbesök på distans har ökat 2023 med 5,2 procent jämfört med 2022. Det är 9 procent av alla besök vilket motsvarar drygt 126 800 besök. Om man räknar bort vaccinationsbesöken så genomförs 9,1 procent av alla besök på distans i regionens egna verksamheter. Av distansbesöken var 73 procent telefonbesök och 23 procent digitala vårdmöten, det vill säga videobesök som sker via app. Övriga besök på distans är telemedicinbesök och internetbesök som utgör knappt 5 procent. Fördelningen mellan de olika typerna av distansbesök ligger på samma nivå som 2022. Det är fler kvinnor än män som besöker vården på distans och skillnaden mellan könen har ökat över tid.

Medicinsk service

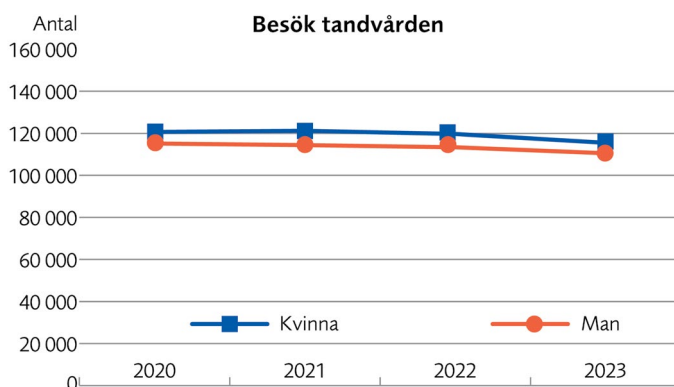
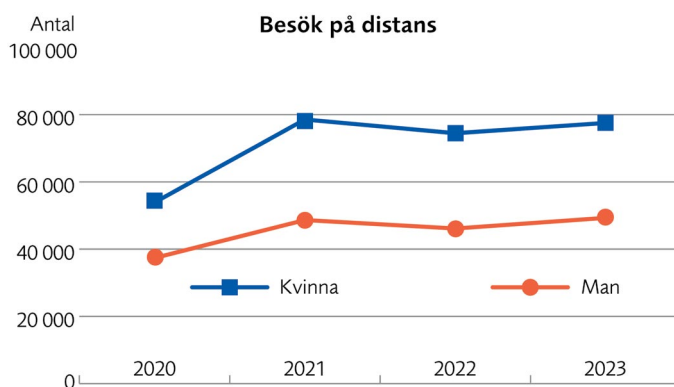
Medicinsk service redovisar en produktionsminskning på 0,4 procent där bild och funktionsmedicin har en ökning med 4,4 procent och laboratoriemedicin har en minskning med 4,2 procent jämfört med 2022.

Tandvård

Tandvården producerade 226 000 besök 2023 vilket är en minskning med 6,2 procent jämfört med 2022. Jämfört med 2019 har antalet besök minskat med 20,4 procent vilket motsvarar drygt 56 000 besök. Kvinnor besöker den regiondrivna tandvården i högre utsträckning än män.

Produktion av privata vårdgivare med offentlig finansiering

Den vård som bedrivs av privata vårdgivare med offentlig finansiering minskade med 1,6 procent jämfört med 2022. Antalet besök som producerats av de privata vårdgivarna i Hälsovalet minskade med 1,2 procent. Minskningen finns både för läkarbesök och sjukvårdande behandling.

Besöken till psykioterapeuter ökade och är åter på samma nivå som tidigare år. Totalt producerades cirka 207 700 besök av de privata vårdgivarna på uppdrag av Region Västerbotten 2023.

Privata vårdgivare med offentlig finansiering					
Privata i Hälsoval	2019	2020	2021	2022	2023
Läkarbesök	56 739	50 248	51 155	53 165	51 752
Sjukvårdande behandlingar	100 569	81 314	119 725	101 026	100 585
Summa externa i Hälsoval	157 308	131 562	170 880	154 191	152 337
Privata utanför Hälsoval					
Taxeläkare	9 809	8 625	9 057	8 231	7 536
Taxesjukgymnaster	60 506	51 996	49 554	47 915	45 550
Psykioterapeuter med avtal	1 775	1 858	2 047	702	2 322
Summa privata utanför Hälsoval	72 090	62 479	60 658	56 848	55 408
Summa privata vårdgivare	229 398	194 041	231 538	211 039	207 745

Investeringsredovisning

FOTO: KLAS SJÖBERG

Region Västerbottens investeringar i byggnader, mark, övriga materiella och immateriella investeringar finns i beslutad investeringsplan och -budget för 2023. Redovisat utfall var 938 miljoner kronor som medför en negativ budgetavvikelse med 14 miljoner kronor.

Investeringar inom fastighet

Årets investeringar var 597 miljoner kronor, vilket är en ökning jämfört med föregående år då de var 487 miljoner kronor. Jämfört med budgeten på 677 miljoner kronor ger det en positiv avvikelse på 80 miljoner kronor. Att allt inte genomförts förklaras med att flera större byggprojekt fördröjts och inte kommit i planerad produktion.

På Norrlands universitetssjukhus har flera byggprojekt startat och andra håller på att färdigställas. Nya psykiatribyggnaden är i ett slutskede med den sista dokumentationen. Förlossningens lokaler färdigställdes under året och resterande våningsrenoveringar i byggnaderna 10, 4 och 2 går enligt plan. Ett nytt laboratoriehushus på norra delen av sjukhuset planeras tillsammans med strateger, verksamheter och universitetet.

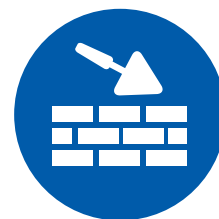
På Skellefteå lasarett färdigställs lokalerna för Centrum för obstetrik och gynekologi i byggnad 104 och 106. Ombyggnationer av tak med solceller i byggnad 105 och 106 pågår. Vårdbyggnaden Skellefteå etapp 0 pågår och förstudien är färdig. Nästa steg är att ta fram ett program för att besluta vad de nya fastigheterna ska innehålla. Detta arbete pågår tillsammans med samverkansentreprenör. Det planeras för att säkra behov och flöden på sjukhusområdet.

På Lycksele lasarett är byggnad 120, även kallad Länken, inflyttad och klar. Där har röntgen och laboriemedicin fått nya lokaler. Ombyggnationer för uppvakningsavdelning genomförs i byggnad 101 och projektet i byggnad 104 med byte av tak och ventilation pågår.

Renoveringen av Vindelns folkhögskola fortsätter och där har kök och energiåtgärder påbörjats. Anpassningar och reinvesteringar har pågått för bland annat Åsele sjukstuga och hälsocentralerna i Hörnefors och Vindeln.

Ej påbörjade projekt

I förhållande till den beslutade investeringsplanen för 2023 redovisas ett överskott på 76 miljoner kronor för planerade men inte påbörjade projekt. Avvikelsen förklaras främst av projekt på Norrlands universitetssjukhus samt Skellefteå lasarett. Tidsförskjutningarna har uppstått av brist på interna resurser inom fastighet, upphandling och sjukvård.

Ej påbörjade projekt (tkr)	Plan 2023	Utfall 2023	Avvikelse 2023
Ej påbörjade projekt	75 735	0	75 735

Färdiga projekt

Under året har projekt för cirka 40 miljoner kronor av årets totala investeringsutgifter färdigställt. Ackumulerat utfall för dessa projekt är 1,6 miljarder kronor. Under 2023 har byggnad 28 för samlad psykiatrisk vård vid Norrlands universitetssjukhus blivit färdigt och har en positiv avvikelse mot budget. Mindre åtgärder som dokumentation och markåtgärder kvarstår och projektet avsluts under 2024. Den största budgetavvikelsen har byggnad 29, med närmare 50 miljoner kronor. Avvikelsen har rapporterats föregående år, men ytterligare förseningar har lett till att uppföljning och kontroll av energisystem gjordes våren 2023. Det innebär att regionen kontrollerar att energisystem som till exempel

ventilation och värme följer de krav som regionen har satt vid beställning av byggnaden och dess komponenter.

Pågående projekt

Det projekt som har den största avvikelsen mot årets budget är våningsrenoveringarna i byggnad 4 och 10 på Norrlands universitetssjukhus. När investeringsbudgeten togs fram pågick projektering och tidplanen var osäker. Rivning har genomförts under 2023 och nu pågår byggande. Nya reservkraftanläggningen i Skellefteå har en negativ avvikelse mot årsbudget på minus 22 miljoner kronor vilket förklaras av den totala prognosökningen.

Investeringsredovisning byggnader (tkr)	Utgifter sedan projektens start			Varav årets investeringar		
	Färdigställda projekt	Beslutad budget	Ackumulerat utfall	Avvikelse	Plan	Utfall
Externa	2 500	2 570	-70	1 800	2 570	-770
Vindelns hälsocentral	2 500	2 570	-70	1 800	2 570	-770
Lycksele lasarett	14 200	13 504	696	0	80	-80
Byggnad 109	14 200	13 504	696	0	80	-80
Länet	14 300	17 017	-2 717	1 700	3 415	-1 715
Lönsam energieffektiv investering i fastigheter 2022	10 000	6 651	3 349	0	598	-598
Utrustningsinvesteringar för bland annat medicinsk teknik och laboratoriemedicin	4 300	10 366	-6 066	1 700	2 817	-1 117
Norrlands universitetssjukhus	1 506 360	1 539 288	-32 928	4 000	33 833	-29 833
Byggnad 29	409 360	459 350	-49 990	0	155	-155
Byggnad 28	1 061 400	1 039 808	21 592	4 000	29 092	-25 092
Byggnad 1D	1 150	835	315		13	-13
Byggnad 19 flexibla arbetsplatser	1 400	1 548	-148		203	-203
Byggnad 1A	2 000	3 387	-1 387		2 353	-2 353
Regionens hus flexibla arbetsplatser	2 250	2 776	-526		2 776	-2 776
Byggnad 7	1 200	1 354	-154		1 354	-1 354
Byggnad 3A	24 500	27 210	-2 710		-2 115	2 115
Byggnad 6 laboratoriehus M, lokalanpassning av patologi-laboratorium	3 100	3 019	81	0	1	-1
Skellefteå lasarett	2 500	3 750	-1 250	0	38	-38
- varav byggnad 104	2 500	3 750	-1 250	0	38	-38
Summa färdigställda projekt	1 539 860	1 576 128	-36 268	7 500	39 937	-32 437

Investeringsredovisning byggnader (tkr)	Utgifter sedan projektens start			Varav årets investeringar		
	Pågående projekt	Beslutad budget	Prognos utfall	Avvikelse	Plan	Utfall
Externa	22 550	20 390	2 160	30 800	16 128	14 672
Reinvesteringar i Vindelns folkhögskola och Hörnefors hälsocentral	22 550	20 390	2 160	30 800	16 128	14 672
Lycksele lasarett och södra Lappland	283 000	280 615	2 385	74 409	78 146	-3 737
Övriga reinvesteringar, tak, ventilation och tekniska försörjningssystem	37 150	33 503	3 647	22 848	9 959	12 889
Byggnad 105, 106 och 102	20 400	20 396	4	2 400	81	2 319
Övriga mindre verksamhetsanpassningar	21 950	23 994	-2 044	15 400	14 887	513
Byggnad 120	169 000	169 000	0	32 306	49 326	-17 020
Byggnad 101	27 500	27 517	-17	1 455	3 319	-1 864
Övriga säkerhetsrelaterade investeringar	7 000	6 204	796	0	574	-574
Länet	82 800	92 243	-9 443	67 250	85 086	-17 836
Mindre byggprojekt	50 000	58 528	-8 528	50 000	58 528	-8 528
Energieffektivisering och avfallshantering	15 450	12 618	2 832	8 600	10 478	-1 878
Övriga mindre säkerhetsrelaterade investeringar	1 050	700	350	350	282	68
Utrustningsinvesteringar inom medicinsk teknik och laboratoriemedicin	16 300	20 398	-4 098	8 300	15 799	-7 499
Norrlands universitetssjukhus	646 735	619 041	27 694	250 863	175 000	75 863
Mindre reinvesteringar i bland annat hissar och teknikutrymmen	56 900	53 885	3 015	50 500	27 052	23 448
Övriga strategiska åtgärder, bland annat cykelgarage och verksamhetsanpassningar	43 650	37 939	5 711	30 312	16 544	13 768
Byggnad 5A, Kliniskt forskningscentrum och Kliniskt träningscentrum	73 000	54 176	18 824	0	5 824	-5 824
Byggnad 4 och 10	317 675	318 211	-536	139 991	105 590	34 400
Nytt laboratoriehus	20 000	20 006	-6	2 500	1 752	748
Mindre säkerhetsrelaterade åtgärder i bland annat serverhall och elförsörjning	53 370	48 914	4 456	27 560	16 345	11 215
Reservkraft, reservvärmearläggning och fjärrvärmecentral	82 140	85 910	-3 770	0	1 893	-1 893
Skellefteå lasarett	423 900	442 789	-18 889	170 503	202 733	-32 230
Mindre reinvesteringar	6 700	6 728	-28	2 800	443	2 357
Byggnad 105 och 106, yttertak	84 100	85 971	-1 871	27 600	19 058	8 542
Mindre strategiska investeringar	30 000	33 463	-3 463	11 100	19 451	-8 351
Ny vårdbyggnad, förberedande åtgärder	76 800	78 409	-1 609	26 400	18 852	7 548
Byggnad 120, medicinmottagning	23 500	23 222	278	8 225	16 419	-8 194
Byggnad 119, Kliniskt träningscentrum	27 100	26 800	300	12 950	24 747	-11 797
Byggnad 106, 104 och BB samt gynekologisk avdelning	51 500	45 671	5 829	32 438	43 704	-11 266
Övriga säkerhetsrelaterade åtgärder inom elförsörjning, gas, ventilation och skyfallsskydd	36 100	36 713	-613	18 990	7 715	11 275
Byggnad 135, ny reservkraftsanläggning	88 100	105 812	-17 712	30 000	52 344	-22 344
Summa pågående projekt	1 458 985	1 455 078	3 907	593 825	557 093	36 731

Övriga materiella och immateriella investeringar

Årets övriga materiella och immateriella investeringar var 340 miljoner kronor. Budget för året uppgick till 247 miljoner kronor, vilket innebär en negativ avvikelse på 93 miljoner kronor.

Region Västerbotten har under året investerat i 167 separata ärenden i medicinteknisk utrustning fördelat på 33 olika enheter i länet. Investeringarna har främst bestått av ersättningar, men även en del ny teknik eller expansioner för utökad kapacitet har genomförts. De största projekten under 2023 är ny PET-CT för bild- och funktionsmedicin samt en operationsrobot för Kirurgcentrums verksamhet. Investeringar i medicinteknisk utrustning har ett underskott mot budget på 62 miljoner kronor. Förklaringen är främst förskjutningar i tid där både tidigare års beviljade investeringar och i något fall även investeringar för kommande år föll ut under 2023. Osäkra handläggnings- och leveranstider innebär att utfallet kan variera från år till år. Föregående år var avvikelsen positiv med 34 miljoner kronor. Under 2023 uppgick även andelen bidragsfinansierade investeringar till 28 miljoner kronor vilket är mer än dubbelt så mycket som ett normalår. Dessa investeringar är i många fall

inte kända när investeringsplanen beslutas och innebär även de en osäkerhet i planeringen.

Under 2023 har större reinvesteringar i regionens it-infrastruktur gjorts med fokus på säkerhet och robusthet vilka uppgår till 61 miljoner kronor. Vidare har projektet med att införa ett nytt vårdssystem fortsatt under året. Budget för året uppgick till 46 miljoner kronor vilket innebär en negativ avvikelse på 15 miljoner kronor. Avvikelsena förklaras till viss del med en tidsförskjutning mellan år, men främst på omvärlds- och verksamhetsförändringar, ökade volymer inom vårdverksamheten och krav på virtualiseringsmiljö för nytt vårdssystem.

Övrig utrustning och investeringar i konst inom fastighet visar en negativ avvikelse på 14 miljoner kronor, vilket i huvudsak beror på tidsförskjutningar. Till exempel blev den konstnärliga utsmyckningen för byggnad 28, till ett värde av 6 miljoner kronor, försenad till 2023. Utöver detta har ett antal akuta anskaffningar gjorts som vid planeringen inte varit kända.

Ny operationsrobot till Kirurgcentrum.

Investeringar utrustning och immateriellt (tkr)	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse 2023
Investeringsområde medicinsk teknik	231 718	169 996	-61 722
Röntgenangiografisystem, stationärt digitalt	12 317		-12 317
Röntgenangiografisystem	10 582		-10 582
MR-system, helkropp, supraledande magnet	238	238	0
PET-CT-system	21 455	22 000	545
MR-system, helkropp i Lycksele	10 116	11 500	1 384
NGS-sekvenseringsinstrument	11 636	13 300	1 664
MR 1.5 T Skellefteå	10 330	11 000	670
Operationsrobot	17 679	19 000	1 321
Övriga mindre investeringar i medicinteknisk utrustning	137 365	92 958	-44 407
Investeringsområde it	60 866	46 000	-14 866
Reinvesteringar i nät- och it-säkerhet	15 150	18 000	2 850
Reinvesteringar i server och lagring	16 116	5 000	-11 116
Övriga reinvesteringar i bland annat videokonferensutrustning	8 400	7 000	-1 400
Strategiska investeringar	21 200	16 000	-5 200
Investeringsområde hjälpmedel	32 243	29 000	-3 243
Övrig utrustning, konst och fastighetsprojekt	14 971	1 141	-13 830
Regional utveckling	893	1 000	107
Totalsumma	340 691	247 137	-93 554

Revisionsberättelse

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som styrelser och nämnder bedrivit under 2023. Revisorer och lekmannarevisorer har granskat regionens kommunala bolag, stiftelser, kommunalförbund och föreningar.

Styrelser och nämnder ansvarar för att verksamheter bedrivs i enlighet med mål, beslut, riktlinjer, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheterna. De ansvarar för att det finns en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll. Styrelser och nämnder ansvarar också för att det finns en tillräcklig återrapportering till fullmäktige. Revisorerna har till uppgift att granska verksamhet, kontroll och räkenskaper och pröva om verksamheten bedrivits enligt de uppdrag, mål, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Vi har genomfört granskningen i enlighet med kommunallagen, fullmäktiges revisionsreglemente och god revisionssed. Granskningen är genomförd med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning i ansvarsfrågan. Underliggande revisionsrapporter finns på regionvasterbotten.se.

Sammanfattande iakttagelser

Region Västerbotten har, på liknande sätt som övriga regioner, blivit kraftigt påverkade av hög inflation och ökade kostnader. 2023 hade regionen ett underskott på -668 miljoner kronor. På grund av kraftigt ökade pensionskostnader åberopade fullmäktige synnerliga skäl för att budgetera ett underskott med -324 miljoner kronor. I förhållande till budget var underskottet -344 miljoner kronor. Balanskravsresultatet, där resultatet justerats enligt särskilda regler i kommunallagen, var negativt med ett underskott på -753 miljoner kronor. Regionens soliditet inklusive totala pensionsåtagandet var -13 procent. På samma sätt som andra regioner påverkades Region Västerbotten också negativt av problem med personalförsörjningen. I många regioner har vården varit hårt pressad och tillgängligheten till vård låg.

Vi är medvetna om att situationen med kraftigt ökade kostnader och problem med personalförsörjning och tillgänglighet inte är unik. Vi är dock kritiska till att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att möta de utmaningar som vården och övriga verksamheter ställts inför. På liknande sätt som tidigare år har vi identifierat allvarliga brister i regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens styrning. En tillbaka-

blick på granskningar visar att vi i över 10 år framfört kritik mot allvarliga brister i strukturerna för styrningen i regionen. Situationen har dock inte blivit bättre. Bristerna i styrningen och kontrollen tycks i stället öka.

Inte heller för 2023 har regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden en tillräcklig kontroll över sina verksamheter. Bristerna har vuxit och blivit av sådan omfattning att de riskerar att underminera förutsättningarna för den demokratiska styrningen. Bristerna är också av sådan omfattning att de kan komma att påverka regionens framtida möjligheter att bedriva en tillräckligt god vård.

Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden behöver ta större ansvar. Det är oroande att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte haft tillräcklig förmåga att ta tag i problemen. Det är angeläget att styrelsen och nämnden agerar och vidtar åtgärder för att få bättre kontroll över utvecklingen. I avsnitten nedan lämnar vi våra bedömningar för regionstyrelsen, övriga nämnder och för fullmäktiges beredningar.

Regionstyrelsen

På grund av kraftigt ökade pensionskostnader föreslog regionstyrelsen att fullmäktige för 2023 skulle åberopa synnerliga skäl för att budgetera ett underskott med -324 miljoner kronor. Även för 2024 föreslog styrelsen att fullmäktige skulle hänvisa till synnerliga skäl för att besluta om en budget med ett underskott på -437 miljoner kronor. Vi är tveksamma till om kraven på synnerliga skäl var uppfyllda eftersom regionen hade en negativ soliditet.

Stort underskott

Enligt reglerna i kommunallagen ska regionen återställa det negativa balanskravsresultatet på -753 miljoner kronor på tre år. Regionstyrelsen har dock föreslagit att fullmäktige ska åberopa synnerliga skäl för att inte återställa den del av det negativa balanskravsresultatet som kan kopplas till ökade kostnader för pensionerna på grund av inflationen. Enligt styrelsens beräkning medförde den höga inflationen att kostnaderna för pensionerna ökade med 514 miljoner kronor 2023. Den resterande delen på 239 miljoner kronor av balanskravsresultatet planerar styrelsen att återställa på tre år. Styrelsen bedömer att det skulle vara för utmanande att återställa hela det negativa balanskravsresultatet. Styrelsen anser att stora tillfälliga neddragningar på verksamheterna skulle få

stora negativa konsekvenser och att strategin i stället är att arbeta långsiktigt för att nå god ekonomisk hushållning.

Vi har förståelse för att ett stort underskott kan vara svårt att återställa på tre år. Det är dock inte förenligt med god ekonomisk hushållning att säga att regionen inte kan återställa underskottet och där efter inte agera. Även för att återställa underskottet på längre sikt kommer det att behövas konkreta åtgärder som ger faktiska effekter. Om styrelsen och nämnden inte agerar finns det risk att regionen hamnar i en ond spiral med stora underskott som inte går att återställa. Regionstyrelsen måste enligt kommunallagen återkomma till fullmäktige med en plan för hur underskottet ska återställas. Vi kommer noga att följa styrelsens arbete med den planen och det långsiktiga arbetet med att uppnå god ekonomisk hushållning.

Brister i styrningen och kontrollen

En tillbakablick på granskningar de senaste 10 åren visar att styrelsen har haft svårt att styra och kontrollera de områden som styrelsen har ansvar för. Otydliga ansvarsförhållanden, avsaknad av strukturer och bristande tjänstepersonsstöd har bidragit till dessa svårigheter. Det är oroande att regionstyrelsen inte har haft förmåga att åtgärda de brister vi påtalat. Nedan är exempel på granskningar 2023 som identifierar brister i styrelsens styrning och kontroll över verksamheterna:

- Regionstyrelsen har brustit i sitt uppdrag att leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. De budgetar som regionstyrelsen föreslagit har i huvudsak byggts på indexuppräknings av tidigare års budgetar. I budgetarbetet saknas processer och system för att ta reda på verksamheternas behov. För att kunna prioritera behövs det dialoger med verksamheterna om vad som är möjligt att genomföra. Granskningen visar också att arbetet med fullmäktiges uppdrag om att minska på administrationen var toppstyrt från regionstyrelsens förvaltning. I beredningen saknades underifrånperspektiv från verksamheterna om vilka åtgärder som var möjliga att genomföra (Nr 17/2023).
- Regionstyrelsen har inte haft tillräcklig kontroll över arbetet med att införa det nya vårdinformationssystemet Cosmic. Styrelsens kontroll över kostnaderna har varit för avgränsad och styrelsen har inte haft tillräcklig kontroll över regionernas samarbete i Sussa. Sussa är ett sorts samverkansorgan som regleras med hjälp av en överenskommelse på tjänstepersonsnivå. Samarbetet är inte tillräckligt formaliserat i form av exempelvis en gemensam nämnd, kommunalförbund eller kommunalt bolag. Det är svårt att få insyn i arbetet med Cosmic och det är en orädd i regionens diarieföring. Det finns också stora risker i själva införandet av Cosmic. Leverantören har haft stora svårigheter att leverera och regionerna har avtalat bort viktiga funktioner. Det är osäkert om Cosmic kommer att möta verksamheternas behov av ett väl fungerande vårdinformationssystem (Nr 16/2023).
- Regionstyrelsen hade inte tillräcklig kontroll över uppdraget från fullmäktige att införa en styrd inköpsprocess med ett standardsortiment. I beredningen av uppdraget undersökte styrelsen inte om det fanns förutsättningar att genomföra uppdraget. Granskningen visar att upphandlingsenheten hade svårt att genomföra uppdraget. I många år har upphandlingsenheten haft svårt att möta verksamheternas behov av upphandlingsstöd (Nr 11/2023).
- Regionstyrelsen hade inte tillräcklig kontroll över arbetet med att införa en ny styrmodell i regionen. Arbetet var toppstyrt av regiondirektören och det saknades en analys av vilka problem som behövde lösas i styrningen. Under 2023 körde arbetet med modellen fast (Nr 4/2023).
- Regionstyrelsen hade inte tillräcklig kontroll över att fakturor betalades i tid. En analys visar att 7,5 procent av fakturorna inte betalades i tid och att regionen betalade miljontals kronor i dröjsmålsräntor och inkassoavgifter. Av granskningen framgår att problem med för sent betalade fakturor pågått i flera år och varit väl känt bland verksamheterna men att styrelsen och andra berörda nämnder inte hade agerat. En del av problemet var att fakturorna hanterades i olika system och att det saknades en helhetsbild över fakturaflödet i regionen (Nr 12/2023).
- Stickprov på basenheter i styrelsens förvaltning visade att ett flertal fakturor saknade information som krävdes enligt avtal och lagstiftning. Det försvårade kontrollerna av fakturorna. Ett stort antal av fakturorna var komplicerade och hade höga belopp. Trots detta saknade basenheterna lokala rutiner för hur fakturorna skulle kontrolleras. Regionstyrelsen säkerställde heller inte att det genomfördes centrala kontroller i förvaltningen (Nr 1/2023).
- Regionstyrelsen har inte säkerställt att HR i styrelsens förvaltning kontrollerar och korrekt registrerar lönetillägg. En granskning visar att över 30 procent av lönetilläggen saknar komplett dokumentation (Nr 18/2023).
- En förstudie visar att det saknas politisk styrning och kontroll inom området för välfärdsbrottslighet. Detta, i kombination med andra brister i regionens system för styrning och kontroll, medför stor risk att regionen är dåligt rustad för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrottslighet.

- Revisorerna planerar att inleda granskningar under 2024 (Nr 14/2023).
- Grundläggande granskning visar på svårigheter för regionstyrelsen att leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter. För det egna ansvarsområdet som nämnd vidtog styrelsen åtgärder för att bromsa kostnadsutvecklingen. Det är dock oklart i vilken grad åtgärderna gav ekonomiska effekter. Styrelsen behövde stärka sitt arbete med målstyrningen och arbetet med internkontrollplanen. Positivt var att styrelsen i hög grad hade beslutat om styrande dokument (Gr 8/2023).

Vi har därutöver konstaterat misstänkta oegentligheter i regionstyrelsens kapitalförvaltning. De misstänkta oegentligheterna är polisanmälda. Vi följer polisutredningen. Vi har tidigare år varnat styrelsen för att inte ta för stora risker i kapitalförvaltningen. Enligt kommunallagen ska kommuner och regioner förvalta sina medel på ett sådant sätt att betryggande säkerhet kan tillgodoses. Under 2024 planerar vi att genomföra en fördjupad granskning av styrelsens kontroll över kapitalförvaltningen.

Vi har även noterat att bristande kontroll bidragit till misstag i regionens deklaration till Skatteverket och att regionen förelagts att betala 23 miljoner kronor i skattetillägg. I 2024 års granskning kommer vi att följa hur regionstyrelsen agerat för att åtgärda denna brist i kontrollen.

Vår slutats efter 2023 års granskning är att regionstyrelsens förvaltning fått allt svårare att leverera det stöd och den service som förvaltningen har i uppdrag att ge politiken och övriga förvaltningar. Det finns också otydligheter i ansvarsfördelning mellan regionstyrelsen och övriga nämnder och mellan styrelsens och nämndernas förvaltningar som bidrar till svårigheter i styrningen i regionen. Inom flera områden saknas strukturer för att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll.

Regionstyrelsens förvaltning hade ett underskott på -14 miljoner kronor. Mot bakgrund av att en huvuddel av styrelsens förvaltning ändå upprätthöll en fungerande verksamhet anser vi att regionstyrelsen i huvudsak genomförde verksamheten på ett ändamålsenligt sätt.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Stort underskott

Hälso- och sjukvårdsnämndens verksamheter var hårt pressade under 2023. Problem med personalförsörjningen bidrog till svårigheter att klara vårduppdraget. Tillgängligheten till sjukvården och tandvården var låg i förhållande till andra regioner. Nämnden hade även ett stort underskott. 2023 uppgick underskottet till -973 miljoner kronor, vilket motsvarade -17 procent av budgeten. Endast 9 procent

av nämndens basenheter klarade av att hålla sina budgetar. Aldrig tidigare har hälso- och sjukvårdsnämnden haft ett så stort underskott.

Brister i styrningen och kontrollen

Trots svaga resultat och stora svårigheter för verksamheterna att klara sina uppdrag var nämnden passiv. En granskning av protokoll visar att nämnden inte vidtog tillräckliga åtgärder. Nedan finns exempel på granskningar som identifierar brister i nämndens styrning och kontroll över verksamheterna:

- Hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställde inte en tillräcklig kontroll över ekonomin. Nämnden var allt för passiv. De åtgärder nämnden vidtog var inte tillräckliga. Nämnden hade även svag kontroll över de åtgärder som vidtogs bland verksamheterna. Åtgärderna hade låg effekt (Nr 17/2023).
- Granskning av regionvården visar att hälso- och sjukvårdsnämnden var för passiv i sin styrning och uppföljning av regionvården på Norrlands universitetssjukhus. Av granskningen framgår att universitetssjukhuset hade svårt att klara sitt uppdrag (Nr 7/2023).
- Hälso- och sjukvårdsnämnden står till stor del utanför den samverkansstruktur som finns för att styra universitetssjukvården. Hälso- och sjukvårdsnämnden var passiv och hade inte vidtagit åtgärder för att säkerställa att forskning, utbildning och utveckling blev tillräckligt prioriterad (Nr 5/2023).
- Positivt är att det finns strukturer för samarbete mellan regionen och Skellefteå kommun om patienter som skrivs ut från sjukhuset. Det har dock under en längre tid funnits utmaningar som samverkansstrukturen har haft svårt att lösa. Sommaren 2023 försämrades lägesbilden på sjukhuset i Skellefteå snabbt med allt fler utskrivningsklara patienter. De lokala åtgärder som vidtogs var inte tillräckliga för att långsiktigt lösa situationen. En granskning visar att nämnden var passiv. Nämnden tog inga beslut och utifrån nämndens protokoll är det svårt att utläsa omden höll sig informerad. Nämnden behöver bli mer aktiv i sin styrning (Nr 13/2023).
- Hälso- och sjukvårdsnämnden hade inte haft tillräcklig kontroll över arbetet med att införa produktions- och kapacitetsstyrning (PKS) i vården. Arbetet med att införa PKS hade pågått sedan 2016 men användes 2023 ännu inte i den dagliga planeringen av vården (Nr 8/2023).
- Det finns stora risker i arbetet med att införa Cosmic. Införandet har vid flera tillfällen skjutits upp och leverantören har stora problem att leverera till regionen. Ambitionen i regionen är nu att det nya vårdinformationssystemet ska införas i oktober 2024 men det är ytterst osäkert om den

tidplanen håller. Det är också osäkert om Cosmic kommer att möta verksamheternas behov av ett effektivt och väl fungerande vårdinformationssystem. Granskningen visar att hälso- och sjukvårdsnämnden inte har haft tillräcklig kontroll över kostnader och risker för nämndens verksamheter om det blir ytterligare förseningar. Av granskningen framgår att avsteg har behövt göras i förhållande till de ursprungliga planerna för Cosmic (Nr 16/2023).

- Hälso- och sjukvårdsnämnden hade inte tillräcklig kontroll över att fakturor betalades i tid. Av granskningen framgår att problem med för sent betalade fakturor pågått i flera år och varit väl känt bland verksamheterna men varken hälso- och sjukvårdsnämnden eller regionstyrelsen har agerat. En del av problemet var att fakturorna hanterades i olika system och att det saknades en helhetsbild över fakturaflödet i regionen (Nr 12/2023).
- Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte säkerställt att nämndens verksamheter får tillräckligt stöd från regionstyrelsens upphandlingsenhet. Långa väntetider för upphandlingar och svag avtalsförvaltning medför negativa konsekvenser för nämndens verksamheter (Nr 11/2023).
- Granskningar av Barn- och ungdomscentrum och Kirurgcentrum visar på brister i följsamheten till regler inom det administrativa området. Bland annat var behörigheter i personal- och journalsystem inte avslutade för personer som slutat arbeta på basenheterna (Nr 3 2023 och Nr 9/2023).
- I hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning fanns det stora brister i kontrollerna av bisysslor som nämnden inte hade uppmärksammat (Nr 6/2023).
- Hälso- och sjukvårdsnämnden har inte säkerställt tillräcklig kontroll över lönetillägg. En granskning visar att det saknas komplett dokumentation för över 30 procent av lönetilläggen (Nr 18/2023).
- Det saknas politisk styrning och kontroll inom området för välfärdsbrottslighet. Detta, i kombination med andra brister i regionens system för styrning och kontroll, medför stor risk att regionen är dåligt rustad för att förebygga, upptäcka och utreda välfärdsbrottslighet. Revisorerna planerar att inleda granskningar under 2024 (Nr 14/2023).
- Grundläggande granskning visar att nämnden inte hade tillräcklig styrning och kontroll. Trots svaga resultat var nämnden passiv. Nämnden behöver också utveckla arbetet med målstyrningen och arbetet med internkontrollplanen. Positivt var att nämnden i hög grad hade beslutat om grundläggande styrdokument (Gr 7/2023).

En tillbakablick på granskningar de senaste 10 åren visar att nämnden under en lång tid har haft svårt att styra och kontrollera de områden som nämnden har

ansvar för. Granskningar visar att otydliga ansvarsförhållanden i förhållande till regionstyrelsen och regionstyrelsens förvaltning har bidragit till svårigheterna. Även avsaknad av strukturer inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen och otillräckligt tjänstepersonsstöd har medfört att nämnden blivit passiv och inte tagit sitt ansvar. I flera år har vi framfört till nämnden att den behöver bli mer aktiv i sin styrning. Det är oroande att nämnden inte haft förmåga att åtgärda bristerna. Nämnden behöver säkerställa att:

- Det utvecklas fungerande strukturer för styrningen i nämndens förvaltning.
- Nämnden verksamheter får tillräckligt stöd från regionstyrelsens förvaltning.

Det är inte hållbart att nämnden gör stora underskott och att delar av verksamheterna har svårt att klara sina uppdrag. När nämnden nås av information om underskott eller att verksamheter inte klarar av sina uppdrag måste nämnden agera och vidta åtgärder. På sikt riskerar nämndens passivitet att äventyra regionens framtida möjligheter att bedriva en tillräckligt god vård.

Mot bakgrund av att en huvuddel av nämndens verksamheter under 2023 ändå upprätthöll en fungerande sjukvård och tandvård anser vi att nämnden i huvudsak genomförde verksamheten på ett ändamålsenligt sätt.

Regionala utvecklingsnämnden

Vi bedömer att regionala utvecklingsnämnden i allt väsentligt genomförde verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Nämnden hade dock ett underskott med -28 miljoner kronor. Detta motsvarade -6,8 procent av budget. Underskottet förklaras främst av underskott för kollektivtrafiken.

Den grundläggande granskningen för 2023 visar att nämnden i huvudsak hade en tillräcklig styrning och kontroll. Nämndens styrning med hjälp av mål behöver dock utvecklas. Även arbetet med internkontrollplanen behövde nämnden utveckla. Positivt var att nämnden hade påbörjat ett arbete med att utveckla ägarstyrningen av kommunala bolag.

Folkhögskolestyrelsen

Folkhögskolestyrelsen hade ett överskott med 0,3 miljoner kronor. Folkhögskolestyrelsen hade i huvudsak en tillräcklig styrning och kontroll. Styrelsen kan dock utveckla sin målstyrning. Vi bedömer att folkhögskolestyrelsen i allt väsentligt genomförde verksamheten på ett ändamålsenligt sätt.

Patientnämnden

Patientnämnden hade ett överskott med 0,3 miljoner kronor. Vi bedömer att patientnämnden i allt väsentligt genomförde verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Nämndens styrning och kontroll var dock inte

tillräckligt utvecklad. Nämnden saknade bland annat mätbara mål.

Måltidsnämnden i Skellefteå

Nämnden uppfyllde sina mål men hade ett underskott på -2,4 miljoner kronor. Orsaken till underskottet är enligt nämnden att framför allt kostnader för arbetskraft ökat. Trots underskottet bedömer vi att måltidsnämnden i allt väsentligt genomförde verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Nämnden hade i huvudsak en tillräckligt utvecklad styrning och kontroll.

Ansvarsprövning

Vi bedömer sammantaget att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden i huvudsak genomförde sina verksamheter på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen, patientnämnden, måltidsnämnden och fullmäktiges beredningar i allt väsentligt genomförde sina verksamheter på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Den finansiella redovisningen är framtagen i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

Vi bedömer att regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen och måltidsnämnden i Skellefteå i huvudsak hade en tillräcklig intern kontroll. Vi bedömer att regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och patientnämnden inte hade en tillräcklig intern kontroll.

Vi bedömer att regionen uppnår två av fullmäktiges finansiella mål och att två mål inte uppnås. Regionen klarade inte målet om att styrelser och nämnder skulle redovisa ett utfall som minst motsvarar budgeterat resultat. Verksamhetens resultat hade ett underskott med -592 miljoner kronor, det var en budgetavvikelse med -705 miljoner kronor. Regionen klarade målet om att 46 procent av pensionsåtagandet skulle vara finansierat 2023. Utfallet för detta mål var 48 procent. Regionen klarade inte målet om att självfinansieringsgraden av investeringar skulle vara minst 100 procent. Investeringarna var högre än den likviditet som skapats från den löpande verksamheten. Slutligen klarade regionen målet om att låneskulden, exklusive pensionsskulden, högst fick uppgå till 25 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Utfallet för detta mål var 21 procent.

När det gäller verksamhetsmål bedömer vi att resultaten för måltidsnämnden var förenliga med fullmäktiges mål. För hälso- och sjukvårdsnämnden, regionala utvecklingsnämnden och folkhögskolesty-

Fullmäktiges beredningar

Fullmäktige har tre beredningar; Demokratiberedningen, Beredning för samverkan och regional utveckling samt Beredning för kompetensförsörjning. Vi bedömer att fullmäktiges beredningar i allt väsentligt genomförde sina uppdrag i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag.

relsen var resultaten inte förenliga med fullmäktiges verksamhetsmål. För regionstyrelsen och patientnämnden var redovisningen inte tillräckligt utvecklad för att man med rimlig säkerhet ska kunna uttala sig om resultaten.

Vid en bedömning av mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning ska man ta hänsyn till resultat för både finansiella mål och verksamhetsmål. Mot bakgrund av att regionen har ett stort underskott och svaga resultat för fullmäktiges finansiella mål och verksamhetsmål bedömer vi att regionen inte uppnår de mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen, övriga nämnder, beredningar samt enskilda ledamöter i dessa organ.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner regionstyrelsens årsredovisning för 2023.

Våra ställningstaganden är baserade på de rapporter som finns redovisade i bilagor till revisionsberättelsen. Revisionsberättelsen är digitalt signerad den 15 april 2024.

Edward Riedl, ordförande

Bert Öhlund, vice ordförande

Thomas Nordenstam

Mattias Sehlstedt

Alf Molin

Eva Andersson

Bertil Burén

Revisor Alf Molin har anmält jäv och deltar inte i ansvarsprövningen av beredningen för samverkan och regional utveckling

Bilagor:

- Sammanställning av iakttagelser i granskningar år 2023 (Gr 13/2023)
- Revisionsberättelser och granskningsrapporter för:
 - Regionens kommunala bolag
 - Kommunalförbund
 - Stiftelser, fonder och föreningar

BILAGOR

Bilaga 1: Budgetomfördelningar 2023

Hälso- och sjukvårdsnämnden	mkr	Regionstyrelsen	mkr
Sjukhusvård		Primärvård beställning	
Regionfinanserad forskning	14,02	Ökat personalomkostnadspålägg	16,29
Nya läkemedel	99,42	Teknisk justering av bland annat index	0,03
Verksamhet Skellefteå	5,00	Tandvård beställning	
Abonnemangsavgift sterilteknisk utrustning	-4,02	Ökat personalomkostnadspålägg	3,02
Ökat personalomkostnadspålägg och lönepott	104,75	Teknisk justering av bland annat index	-0,01
Teknisk justering av bland annat index	2,15	Digitalisering och service	
Tandvård verksamhet		Ökat personalomkostnadspålägg och lönepott	9,74
Ökat personalomkostnadspålägg	1,57	Abonnemangsavgift sterilteknisk utrustning	4,02
Teknisk justering av bland annat index	-0,03	Stratsys	0,44
Övrig verksamhet hälso- och sjukvårdsnämnden		Regionfinanserad forskning	0,41
Regionfinanserad forskning	-14,43	Flytt av miljöenheten till ledningsstaben	-2,50
Nya läkemedel och utökat läkemedelsbidrag	-49,42	Teknisk justering av bland annat index	0,01
Verksamheten Skellefteå	-5,00	Övrig verksamhet inom regionstyrelsen	
Ökat personalomkostnadspålägg och lönepott	3,48	Ökat personalomkostnadspålägg och lönepott	-141,28
Politikerbudget	2,69	Politikerbudget	-0,98
Patientsäkerhetsmodul i Stratsys	-0,17	Användarlicenser i Stratsys	-0,16
Teknisk justering av bland annat index	-2,09	Flytt av miljöenheten till ledningsstaben	2,50
Summa hälso- och sjukvårdsnämnden	157,93	Teknisk justering av bland annat index	-0,11
Folkhögskolestyrelsen	mkr	Summa regionstyrelsen	-108,59
Ökat personalomkostnadspålägg och lönepott	0,85	Regionala utvecklingsnämnden	mk
Teknisk justering av bland annat index	0,05	Ökat personalomkostnadspålägg och lönepott	1,31
Summa folkhögskolestyrelsen	0,90	Politikerbudget	-1,71
Patientnämnden	mkr	RUS-modul i Stratsys	-0,11
Ökat personalomkostnadspålägg och lönepott	0,11	Teknisk justering av bland annat index	0,01
Teknisk justering av bland annat index	-0,04	Summa regionala utvecklingsnämnden	-0,51
Summa patientnämnden	0,07	Nettoförändring	50,00
Revisionen	mkr		
Ökat personalomkostnadspålägg	0,16		
Teknisk justering av bland annat index	0,03		
Summa revisionen	0,19		

Bilaga 2: Medelsförvaltning

Marknadsvärde och avkastning	Marknadsvärde mkr	Avkastning %	Avkastningskrav %*	Differens %
Totala portföljen	5 590,7	10,1	12,7	-2,6
Tillgångsallokering	Portfölj %	Min %	Normal %	Max %
Aktieportfölj	65,1	50,0	60,0	70,0
Ränteportfölj	34,6	0,0	20,0	50,0
Alternativa	0,0	0,0	20,0	30,0
Oplacerad likvid	0,2	0,0	0,0	15,0

* 4 % realt per år. Aktuell inflation 5,8 %.

